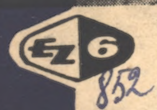
ERSKINE CALDWELL

MOARTEA UNEI HAIMANALE

ERSKINE CALDWELL

Moartea unei haimanale

COLECTIA MERIDIANE

Coperta de *D. Ionescu*

Erskine Caldwell
THE COMPLETE STORIES
OF ERSKINE CALDWELL
Little, Brown & Company, New York
1955

ERSKINE CALDWELL

MOARTEA UNEI HAIMANALE

1961

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Traducere şi note:
IOAN COMŞA

Prefaţă

Răspîndite pe cîteva continente, reclamele pentru coca-cola ori pentru filmele care se petrec în apartamente vaste, cu telefoane albe, fac elogiul vieţii americane, o înfăţişează zîmbitoare şi uşoară, ca fotografiile de pe copertele revistelor de mare tiraj.

Literaturii realiste îi revine menirea de a arăta adevărul ascuns sub imaginea convenţională. Astfel de documente aspre sînt numeroase în proza, poezia şi teatrul american de azi. Corespund cu numele cele mai reprezentative, de la Hemingway, Faulkner şi Steinbeck la Richard Wright sau Arthur Miller. Nuvelistica lui Erskine Caldwell se înscrie în acest vast proces de demistificare.

Caldwell se apropie de şaizeci de ani şi are notorietate mondială. S-a născut în 1903, în statul Georgia, în sudul Statelor Unite. Ca şi Twain, London, ori Steinbeck, a ajuns şi el unul dintre muncitorii nomazi pe care i-a descris, a muncit pe cîmpurile de bumbac pentru un salariu de foamete, fixat de bunul plac al proprietarilor. A lucrat într-o fabrică de cherestea, a fost chelner într-un restaurant de noapte, ba chiar fotbalist profesionist. Datele lui biografice reproduc multe detalii din existenţa lui Martin Eden, personajul autobiografic al lui Jack London. Ca şi Eden, a reuşit pînă la urmă să sfredelească armura de indiferenţă a redactorilor de magazine.

Căci în Statele Unite revista pur literară e o raritate, şi principalele debuşee periodice pentru literatură rămîn magazinele.

Ideologic şi estetic, proza lui Caldwell poartă amprenta acestor experienţe şi a anilor în care a fost scrisă. Prima culegere de schiţe, *American Earth* („Pămînt american"), datează din 1931, an de vîrf al celei mai teribile crize ciclice din secolul nostru. Dar faptele nu se referă numai la aceşti ani deosebit de grei. Culegerile următoare : *We Are the Living* („Noi sîntem cei vii") — 1933, *Kneel to the Rising Sun* („În genunchi, cu faţa spre soare") — 1935, *The Courting of Susie Brown* („Cum am cucerit-o pe Susie Brown") — 1952 — nu îndulcesc imaginea, chiar dacă grotescul capătă o pondere superioară. Căci există în proza lui Caldwell contraste de fapte şi tonuri care reproduc contrastele violente ce se întîlnesc într-un mare stat imperialist. Registrul lui Caldwell trece de la gingăşie la grotesc şi la dezvăluirea aspectelor celor mai crunte din realitatea capitalistă. Spre deosebire de Martin Eden, Caldwell n-a ieşit din lupta cu viaţa ostenit, blazat. Şi-a păstrat vitalitatea de fecior voinic al Sudului. Ştie să înregistreze cu delicateţe primele licăriri de dragoste la un adolescent şi să se revolte în faţa negării omului şi umanului care însoţeşte capitalismul, se naşte din el. Dar simpatia sau revolta se descifrează din fapte notate cu aparentă reţinere. Modul de a scrie al lui Caldwell se înrudeşte cu cel al unui grup de mari scriitori americani, cu Hemingway şi cu Steinbeck. Proza lui cuprinde un minim de analiză directă şi de comentar. E o literatură de notaţie a faptelor, acţiunilor şi gesturilor şi se ţine cît mai aproape de concretul senzaţiei. Dar ca şi la Steinbeck sau Hemingway, nuvelistica lui Caldwell nu degenerează într-un nou naturalism, într-un sec proces-verbal literar.

Caldwell a scris schiţe, nuvele şi romane. Există între ele o denivelare mai de mult remarcată în critică. Romanele — destul de numeroase — rămîn partea cea mai puţin interesantă a operei. Autorul nuvelelor *Moartea unei haimanale* ori *În genunchi, cu faţa spre soare...* în stare să condenseze în cîteva pagini tragicul unei existenţe, nu pare a avea suflul şi capacitatea de a construi, cerute de roman. În acest din urmă gen, concesia făcută artificialului, riscul manierizării se simt mai mult. Aceasta în special în mai multe romane scrise după 1940. Opoziţia între nuvelistică şi romane nu e fireşte tranşantă, de la alb la negru. Există şi schiţe în care domină pitorescul mizeriei, voalînd semnificaţiile critice. Iar într-un roman ca *Drumul tutunului* grotescul lasă să se perceapă condiţia de existenţă a fermierului ros de sărăcie, pentru care un sac cu napi înseamnă un bun demn de orice sacrificiu. În acelaşi roman, grotescul personajelor imbecilizate de mizerie şi înapoiere începe să fie valorificat în sine, căutat cu insistenţă.

Schiţele şi nuvelele scurte sînt domeniul în care Caldwell se mişcă cu o mai mare siguranţă. E un gen care, în literatura americană, are tradiţii strălucite. Poe, unul dintre cei care au creat schiţa — *short story* — a pus, pe bună dreptate, dezvoltarea ei în legătură cu „o epocă în care oamenii au nevoie de jurnalism în loc de dizertaţii". Istoria literară n-a confirmat prevederile lui Poe, după care schiţa avea să ia locul scrierilor voluminoase. Dar sînt îndreptă-

ţite observaţiile lui cu privire la capacitatea scriitorului de a gîndi prin schiţe „mai repede... cu mai multă precizie, cu mai multă metodă şi mai puţine excrescenţe".

Într-un gen care corespunde mai mult decît romanul posibilităţilor sale scriitoriceşti, Caldwell a făcut să trăiască oameni şi întîmplări din Sud, partea Statelor Unite în care împrejurări economice şi istorice speciale accentuează contradicţiile generale ale capitalismului, le adaugă cea mai puţin travestită teroare rasială.

Este o lume pietrificată în ignoranţă şi plictiseală. Burghezia puritană din oraşele americane de provincie are tradiţii binecunoscute în rezistenţa la cultură. Într-un asemenea oraş de provincie a avut loc acum vreo trei decenii faimosul proces al unui profesor universitar, învinuit că a jignit biserica şi religia, predînd studenţilor darwinismul. Dar în orăşelele descrise de Caldwell — de fapt nişte sate mai mari — aerul e şi mai stătut, oamenii mai închistaţi în prejudecăţi. Arta e reprezentată de filmul *western*[1] ori de dansatoarea de *hoochie-coochie*[2], ştiinţa de „doctorul" ambulant, şarlatanul care vinde tonice şi hapuri miraculoase. Effie, fata de măritat, e atît de fascinată de aureola savantă a profesorului, vînzător de tonice „din ierburi indiene", încît nu se dă în lături de la nici un mijloc pentru a-l ademeni la căsătorie. În competiţia pentru postul de inspector financiar ori de diacon, ies caricatural la iveală moravurile electorale americane. Gus îşi asigură locul

[1] Filme de aventuri, a căror acţiune se petrece în vestul Statelor Unite.

[2] Dans obscen.

de inspector oferind pepeni alegătorilor. Aplică aceeaşi metodă pentru postul de diacon. Şi cînd, ameţit de alcool, i se întîmplă să confunde cîntăreaţa din corul bisericii cu dansatoarea de bîlci, Gus îşi continuă prin fereastra închisorii retorica electorală: „Mergeţi la casele voastre şi chibzuiţi, dragi prieteni... iar în ziua alegerilor veniţi la urne cu întreaga familie, pentru ca Gus Streetman să obţină o majoritate zdrobitoare".

Toate acestea sînt tratate într-un grotesc justificat. Dar în alte nuvele aflăm o lume unde exploatarea are loc mai cinic, în care mizeria şi contrastele sociale vin să dezmintă mitul prosperităţii americane. În aceste nuvele, mai mult decît oriunde, dincolo de notaţia reţinută se percepe mînia omeniei batjocorite. Acesta e tonul schiţei *Moartea unei haimanale*. Un domn elegant a călcat cu automobilul un vagabond. Susţinut de bastonul *policeman*-ului, el poate afirma că haimanaua se preface doar. E semnificativ că această schiţă, în care, deşi vag, se pomeneşte de schimbări sociale radicale, a apărut în revista americană progresistă *New-Masses*.

Este una dintre prea puţinele date cînd Caldwell, măcar printr-o aluzie, lasă să se întrevadă necesitatea luptei organizate a exploataţilor. Căci aceasta e — în raport cu epoca în care au fost scrise şi cu atitudinea mai netă a altor scriitori — slăbiciunea principală a felului cum scriitorul înţelege ceea ce descrie. Steinbeck ne înfăţişează, deşi nu totdeauna cu claritate, muncitori în „lupta inegală", ridicaţi împotriva teribilului aparat de teroare al burgheziei. La Caldwell perspectiva scriitorului pare adesea a nu depăşi pe cea a personajelor sale care se zbat îm-

potriva mizeriei și nu sînt în stare mai mult decît de o izbucnire izolată, înecată curînd în amărăciune. În cîmpul observației lui Caldwell nu intră ridicarea solidară a muncitorilor, nici figuri de felul lui Jim sau Mac, activiștii revoluționari din *Bătălia* lui Steinbeck.

Lumea asupra căreia Caldwell se oprește cu preferință e, ca și la Steinbeck, cea a fermierilor în luptă fără speranțe cu forțele sociale implacabile, cu băncile sau fiscul, ori a foștilor fermieri deveniți muncitori nomazi. Sute de mii de muncitori sezonieri rătăcesc pe drumuri, flămînzesc, nevoiți să accepte caritatea cu discriminări a unei bătrîne maniace care dă de mîncare femeilor dar nu și bărbaților (*Soț și soție*). Femeile lor nasc în drum (*Flori de cîmp*), ca în satul romînesc de acum cîteva decenii, satul zugrăvit de Sahia în *Ploaia din iunie*.

Raporturile dintre proprietar și muncitorii agricoli păstrează un uimitor iz semifeudal. Pămînturile se lucrează „în parte". Dijma ajunge la o treime pentru muncitorul care lucrează cu uneltele lui, și la jumătate pentru *cropper*, muncitorul sezonier, fără unelte. În realitate, muncitorul e prins în lațul unor datorii fără sfîrșit, și silit să accepte orice condiții, astfel că proporția la împărțeală crește în favoarea patronului.

Raporturile psihologice sînt adesea de la stăpîn la slugă. Neorganizați, fără conștiință de clasă, unii dintre acești muncitori aflați la bunul plac al patronului, rămîn mereu cu capul plecat. Pe tatăl lui Lonnie l-au mîncat porcii (*În genunchi, cu fața spre soare...*). Lonnie se mărginește să geamă și, paralizat de teroare, în fața stăpînului, nu e în stare decît să îngîne cîte un început de frază : „*Mister* Arch, eu..."

În cîte o povestire, Caldwell înfățișează personaje care nu acceptă, care schițează gesturi de împotrivire și demnitate. Asemenea personaje (Christy Tucker din *Sfîrșitul lui Christy Tucker*, Clem din *În genunchi, cu fața spre soare...*) aparțin celor încătușați de o inimaginabilă teroare rasială — negri.

Se regăsește peste tot în schițele lui Caldwell condiția subumană pe care rasismul american o rezervă negrilor, mai ales în Sud. Și e o dovadă de discernămînt că prozatorul integrează această condiție în procesul general de exploatare capitalistă. *Cropper*-ul negru trebuie să suporte alături de situația lui de *cropper* și apăsarea de nesuferit a sistemului de prescripții și prohibiții stabilit de rasism. În fața muncitorului negru, în fiecare patron se trezește proprietarul de sclavi. Pe Christy Tucker, *boss*-ul alb, Lee Crossman, îl osîndește la bătaie pentru vina că a rupt rînduielile impuse de stăpîn, că nu și-a făcut cumpărăturile în magazinul acestuia și și-a luat aparat de radio, deci pentru că nu vrea să fie ca ceilalți negri. Căci obsesia rasistului este ca nu cumva descendentul sclavilor să cuteze a cere aceleași drepturi ca albii, să nu-și conteste locul de *nigger man*[1]. Pe toate căile i se impune negrului să se resemneze la condiția lui de paria. Patronul alb îl izgonește din casă pe Abe Lathan și pune pînă la urmă să-l aresteze. Lathan nu va găsi pe cineva să-l apere pentru că avocatul Clark nu vrea să-i meargă vestea că e avocatul negrilor.

---

[1] Denumire peiorativă dată negrilor de către albii segregaționiști.

În evul mediu, *cutumele* stabileau un tarif precis pentru asasinarea unui țăran. Nu-l costa scump pe senior — cîțiva bani. Pe patronul alb îl costă uneori mai ieftin uciderea unui negru. Lee Crossman îl împușcă pe Christy Tucker care nu s-a lăsat bătut. Găsește ușor cîțiva martori care să afirme că negrul l-a insultat. La fel de ușor se va justifica polițistul care a tras în Candy-Man Beechum. Și există instituția străveche și consacrată a linșajului. Strigoiul linșajului bîntuie prin schițe. Un zvon, aflat din a treia mînă : negrul Will Maxie a fost impertinent cu fata unui alb. Micii-burghezi își lasă îndeletnicirile, măcelarul Tom Denny își părăsește prăvălia, și goana începe. După ce Will Maxie a fost aninat de un copac, mulțimea se întoarce destinsă acasă. Am aflat-o și din alte scrieri, o notează și Faulkner : linșajul are caracter festiv, umple un *week-end* gol și are loc cu predilecție sîmbătă după masă (*După-amiază de sîmbătă*). În astfel de împrejurări e cu atît mai semnificativ ceea ce consemnează mai multe schițe — atitudinea acelor negri care nu vor să-și accepte situația de negri și o revendică pe aceea de oameni. Christy Tucker o face cu un zîmbet cordial, încearcă încă să-și îmbuneze patronul. Clem din *În genunchi, cu fața spre soare...* a înțeles mai mult, și îndîrjirea lui se adună, izbucnește. Fenomenul e larg. L-au observat și alți scriitori americani. În *Intruder in the dust* (*Necunoscutul din țărînă*) de Faulkner, întîlnim un alt negru care nu vrea să se comporte ca un paria, nu zîmbește supus și aprobativ. Faulkner relevă cu finețe, prin tonul povestitorului, indignarea pe care această atitudine o provoacă printre albii din Sud. Primul prilej va fi bun pentru a se organiza linșajul

rebelului. Faulkner rezolvă situația prin intervenția unui personaj — unchiul povestitorului — care exprimă vederile scriitorului; e adversar al segregării rasiale, dar partizan al tradițiilor sudiste. La Caldwell nu există rezolvare fericită și șubred motivată. Clem, care a îndrăznit să spună *boss*-ului adevărul în față, va fi linșat, pentru că Lonnie, tovarășul său întru exploatare, nu și-a putut înfrînge teama de patron.

Au trecut mai bine de două decenii de cînd a scris Caldwell *În genunchi, cu fața spre soare...* și ceea ce era înainte reacție izolată a unui om a devenit o mișcare antisegregaționistă. E meritul scriitorului că a știut să vadă și să prețuiască personaje ca Clem, să osîndească, prin ele, rasismul — plaga capitalismului american.

Există în mai multe opere ale lui Caldwell de după 1940 o oarecare oboseală, mai frecvente alunecări în manieră. Forța critică e atenuată, cadrul social înainte atît de viu e mai vag. Poate că e o coborîre trecătoare. Oricum va evolua însă Caldwell, ceea ce a știut să spună în atîtea nuvele — mai ales în primele lui culegeri — rămîne.

Silvian Iosifescu

PANTALONII DE CATIFEA

Două săptămîni după ce a vîndut pe o mie două sute de dolari ferma de pe Back Road şi după ce Mitchellii au luat-o în stăpînire, Bert Fellows băgă de seamă că-şi uitase cealaltă pereche de pantaloni de catifea reiată sus, în podul casei. Cînd terminase de cărat mobila şi boarfele la ferma lui de pe Skowhegan Road fusese absolut sigur că nu uitase nimic, dar în dimineaţa aceea, cînd a vrut să îmbrace pantalonii cei buni, nu i-a găsit nicăieri. Bert cumpăni două sau trei zile ce să facă, apoi luă hotărîrea să dea o raită pe Back Road şi să-i ceară voie lui Abe Mitchell să se repeadă în pod, să-şi ia pantalonii de catifea reiată. Se cunoştea cu Abe de o viaţă şi era încredinţat că-l va lăsa să-i caute.

Abe tocmai potrivea o scîndură nouă la prag cînd Bert, venind de pe şosea, intră în curtea fermei. Întoarse o clipă capul, după care îşi văzu mai departe de treabă.

Bert nu deschise gura decît după ce Abe isprăvi de geluit treapta.

— Cum te mai simţi, Abe? aruncă el sfios.

— Drace, mă simt totdeauna bine! răspunse Abe, fără a ridica ochii de la treabă.

Luîndu-şi inima în dinţi, Bert se hotărî să-i ceară încuviinţarea de a intra în casă. Mai aşteptă însă pînă ce Abe fixă treapta, bătînd cu ciocanul cîteva piroane.

— Ştii, Abe, mi-am lăsat nişte pantaloni de catifea reiată undeva pe aici, zise el în chip de introducere. Aşa-i că nu te superi dacă dau o fugă în pod să-i iau?

Abe lăsă ciocanul să cadă pe treaptă, îşi şterse gura cu batista şi se-ntoarse către Bert.

— Încearcă numai de intră în casă, că te şi dau pe mîna judecăţii! Cincizeci de perechi de pantaloni să fi lăsat în pod, şi tot nu-mi pasă! Locul ăsta, cu clădirile şi acareturile aflate pe el, l-am cumpărat şi l-am plătit cu bani gheaţă, şi nu îngădui nimănui să umble brambura p-aici! Dacă mi-o veni chef să te am musafir, te poftesc eu.

Scărpinîndu-se în creştet, Bert privi în sus, spre ochiul podului. Începea să-l roadă părerea de rău că nu băgase mai bine de seamă cînd îşi mutase calabalîcul în Skowhegan Road.

— N-ai să faci nici o brînză cu ei, Abe, începu el să-l descînte. De purtat, n-ai să-i poţi purta, că-s mult prea mari pentru tine. Şi, afară de asta, sînt ai mei.

— Ţi-am spus o dată că nu ţi-i dau, îi zise Abe, apucîndu-se din nou de lucru. Am socotelile mele în privinţa lor. Îi păstrez, şi gata!

Bert se-ntoarse pe călcîie şi-o porni spre şosea, trăgînd cu coada ochiului la podul unde-şi lăsase pantalonii, spînzuraţi de un căprior. Apoi se opri locului cîteva minute şi se uită ţintă la Abe, dar Abe bătea de zor piroanele în treapta cea nouă,

fără a se sinchisi de privirile chiorîşe ce i le arunca Bert. În cele din urmă, Bert o luă spre casă, întrebîndu-se cum avea să se descurce cu o singură pereche de pantaloni.

Cînd ajunse acasă, Bert fierbea. Îl ardea la inimă, în primul rînd, chipul cum Abe Mitchell îl alungase de pe fosta lui fermă, dar cel mai mult îl ustura pierderea pantalonilor celor noi de catifea reiată. Se făcuse noapte, şi el tot nu-şi putea găsi astîmpăr. Se-nvîrtea prin bucătărie vorbind de unul singur, frămîntîndu-se cum să facă să ia pantalonii din stăpînirea lui Abe.

— La ce altceva decît la porcării te poţi aştepta de la ţîfnoşii ăştia de democraţi?! bombănea el într-una.

Jumătate de oră mai tîrziu, păşea grăbit pe şoseaua comunală, îndreptîndu-se spre fosta lui fermă. Aşteptase ora la care Abe obişnuia să se culce, şi acum o pornise cu gîndul să pătrundă în casă şi să urce în pod, pentru a-şi redobîndi pantalonii de catifea reiată.

Bert se apropie de hambar şi, bîjbîind, căută fereastra care nu se închidea bine. Aşa cum se aştepta, reuşi s-o deschidă. Cu vreo doi sau trei ani în urmă avusese intenţia s-o bată în cuie, dar acum era bucuros c-o lăsase în plata domnului. Se strecură în hambar şi, prin magazia de lemne, intră în casă.

Cînd îşi lipi urechea de uşa camerei unde Abe se culcase, ca de obicei, în jurul orei nouă, acesta dormea dus, sforăind regulat. Cît despre soţia lui Abe, se ştia că de mai bine de douăzeci de ani era tare de urechi.

Bert găsi pantalonii fără nici o bătaie de cap. Cum ajunse în pod şi aprinse primul chibrit, în faţa lui, agăţaţi de un cui, atîrnau pantalonii. Se descălţase după ce sărise pe fereastra hambarului. Cum cunoştea locurile cu ochii închişi, nu întîmpină, fireşte, nici o dificultate, nici la intrare, nici la ieşire. Iar de temut n-avea de ce se teme atîta vreme cît Abe continua să sforăie liniştit.

Într-o clipită ajunse înapoi în hambar, unde, ţinînd pantalonii la subsuoară, se încălţă la loc. Îi jucase o festă, nu glumă, lui Abe Mitchell! După asta, se întoarse acasă şi se culcă.

A doua zi dimineaţa, Abe Mitchell opri maşina în dreptul fermei lui Bert, şi coborî. Văzîndu-l pe fereastră, Bert ieşi să-l întîmpine la uşă. Abe purta perechea cea nouă de pantaloni de catifea reiată, pantalonii despre care spusese c-are de gînd să-i păstreze.

— Am să cer să te aresteze pentru că mi-ai furat pantalonii, îi comunică Abe cînd Bert deschise uşa. Dacă mi-i dai înapoi acum, pe loc, poate mă răzgîndesc şi nu mai fac plîngere. Depinde de tine.

— Din partea mea poţi să faci ce pofteşti, îi răspunse Bert. Am să-ţi dovedesc la judecată că nu-s de loc mai prejos decît tine. Nu mă sperii eu aşa uşor! Dă-i drumul, n-ai decît, pune să mă aresteze, dar, dacă te-or vîrî la zdup în locul meu, să nu vii să boceşti ca să mă pun chezaş pentru tine.

— Bine, zise Abe, roşu la faţă, dacă asta ţi-e voia, fac plîngere. Chiar acum mă duc, depun plîngere sub jurămînt[1], scot mandatul, şi pînă-n seară te şi umflă şi te bagă la pîrnaie!

— De-or vrea să mă umfle, ştiu ei de unde să mă ia, spuse Bert şi, închizînd uşa, adăugă: Stau mai mult pe-acasă.

Abe ieşi în şosea şi se urcă în maşină. Porni motorul, dar, răzgîndindu-se după o clipă, îl opri.

— Bert, strigă el, ia mai vin-afară oleacă!

După ce-l iscodi un răstimp prin uşa pe care o crăpase puţin, Bert ieşi în ogradă.

— De ce nu te duci să depui plîngere şi să scoţi mandatul? Ce mai aştepţi?

— Uite, Bert, m-am gîndit să-ţi propun ceva. Am scuti amîndoi nu puţine cheltuieli şi pierdere de timp dac-ai vrea să mergi acuma la judecătorie; am economisi taxa cuvenită agentului care trebuie să se deplaseze ca să execute mandatul de arestare. Dac-ai vrea să mergi acuma la judecătorie şi dacă n-ai avea nimic împotrivă ca mandatul de arestare să fie executat pe loc, angaralele ar fi mult mai mici.

— Se vede treaba, Abe Mitchell, că mă socoţi smintit! îi răspunse Bert. Oare-ţi închipui c-am căpiat, să dau zece dolari la taxi să mă ducă la închisoare?!

Privindu-l pe Bert cu coada ochiului, Abe cîntări ce avea de făcut.

— Uite, Bert, ce-ţi propun eu, zise în cele din urmă. Urcă-te în maşină, te duc eu, şi aşa scuteşti cei zece dolari de taxi.

---

[1] În S.U.A. acţiunea penală poate fi pusă în mişcare de partea vătămată, sau de orice cetăţean interesat. Plîngerile se fac sub jurămînt.

Bert scoase luleaua și punga de tutun. Abe îl aștepta să hotărască dacă acceptă sau nu propunerea. Băgînd de seamă că nu-și găsește chibriturile, îi oferi un foc.

— Ești de acord, Bert? îl întrebă el, cu chibritul în mînă.

— Nu mă zori, îmi trebuie timp de gîndire.

Abe tăcu și, aplecîndu-se, îi întinse chibritul. Acesta se stinse, și Abe aprinse îndată un altul, pe care i-l dădu.

— Cred c-această mică înlesnire am să ți-o pot face, se pronunță Bert, în sfîrșit. Așteaptă puțin, mă duc să-ncui.

Cînd Bert se-ntoarse la mașină, Abe porni motorul și apucă pe șoseaua ce duce la Skowhegan[1]. Bert ședea alături de el și trăgea din lulea. În tot timpul călătoriei nu găsiră nici unul, nici celălalt să-și spună vreo vorbă. Nerăbdător să introducă plîngerea și să-l vadă pe Bert arestat, Abe goni tot drumul cu maximum de viteză, fără să-și menajeze rabla.

Cum au ajuns, s-au dus de-a dreptul la judecătorie, unde, sub prestare de jurămînt, Abe a depus plîngerea, care pe loc i-a fost comunicată lui Bert. Șeriful[2] îi conduse apoi în sala de ședințe, îl pofti pe Bert să ia loc în banca întîi și să aștepte. Șeriful le spuse că, fiind în stare de judecată, procesul avea să fie soluționat chiar în cursul după-amiezii. Abe găsi și el un scaun, pe care se așeză să aștepte.

[1] Orășel în statul Maine, din partea de miazănoapte a S.U.A., cunoscut ca citadelă a partidului republican.

[2] In S.U.A., funcționar administrativ local, cu atribuții polițienești, însărcinat cu aducerea la îndeplinire a legilor și cu menținerea ordinii în comitate.

Cam după vreo oră fu strigat procesul lui Bert. Cineva îi rosti numele și pronumele și-l pofti să se ridice în picioare. Abe, impasibil, aștepta să fie chemat să dea mărturie.

În picioare, Bert ascultă textul plîngerii introduse împotriva sa. După ce se dădu citire plîngerii, judele îl întrebă dacă se consideră „vinovat" sau „nevinovat".

— Nevinovat, răspunse Bert.

Abe sări ca fript de pe scaun, agitînd brațele.

— Minte! strigă el cît îl ținu gura. Minte! Mi-a furat pantalonii!

— Cine-i ăsta? întrebă judele.

— Partea civilă, omul care a făcut plîngerea, îl lămuri grefierul. Persoana care pretinde că i s-au furat pantalonii.

— Am înțeles, dar dacă mai urlă o dată așa, îl arestez pentru că mi-a cauzat dureri de cap. Ar fi bine, cred, să i se explice în ce constă delictul de ultraj adus judecății, trebuie să fie vreun democrat și probabil că n-a auzit încă niciodată de delictul ăsta.

După ce bătu de cîteva ori în masă cu ciocănelul, cerînd să se facă liniște în sală, aplecîndu-se către Bert, judecătorul îl întrebă:

— I-ați furat acestui individ o pereche de pantaloni de catifea reiată?

— Erau pantalonii *mei*, începu Bert să-i povestească. I-am uitat în casa ce-am vîndut-o lui Abe

Mitchell, iar cînd m-am dus de i-am cerut, a refuzat să mi-i dea. Nu i-am furat. Au fost ai mei tot timpul!

— Minte! răcni Abe Mitchell, sărind de pe scaun și frămîntîndu-se. Mi-a furat pantalonii. Minte!

— Zece dolari amendă pentru ultraj! spuse judele, arătînd cu ciocănelul spre Abe, și apoi adăugă: Din lipsă de probe, judecata respinge acțiunea.

Abe se întunecă la față. Îl fixă mai întîi pe judecător, și apoi, rotindu-și privirea prin sala de ședințe, trecu în revistă asistența, formată din necunoscuți.

— Asta nu-nseamnă că mă obligați să plătesc zece dolari, nu-i așa? întrebă el furios.

— Nu, spuse judecătorul, ridicîndu-se din nou. Am făcut o greșeală. Uitasem că ești democrat. Am vrut să spun douăzeci și cinci de dolari.

Bert ieși în stradă și așteptă lîngă mașină pînă ce Abe își plăti amenda. După vreun sfert de ceas, Abe ieși și el din clădirea judecătoriei.

— De, cred că trebuie să te duc și înapoi acasă, spuse așezîndu-se la volan și pornind motorul. S-ar cuveni însă să te las să te duci acasă cu taxiul.

Bert nu-i răspunse. Se așeză alături de Abe și ieșiră din oraș, îndreptîndu-se spre casă.

Cînd ajunseră în fața fermei lui Bert, era aproape întuneric. Bert coborî și trînti portiera.

— Îți sînt cît se poate de îndatorat pentru plimbare, îi spuse el. De un an și mai bine aveam

chef să dau o raită pe la Skowhkegan. Sînt bucuros, Abe, că m-ai poftit să te însoțesc, dar, zău, nu cred că merita să plătești douăzeci și cinci de dolari pentru asta!

Abe apăsă pe accelerator și, cu o zvîcnitură, porni mașina, îndreptîndu-se spre ferma lui. Bert rămase locului lîngă cutia poștală, frecîndu-și mîinile de pantalonii de catifea reiată.

„Abe Mitchell ăsta ar trebui să aibă măcar atîta minte și să nu mai voteze cu democrații!“ reflectă el intrînd în casă.

HOȚ DE CAI

I

Nu, n-am furat calul cel bălțat al lui Lud Moseley.

Încerce ea, toată lumea, să mă scoată hoț de cai, dar cine mă știe poate mărturisi că, de cînd sînt, n-am avut nici o daraveră dintr-astea. *Mister* John Turner are să vă spună ce fel de om sînt eu. Una peste alta, nici că mai știu de cîți ani lucrez la el. Cred că-i argățesc de cînd m-am născut, de cînd eram copil. *Mister* John știe că nu sînt omul să fur un cal. De-aia mai spun o dată : Nu, n-am furat calul lui Lud Moseley, cum m-a învinuit el cu jurămînt. Doar nu de asta am ajuns om în toată firea, ca să ies hoț de cai!

Alaltăseară, mister John mi-a dat voie s-o iau pe Betsy, iapa dumisale, și să mă duc cu ea unde aveam nevoie. Îi spusesem că m-aș repezi prin apropiere, după o treabă, și mi-a dat încuviințarea s-o iau pe Betsy și să mă duc cu ea, cum mă duc în fiece duminică seara de aproape doi ani de zile. *Mister* John m-a îndemnat chiar să pun tarnița, dar i-am răspuns că merg și pe deșelate. Mie chiar îmi place să nu pun pe cal decît frîul și dîrlogii, altceva nu-mi trebuie. Așa se călărește cel mai bine și, afară de asta, acolo unde mă duceam numai de tarniță care să scîrțîie sub

mine nu duceam lipsă. Să nu vă-nchipuiți că pornisem după vreo potlogărie. Nu ! Am fost după o trebușoară care mă privește numai pe mine și pentru care nimeni n-are dreptul să mă ia la refec. Duminicile mă duceam mai întotdeauna cu calul înșeuat, dar alaltăseară, fiind joi, am încălecat pe deșelate.

Mister John Turner are să adeverească, socot, că nu sînt eu omul să plec așa și să mă vîr în belea. Poftiți de-l întrebați pe *mister* John despre mine ! Mă cunoaște de cînd sînt, și niciodată nu i-am pricinuit vreo supărare nici lui, nici altcuiva.

În seara aceea, după cină, cînd am scos-o pe Betsy din grajd, *mister* John a ieșit în ogradă și m-a mai îndemnat o dată să iau tarnița. Drept să spun, Betsy e cam ciolănoasă, dar nu de asta mă sinchiseam. I-am răspuns însă că-mi place să călăresc pe deșelate. Mi-a spus atunci că dumnealui îi e totuna și, dacă nu mă tem c-am să mă trezesc tăiat în două de spinarea ei ca fierăstrăul, n-am decît. Și nu s-a mai dezlipit de-acolo ; a stat și a mîngîiat coama iepei, așteptînd, pesemne, să spun de bunăvoie unde mă duceam, fără să mă întrebe el. Știa însă foarte bine unde, doar știa totul despre mine. Bănuiesc c-avea poftă să facă haz pe socoteala mea, dar nu i-a mers, pentru că n-am suflat nici un cuvînt despre locul unde voiam să mă duc. Așa încît mi-a spus că n-am decît să călăresc pe deșelate dacă-mi place, iară eu am deschis porțile și, ieșind pe șosea, m-am îndreptat spre răscruce, către Bishop's Crossroads.

Asta s-a întîmplat alaltăseară, adică joi. Deşi se întunecase de-a binelea, cînd m-am depărtat, l-am văzut pe *mister* John rezemat de stîlpul porţii, uitîndu-se după mine. Lucrasem toată ziulica la plug, pe ţarina proaspăt desţelenită, şi eram frînt de oboseală. Asta-i una din pricinile pentru care nici n-am pornit-o la galop, cum porneam în fiecare duminică seara. Am luat-o la pas, domol, lăsînd-o pe Betsy în voia ei, pentru că, la urma urmei, nici nu eram aşa grăbit. Aveam înaintea mea aproape două ceasuri ca să străbat trei mile[1], trei mile şi ceva. De aceea am şi pornit-o domol.

II

Ştie toată lumea că eram în vorbă cu mezina lui Lud Moseley, cu Naomi. La dînsa mă duceam în seara aceea. Dar nu puteam să mă arăt decît după nouă şi jumătate. Lud Moseley nu-mi îngăduia să-i calc pragul ca să stau de vorbă cu fata lui decît o dată pe săptămînă, duminică seara, iar alaltăseară fusese joi. Am mai fost eu şi în alte rînduri, de trei sau de patru ori, s-o văd şi joi seara, dar fără ştirea lui Lud Moseley. Naomi m-a poftit să vin joi seara. De aceea m-am dus, deşi Lud Moseley mi-a spus lămurit că nu vrea să mă vadă pe acolo decît o dată pe săptămînă. Naomi m-a poftit totuşi să vin, şi de fie-

[1] Măsură de lungime, folosită în ţările anglo-saxone, egală cu 1,609 km.

care dată a ieşit să mă întîmpine în ogradă, lîngă leagăn, sub copaci.

Că n-am nimic cu el poate să adeverească şi *mister* John Turner. Drept să spun, nu mi-e din cale-afară de drag, asta însă nu-i de mirare, şi ştie el de ce. Să nu vezi decît o dată pe săptămînă fata pe care o îndrăgeşti, cum o îndrăgesc eu pe Naomi, e cam puţin. Presupun că m-o fi îndrăgind şi ea un pic, altfel nu m-ar pofti să vin şi joi seara, cu toate că Lud Moseley mi-a spus să nu vin decît duminică. Pasămite, Lud Moseley se teme că, de-aş veni de mai multe ori, s-ar putea să ne intre-n cap şi să nu ne mai poată împiedica să ne luăm. De-aia a spus el să nu le calc pragul decît o dată pe săptămînă, duminică seara.

Acuma umblă să mă bage la răcoare pe vreo douăzeci de ani, sub cuvînt că i l-aş fi furat pe Lightfoot, calul lui bălţat. După cîte cred eu, ştie bine că nu i-am furat calul, dar socoteşte c-are acuma prilej să se descotorosească de mine pînă o izbuti s-o mărite pe Naomi după altcineva. Cel puţin aşa-mi închipui eu, căci chiar şi oamenii din partea locului, care nu mă cunosc decît din auzite, ştiu că nu sînt hoţ de cai. *Mister* John Turner mă cunoaşte însă bine. Lucrez la el de atîta vreme, încît a vrut, ca să zic aşa, să mă socotească drept om de-al casei, dar nu l-am lăsat.

Aşadar, alaltăseară, adică joi, am pornit călare pe Betsy, fără şa. Cam la o milă depărtare de casă, m-am oprit pe malul rîului şi am stat o bucată de vreme. Cînd m-am uitat din nou la ceas, era tocmai nouă. Am încălecat iar şi am pornit spre ferma lui Lud Moseley. În jurul ca-

sei şi al gardului nu se vedea nici o mişcare; se aşternuse liniştea. Era tocmai ceasul la care Lud obişnuia să stingă lumina şi să se culce. M-am dus pînă-n faţa porţilor grajdului, cum mă duceam în fiece joi seara. Sus, unde dorm Naomi şi sora ei mai mare, Mary Lee, mai era lumină. Potrivit socotelilor noastre, la nouă şi jumătate Mary Lee ar fi trebuit sau să fie dusă la întîlnire, sau să fie gata de culcare. Privind sus la fereastra lor, am zărit-o pe Naomi trîntită de-a curmezişul patului, şi pe Mary Lee lîngă ea, istorisindu-i de zor. Nu era a bine, pentru că, ori de cîte ori Mary Lee o silea pe Naomi să se dezbrace şi să se culce înaintea ei, Naomi întîrzia cu un ceas, sau şi mai mult, fiindcă nu putea să părăsească odaia pînă nu se culca Mary Lee. Trebuia s-aştepte ca Mary Lee să adoarmă, şi-abia pe urmă să se dea jos din pat, tiptil, să se-mbrace pe-ntuneric, să coboare în ogradă şi să vină la locul de întîlnire, lîngă leagăn, sub copaci.

III

Călare pe Betsy, am stat locului vreo zece, cincisprezece minute, aşteptînd să văd cum o scoate la capăt Naomi cu soru-sa. După părerea mea, Mary Lee, dacă i-am fi împărtăşit taina noastră, nu ne-ar fi dat de gol. Naomi, însă, nu ştiu de ce, n-a vrut să se dea pe mîna ei. Mai ştii, s-ar fi putut totuşi să ne facă bucata şi să se ducă glonţ la Lud Moseley, să ne pîrască, iar rizicul ăsta n-am vrut să ni-l luăm.

Am văzut după o bucată de vreme că Naomi se ridică de pe pat şi începe să se dezbrace. Am înţeles îndată că, pînă să poată veni la întîlnire, aveam de aşteptat un ceas, ori un ceas şi mai bine. Luna începuse să se înalţe, şi peste puţin, în faţa grajdului, avea să fie lumină ca ziua-n amiaza mare. De obicei deschideam porţile şi o slobozeam pe Betsy în curte, unde o lăsam în voie, dar alaltăseară mi-a fost frică. Dacă Lud Moseley s-ar fi dat jos din pat, să bea o gură de apă sau pentru altceva, şi dacă, aruncînd o privire spre grajd, s-ar fi întîmplat cumva să vadă un cal în curte, ori avea să creadă că vreunul din caii lui a scăpat din grajd şi avea să iasă ca să-l lege de stănog, ori avea să miroasă că am venit. Afară de asta, dacă s-ar fi apropiat de Betsy, ar fi văzut că nu era iapa lui, şi atunci pe loc mi-aş fi luat răsplata! De aceea, am deschis binişor uşile grajdului, după aceea am tras-o pe Betsy înăuntru şi am împins-o în prima despărţitură pe care am nimerit-o în întuneric. N-am îndrăznit s-aprind vreun chibrit, căci n-aveam cum şti dacă în clipa aceea Lud Moseley n-avea să se uite pe fereastră şi să vadă flăcăruia. Am băgat-o deci pe Betsy în despărţitură şi, închizînd la loc uşile, am ieşit în curte, s-aştept pînă ce Naomi avea să se strecoare afară şi să mă caute la leagăn, sub copaci.

Să fi fost ceasul douăsprezece şi jumătate sau unu cînd m-am gătit să mă-ntorc acasă. Luna se pitise sub nori, şi în grajd era întuneric beznă. Nici mîna nu mi-o vedeam, aşa de deasă era întunecimea. Fiindu-mi şi de rîndul ăsta frică s-aprind un chibrit, m-am furişat înăuntru şi, dibu-

ind prin întuneric, am deschis despărțitura și m-am apropiat, ca s-o scot pe Betsy. Nu vedeam nimic și, cînd am dat cu mîna peste grumazul iepei și n-am găsit frîul, mi-am închipuit că și l-o fi scuturat, cum obișnuia ori de cîte ori o lăsam s-aștepte prea mult. Să-ncalec și s-o pornesc spre casă fără frîu, n-am cutezat, căci mă temeam ca nu cumva, speriindu-se de ceva în bătătură, Betsy să-și ia vînt și să-l trezească pe Lud Moseley. Am căutat deci pe jos, dar frîul, nicăieri. M-am ridicat și, bîjbîind pe stănog — pentru că, cine știe, poate, de zăpăceală și tulburare, îi voi fi scos eu însumi frîul la venire — am dat peste un frîu atîrnat acolo. După ce l-am trecut peste capul iepei, am tras-o afară. Am străbătut ograda și am ajuns la poartă pe dibuite, căci bezna era de nepătruns. Ajuns pe șosea, am încălecat și am pornit-o la trap spre casă, fără să mai întîrzii nici o clipă în preajma fermei lui Lud Moseley.

Umbletul iepei mi s-a părut cam ciudat, căci nu știu cum se legăna și mă arunca ba într-o parte, ba într-alta, mai ales că, neavînd șa, nu mă puteam ține de oblînc. Nu mă gîndeam decît cum să fac să mă depărtez cît mai iute de locurile acelea și să nu m-ajungă careva din urmă, așa că nu mi-a mai stat mintea la umbletul iepei. Am ajuns însă cu bine acasă și, după ce i-am scos frîul, am băgat iapa în grajd. Trebuie să fi fost ceasul unu sau două.

A doua zi, după gustarea de dimineață, pe cînd mă găteam să prind catîrii și să-i înham la plug, să plec iarăși la țarina cea nouă, iată că se ivesc pe șosea, trap-trap, venind dinspre oraș, Lud Moseley, însoțit de trei sau patru călăreți, printre care și șeriful, care, cum ajung aici, descalecă și își priponesc caii la scară. *Mister* John iese din casă, îl bate pe spate pe șerif și îi povestește o snoavă. După ce au stat de glume aproape o jumătate de ceas, șeriful îl întrebă pe *mister* John de mine, că unde sînt. *Mister* John îi răspunde că tocmai mă gătesc să ies la lucru, la țarina cea nouă, pe care o semănasem cu porumb în primăvară ; atunci șeriful îi spune că are mandat împotriva mea. „Dar pentru ce, l-a întrebat *mister* John, în glumă sau cu temei ?" Iar șeriful i-a spus: „Pentru că l-a furat pe Lightfoot, calul cel bălțat al lui Lud Moseley". Pe *mister* John îl pufni rîsul, căci era încredințat că nu putea fi vorba decît de o glumă, dar șeriful scoase hîrtia și i-o arătă. *Mister* John, căruia tot nu-i venea să creadă, i-a spus c-o fi o greșeală la mijloc, pentru că nu eram eu omul să fur un cal. *Mister* John știe că nu sînt hoț de cai. De cînd sînt pe lume n-am avut nici un fel de daraveri dintr-astea.

M-au umflat și m-au dus la oraș, unde m-au aruncat în arestul șerifului, zăvorîndu-mă într-o celulă. Știam bine că nu furasem calul lui Lud Moseley și nu mi-era cîtuși de puțin frică. Îndată după ce m-au adus în oraș, au încălecat și s-au întors la fermă ; șeriful a intrat în grajd și, ce să vezi, în despărțitura lui Betsy l-a găsit pe Lightfoot, calul cel bălțat al lui Lud Moseley! *Mister* John susținea sus și tare că trebuie să fie o greșeală la mijloc, pentru că, pe de o parte, știa că n-am furat calul, iar, pe de altă parte, nu eram

eu omul să fac una ca asta! Totuşi, calul cel bălţat, Lightfoot, se afla în grajd, iar frîul lui, atîrnat de stănog. S-au dus la ferma lui Lud Moseley, unde au măsurat urmele din faţa grajdului şi au găsit frîul lui Betsy. Lud Moseley spune c-aş fi venit la fermă călare pe iapa lui *mister* John, că apoi aş fi lăsat-o slobodă, că i-aş fi pus frîul lui Lightfoot şi aş fi plecat cu el. Dar cum de-a ajuns frîul în grajdul lui *mister* John, asta n-a putut nimeni să lămurească. La grajdul lui Lud Moseley uşa n-a fost încuiată şi n-a fost spartă. Se vede treaba că n-am închis-o tocmai bine după ce am băgat iapa înăuntru, căci altfel nu ştiu cum ar fi reuşit Betsy să iasă şi să se întoarcă singură acasă.

Lud Moseley se laudă c-are să mă trimită douăzeci de ani la răcoare, de unde n-am să-i mai pot încurca socotelile în privinţa mezinei sale, Naomi. Vrea s-o dea după un văduv, care-şi are ferma dincolo de Bishop's Crossroads, o fermă cu douăzeci de pluguri şi o casă mare, albă, cu cincisprezece odăi. *Mister* John Turner spune c-are s-angajeze pe ăl mai bun avocat din oraş să mă apere, dar nu cred c-are să ajute la cine ştie ce, dat fiind că în ograda lui Lud Moseley s-au aflat urme lăsate de paşii mei şi dat fiind că Lightfoot a fost găsit în grajdul lui *mister* John.

Dac-aş vrea să scap cu orice preţ, cred c-aş izbuti să ies din beleaua asta. Dar nu vreau, şi-ar însemna s-o pun pe Naomi în mare încurcătură, căci, de, n-ar fi frumos să m-apuc şi să povestesc că pentru a mă întîlni cu ea am fost la fermă, că pe Betsy am băgat-o în grajd să stea liniştită, şi pe Lightfoot l-am luat numai din greşeală, fiindcă era întuneric şi mă grăbeam. Ar însemna ca Naomi să fie strînsă cu uşa şi să mărturisească la judecată că în fiece joi, după ce adormea toată lumea din casă, avea obicei să se strecoare afară pentru a se întîlni cu mine, şi, de, n-ar fi frumos! Într-o bună zi, cine ştie, s-ar putea să-i vină pofta să nu se mai mărite cu mine, ci cu vreun altul, şi atunci, vedeţi dumneavoastră, ar avea nume rău, fiindcă a vorbit cu mine şi fiindcă, pentru a se întîlni cu mine, s-a furişat din casă la ceas de noapte.

Naomi e încredinţată că nu sînt hoţ de cai. Ştie cum s-au întîmplat lucrurile şi ştie că pe Lightfoot, calul cel bălţat al lui Lud Moseley, l-am luat din greşeală, în întuneric, şi, numai fiindc-am uitat să trag zăvorul de la uşa grajdului, Betsy a putut să iasă şi s-a întors singură acasă.

La judecătorie, Lud Moseley s-a grozăvit, către cine vrei şi cine nu vrei, c-are să-mi facă vînt pe vreo douăzeci de ani, ca s-o poată mărita pe Naomi cu fermierul ăl văduv, care are douăzeci de pluguri. Pare-mi-se că Lud Moseley e încîntat că m-a prins în laţ, şi se prea poate să izbutească a mă trimite la răcoare mai înainte ca Naomi să aibă prilejul să spună cum stau lucrurile cu adevărat.

Mă îndoiesc însă c-ar spune tot ce ştie, chiar de s-ar ivi prilejul. Toată lumea ştie că nu-s decît argat la *mister* John Turner, şi m-am gîndit că, la urma urmei, s-ar putea întîmpla ca Naomi să nu poată spune deschis tot ce ştie.

I-aş spune şi eu şerifului cum s-a iscat încurcătura, dar nu vreau s-o amestec pe Naomi. De mi

s-ar fi întîmplat treaba asta nu alaltăseara, adică nu într-o joi, ci duminică, poate c-aş... dar de, tot n-ar fi frumos, asta-i, şi basta!

Dacă o să vină însă Naomi la oraş şi o să spună ce ştie, n-am s-o opresc, căci asta ar însemna că vrea să vorbească şi e hotărîtă să se cunune cu mine.

Dar dacă nu vine şi-i lasă pe Lud Moseley şi pe fermierul văduv să mă înfunde pe douăzeci de ani, n-o să am încotro, şi basta!

Totdeauna i-am spus lui Naomi c-aş face orice pentru ea, şi cred că acum voi avea prilejul să-i dovedesc că mă ţin de cuvînt!

CUM A CUCERIT-O PE SUSIE BROWN

Jumătate de ceas după ce soarele coborîse sub linia orizontului, acolo, departe, pe celălalt mal al Mississippiului, Sampson Jones umbla zorit pe şoseaua colbuită, îndreptîndu-se spre Elbow Creek, unde Susie Brown locuia, singură-singurică, în casa din spatele dîmbului. Ducea o cutie de carton, pe care o schimba dintr-o mînă într-alta fiindcă era grea.

Cînd ajunse gîfîind în capul ultimei costişe, în faţa dîmbului, zări fereastra lui Susie luminată de pîlpîirea lămpii, şi asta îl îndemnă să iuţească şi mai tare pasul.

În casă, Susie strîngea vasele. Îngîna o melodie şi, ici-colo, gonea fluturii de noapte, care zburau în odăiţă dînd tîrcoale luminii.

După ce zornăi ivărul ruginit de la poartă, Sampson îşi ridică pantalonii, trăgînd de betelie. Niciodată nu-i păruse Susie mai ispititoare.

— Eşti mai dulce ca zahărul, fetiţo! strigă el pe fereastra deschisă.

Susie se-ntoarse, speriată. Scăpă din mînă tigaia pe care-o ştergea, şi aceasta căzu cu mare zgomot pe plită.

— Iar ai venit, Sampson Jones?! izbucni ea cu glasul sugrumat de spaimă. Ce mai pofteşti? Ce cauţi aici devale?

Apoi, neputînd să mai vorbească, se opri să-şi facă vînt, pentru a-şi veni în fire.

— Asta, dulceaţo, ai aflat-o de la începutul începutului, zise el ridicînd de jos cutia cea grea şi aşezînd-o la vedere, pe pervazul ferestrei. Hai, lasă, ce te mai prefaci! N-are nici un rost să mă chinuieşti ca şi cum n-ai şti de ce vin...

Susie cercetă cu luare-aminte cutia de carton, întrebîndu-se ce-o fi înăuntru. Cutia o făcu să şovăie.

Pînă în ziua aceea Sampson se înfăţişase de trei ori în peţit la ea, şi tot cu mîna goală.

— Nu-mi pierd vremea cu pîrliţi şi pirpirii, sau cu fluşturatici ca tine! zise ea după un timp, întorcînd spatele cutiei de carton.

— Gata, m-am lăsat de fleacuri, dulceaţo! răspunse el pe loc. Nu mă mai ţin de fleacuri!

Susie atîrnă cîrpa de vase pe frînghia întinsă peste plită, şi cu coada ochiului se privi în oglinda de pe poliţă. Apoi, păşind agale, se apropie, scrutînd bănuitoare cutia de carton şi pe aducătorul ei.

— Cînd m-oi hotărî să-mi iau bărbat, apăi să ştii că-mi iau bărbat ca lumea! se oţărî ea, măsurîndu-l cu dispreţ. Nici prin minte nu-mi trece să fac nuntă cu un calic!

Privind-o în faţă pe tînăra cea oacheşă care-l ocăra, Sampson rînji, sigur de el.

— Ei, fetiţo, ştii tu ce-am făcut?

— Ce, ce-ai făcut? îl întrebă Susie cu o curiozitate simţitor sporită.

— M-am cîntărit adineauri, înainte de-a porni, şi trag taman două sute zece funţi[1].

Săltă un picior pe pervaz, gata să încalece fereastra, dar Susie îi dădu un brînci, de căzu de-a berbeleacul în ogradă.

— Eu cîntăresc bărbaţii pe cîntarul meu, bombăni Susie. Nu te cred, cum nu cred spusele unui nătărău care-mi iese în cale întîia oară.

— Ce rost ar avea, dulceaţo, să mă laud şi să-ţi torn minciuni despre mine? întrebă el cu mîhnire. De ce ţi-o fi plăcînd să te repezi şi să vorbeşti aşa?

— De-aia, pentru că nici pe departe nu cîntăreşti două sute de funţi! răspunse ea înţepată. Ştiu bine ce fel de bărbat am să-mi caut cînd mi-o veni şi mie chef să mă mărit, şi află că nu unul ca tine am de gînd să-mi caut! Să nu-ţi închipui cumva că ploconul pe care mi l-ai adus în cutia asta, oricare ar fi el, ar putea să-mi mute gîndul! Se opri o clipă să răsufle şi apoi îl întrebă: Sampson Jones, ai auzit ce ţi-am spus?

— Am auzit, dulceaţo, am auzit... Numai c-aş fi tare amărît, din cale-afară de amărît, dac-ai face o greşeală din care să ţi se tragă nu ştiu ce ponoase...

Aplecîndu-se pe fereastră, Susie se uită ţintă la cutia ce-o ţinea sub braţ.

[1] Pfund (sau funt) — măsură de greutate, folosită în ţările anglo-saxone, egală cu 453,592 grame.

— Dac-ai şti ce ţi-am adus, cred că ai vorbi altfel. Atîta îţi pot spune: ţi-am cumpărat un lucru frumos, dulceaţo! Tocmai de la magazinul lui Bob Bell, de la răspîntia a mare, ţi l-am adus.

Susie mai privi o dată cutia, şi apoi, după ce se îndreptă de spate, îl măsură din nou pe Sampson din cap pînă-n picioare. Bine legată cu o sfoară groasă, galbenă, cutia de carton strălucea albă, ispititoare în bătaia lunii. Numai să fi întins braţul, şi ar fi putut s-o apuce!

— Cîţi funţi spuneai că ai? întrebă ea, fără a înceta să-l cîntărească din ochi.

— Ţi-am spus, dulceaţo, două sute zece, zise el, prinzînd curaj. Nu pricep de ce-ţi închipui că nu ţi-aş spune tot adevărul, şi numai adevărul...

Sampson o urmări cu privirea, întrebîndu-se dacă măcar de astă dată avea să-l creadă. De şase luni tot bătea drumul ăsta, ca s-o vadă, şi-n tot timpul petrecut aici o curta neîncetat, căutînd în fel şi chip s-o înduplece să se mărite cu el. Reuşise, e drept, de cîteva ori s-o prindă în braţe şi să-şi petreacă o clipă braţul pe după mijlocul ei, sau s-o mîngîie în treacăt pe gît, dar de obicei Susie îl ţinea la distanţă, nu-l poftea în casă, ci-l lăsa să se aşeze pe jos, în ogradă, şi sta de vorbă cu el de la fereastra ce da spre cerdac.

Argumentele lui cele mai meşteşugite se dovediră zadarnice; Susie repeta într-una că n-avea să se mărite decît după un bărbat care cîntăreşte cel puţin două sute de funţi, dacă nu şi mai mult.

Pîn-a începe s-o curteze pe Susie, Sampson nu reuşise niciodată să depăşească o sută şaizeci de

funţi. Acum, după ce vreme de şase luni înghiţise şunci întregi şi munţi de fasole, cîştigase, în sfîrşit, treizeci de funţi. În luna din urmă constatase însă că, oricît se îndopa, nu reuşea să mai pună nici un singur funt peste o sută nouăzeci. Dimpotrivă, de supărat ce era din această pricină, slăbea văzînd cu ochii. Era disperat.

Cît stătuse el cinchit în faţa ferestrei, Susie o ştersese. Înconjurînd casa, Sampson dădu fuga în faţă. Susie ieşise în cerdac şi, aşezată în balansoar, îşi făcea liniştită vînt cu evantaiul.

Plin de nădejde, Sampson puse piciorul pe prima treaptă.

— Stai pe loc, Sampson Jones! se răsti Susie. Nici atîtica să nu mai înaintezi! Nu te cred că într-adevăr cîntăreşti atîta cît spui.

Sampson îşi mîngîie pîntecele rotofei şi se bătu peste coapsele groase cu labele lui mari, arse de soare.

— Mă, fetiţo, mă, îi zise el mîniat, tu, zău, mă scoţi din sărite! Stau eu aici, înaintea ta, zdravăn şi chipeş, şi te porţi de parcă n-ai vedea nimic! Spune-mi, ce ţi-e?

După care trînti cutia de carton pe cea de a doua treaptă, îşi umflă coşul pieptului şi îndoi braţele, pentru a arăta ce muşchi vîrtoşi are.

— De ce, dacă eşti aşa sigur, n-aduci o balanţă, să te cîntăresc cu mîna mea? Doar nu ţi-o fi teamă că n-am să te cîntăresc ca lumea, sau, mai ştii păcatul?...

Sampson plecă ochii şi tăcu o bucată de vreme, chibzuind şi socotind ce să facă. În cele din urmă, ridicînd privirea la Susie, spuse:

— Aş fi tare bucuros, Susie, să mă cîntăreşti tu, numai că, vezi, n-am balanţă. N-ai tu cumva una?

Dar mai înainte ca ea să-i poată răspunde, se aplecă iute şi ridică de jos cutia cea grea de carton.

— Lasă jos cutia, Sampson! porunci ea. Ştiu eu cu ce planuri umbli... vrei să mă înşeli la cîntar cu cutia asta grea!

— Vai de mine, nicidecum, Susie! dezminţi el, tresărind. Apoi, ruşinat, lăsă cutia jos pe scară. Ce te face să crezi c-aş fi în stare de asemenea ticăloşie?

— Dacă vorbeşti adevărat, zise Susie, legănîndu-se în balansoar, atunci ai să te laşi, poate, cîntărit pe decimalul meu?

Sampson îngălbeni.

— Ai tu, Susie, decimal aici, acas'...?

Susie se ridică.

— Aşteaptă aici, nu te mişca, dau fuga şi-l aduc. Mi s-a făcut lehamite de lăudăroşia ta! Te cîntăresc şi ne lămurim. Se îndreptă către uşă. Apoi adăugă: Asta, bineînţeles, numai dacă nu te temi c-am să aflu cît cîntăreşti cu adevărat...

— Nu mă tem de fel, îngînă el cu sfială.

Cînd Susie intră în casă, Sampson alergă în ogradă şi se apucă să culeagă toate pietrele şi pietricelele din jur. După ce pe cele mai mari le îndesă în buzunarele pantalonilor, porni să strîngă de zor prundiş mărunt, cu care îşi umplu celelalte buzunare. Văzînd că Susie încă nu s-a întors, îşi descheie şireturile, scoase pantofii şi turnă nisip în ei... Cum auzi din casă paşii lui Susie, se

îndreptă şi începu să tremure. Da, nici vorbă, nisipul şi pietrele cu care îşi încărcase buzunarele nu acopereau cei zece funţi lipsă. În ultimul moment, zărind o pietricică netedă, o ridică şi o băgă în gură.

Susie apăru în cerdac cu decimalul şi-l atîrnă de grindă. Apoi privi împrejur, căutîndu-l pe Sampson.

Cu cutia cea grea de carton sub braţ, Sampson urcă treptele. Ajuns în cerdac, prinse cu braţul liber laţul ce atîrna de cîrligul decimalului.

— Lasă jos cutia! îi porunci Susie.

Se uită la Susie cu o privire rugătoare, dar după o clipă, citind pe faţa ei că nu era chip s-o înduplece, puse jos cutia.

— Toată ziulica am arat ogorul de bumbac, din zori şi pînă-n noapte, începu el. Ştii, Susie, nu m-ar prinde mirarea să fi pierdut cîţiva funţi.

— Vedem noi! îi taie ea vorba. Hai, atîrnă-te!

Sampson îşi vîrî braţul în laţ şi, opintindu-se, reuşi să se desprindă de pardoseală. În vreme ce, suspendat, aştepta să i se hotărască soarta, Susie se apropie şi, apucînd greutatea, începu s-o mute de-a lungul braţului de oţel.

Dorind să urmărească operaţia de cîntărire, Sampson făcu mai multe încercări de a întoarce capul, dar din poziţia neplăcută în care se afla îi fu cu neputinţă să vadă ce se petrece deasupra. În cele din urmă, se resemnă şi rămase atîrnat într-un braţ, rugîndu-se fără încetare.

Cînd, în sfîrşit, Susie se convinse că l-a cîntărit exact, de oboseală şi tulburare, Sampson era

complet năuc. Nici nu mai ştia pe ce lume se află cînd auzi glasul lui Susie, care-l poftea să pună picioarele jos.

Cum atinse podeaua, i se muiară genunchii şi se trezi împleticindu-se prin cerdac. Ajuns în dreptul zidului, ca să nu se prăvălească, îşi înfipse unghiile în tăbliile de scîndură cu care era căptuşit. De cînd îl poftise să pună picioarele jos, Susie nu spusese nici un singur cuvînt, şi el numai putere să pună întrebări n-avea.

Deodată simţi în jurul gîtului braţele lui Susie. O clipă mai tîrziu îşi dădu seama că se clatină şi se prăbuşeşte la pămînt.

Cînd îşi veni în fire, se trezi în braţele lui Susie, care, îngenuncheată lîngă el, îl strîngea cu putere la piept. Dădu să se desfacă din îmbrăţişare şi începu să răsufle greu. Pietricica pe care şi-o vîrîse în gură dispăruse fără urmă. Nu ştia dacă o scuipase sau dacă nu cumva o înghiţise. Era cît se poate de îngrijorat.

— Sînt fericită, iubitule, fericită... îi şopti Susie. Numai că s-ar fi cuvenit, cred, de dragul meu, să te fi grăbit puţin, n-ar fi trebuit s-aştepţi atîta amar de vreme!

— Cît am cîntărit, Susie? Spune-mi, te rog...

— Două sute cincisprezece funţi în cap, iubitule! ciripi ea, beată de fericire, şi doar adineauri mi-ai spus că aveai două sute zece... Iubitule!

Sampson închise ochii.

Cînd îi redeschise, Susie, cu mişcări înfrigurate, tocmai umbla să deschidă cutia. Reuşi să desfacă nodul, ridică binişor capacul. Apoi scoase din cutie fierul de călcat de zece funţi, pe care i-l adusese Sampson în nădejdea că, cine ştie, poate i-o merge, cînd s-o cîntări, să ţină cutia sub braţ.

— E cel mai frumos dar, iubitule, din cîte am primit în viaţa mea, murmură ea drăgăstos, mîngîind cu palma talpa netedă a fierului de călcat.

Şi îl sorbi din ochi.

Pînă să mai spună ea ceva, o privi furiş, cu coada ochiului, chibzuind cum să se descotorosească mai degrabă de cei douăzeci şi cinci de funţi de pietre şi nisip, ca nu cumva să-l prindă.

SOŢ ŞI SOŢIE

În lumina palidă a zorilor, urcau încet la deal, pe şosea, profilîndu-se ca nişte umbre întîrziate ale nopţii. Parcă nici nu se mişcau, dar picioarele lor stîrneau norişori de praf, ce se aşterneau domol în urmă. Ridicau privirea la fiece pas, cercetînd zările, în aşteptarea primelor raze roşietice ale răsăritului.

Femeia înainta cu buza de jos răsfrîntă înăuntru, înfigîndu-şi dinţii adînc în carne, la fiecare pas. Durerea era cumplită, dar numai săgetarea ei mai reuşea s-o smucească din loc. Fără acest imbold, n-ar fi fost în stare să-şi tîrască picioarele unul după altul şi să străbată milă după milă. Din cînd în cînd gemea înăbuşit, dar nu crîcnea.

— Să stăm să ne mai odihnim puţin, şuieră printre dinţi Ring.

Femeia nu răspunse.

Continuară urcuşul.

În vîrful dealului îi întîmpină soarele. Nu se ivise decît un pătrar, tăiat de dunga pustie a zării ca de lama unui cuţit. La picioarele lor se deschidea valea acoperită de o pînză de aburi, care se ridicau încetişor de pe ogoare. Ici-colo se zăreau case şi gospodării, dar erau departe şi abia se întrevedeau prin ceaţa dimineţii. Din hornul casei celei mai apropiate se înălţau rotocoale de fum.

Ruth îşi întoarse privirea spre bărbatul care o întovărăşea. Pe faţa-i vînătă, lumina roşiatică a soarelui adusese parcă un flux de sînge proaspăt. Ochii îi erau însă obosiţi şi lipsiţi de viaţă. Arăta ca şi cum abia s-ar mai fi ţinut pe picioare, de parcă ar fi fost gata-gata să-şi piardă echilibrul şi să se prăbuşească.

— Au să ne dea ceva de mîncare colo, la prima casă, spuse ea şi apoi aşteptă răspuns, dar zadarnic... Au să ne dea ceva, reluă ea, răspunzîndu-şi singură. Desigur, au să ne dea...

Între timp, discul roşu al soarelui se şi ridicase deasupra liniei orizontului. Norii cenuşii, lungi ca nişte şuviţe de fum, pluteau peste faţa lui. Apoi, iute, aproape la fel de iute precum răsărise, soarele se chirci, devenind cît un nasture, incandescent, orbitor, de la care trebuia să-ţi întorci privirea.

— Oricum, să-ncercăm... rosti Ruth.

Ring se uită lung la ea, în lumina transparentă a dimineţii. De la asfinţit nu-i mai văzuse faţa. Devenise încă şi mai lividă, iar obrajii, mai scofîlciţi decît în ajun.

Porni la vale fără a rosti un singur cuvînt. Fără a întoarce măcar o dată capul să vadă dacă-l urmează, începu să coboare pe şosea, şi la fiecare pas, după ce-şi tîra piciorul rămas în urmă, îl repezea înainte cu toată puterea pe celălalt. Altfel nu era chip să se urnească.

Femeia nu-l ajunse decît după ce dînsul se opri în fața casei, privind rotocoalele de fum ce pluteau spre albastrul cerului.

— Mă duc eu să văd, îngînă ea. Șezi, Ring, și te odihnește.

Ring deschise gura să spună ceva, dar cuvintele i se opriră în gît. Privea casa cu pragul ei ros de vreme, cu perdelușele încrețite atîrnînd la ferestre și cu trîmbele de fum ce țîșneau pe coș, și văzînd toate astea, nu se mai simți străin în țară străină.

Ruth intră pe poartă, ocoli casa și se opri în dreptul bucătăriei. Uitîndu-se îndărăt, îl văzu pe Ring, care tocmai intrase și el în ogradă.

Cineva îi observa pe fereastră, de după perdea.

— Bate, o îndemnă Ring.

Cu degetele mîinii drepte porni să ciocănească în peretele de leațuri, și ciocăni pînă o durură încheieturile degetelor. Privi înapoi către Ring, și el îi făcu un semn cu capul.

Peste o clipă ușa bucătăriei scîrțîi și se întredeschise, iar în crăpătura ei se arătă capul gospodinei. Era o femeie de vîrstă mijlocie, negricioasă la față, avînd pe frunte o cicatrice adîncă, lungă, lăsată parcă de un ciob sărit dintr-un borcan de sticlă.

— Cărați-vă de aici! se răsti femeia.

— Plecăm, plecăm îndată, răspunse Ruth pe loc. Voiam doar să întrebăm dacă n-aveți puțintică mîncare, să ne dați și nouă... Un cartof, o bucățică de pîine, sau orice altceva, dacă aveți...

— Nu pricep ce căutați aici?! bombăni femeia. Nu pot să sufăr oamenii străini care dau buzna în curtea mea!

Dădu să-nchidă ușa, dar peste o clipă o crăpă din nou și scoase iar capul afară.

— Ție ți-oi da ceva de mîncare, spuse ea într-un tîrziu, bărbatului însă nu pot să-i dau nimic. Nici n-am de-ajuns pentru amîndoi.

Ruth se întoarse iute pe călcîie, și tocurile i se afundară în pămîntul nisipos din bătătură. Privi către Ring. Acesta încuviință din cap, energic.

Citise pe buzele ei cuvinte nerostite. Femeia schiță un gest de dezaprobare.

Ring făcu vreo cîțiva pași, apropiindu-se de ea.

— O să-ncercăm altundeva, șopti dînsa.

— Nu, spuse Ring. Intră și mănîncă. Eu am să încerc la casa următoare.

Ea mai șovăia însă, nu voia să intre în casă fără el. Gospodina mai deschise ușa oleacă și o așteptă să urce treptele.

Ring se așeză pe bancă, sub copac.

— Te-aștept aici cît intri să mănînci ceva, o îndemnă el din nou.

Ruth urcă încet treptele prispei și intră în casă. Înăuntru, gospodina îi făcu semn să se așeze pe un scaun lîngă masă, și Ruth se așeză.

Avea cartofi fierți din ajun, pe care-i încălzise, și cîteva pîinișoare reci. Le puse într-o farfurie dinaintea lui Ruth, apoi îi turnă o ceașcă de cafea fierbinte, pe care o împinse lîngă farfurie.

Ruth începu să mănînce de zor, sorbind iute o gură de cafea neagră și înfulecînd grăbită cartofii și pîinea, iar gospodina cea negricioasă la față se

postă în spatele ei, lîngă ușă, de unde putea să-l observe și pe Ring.

Ruth reuși de două ori să strecoare bucățele de pîine în sîn, ba chiar izbuti să arunce o jumătate de cartof în buzunarul fustei. Gospodina, cît nu era cu ochii afară la Ring, o măsura pe Ruth cu priviri bănuitoare.

— Mergeți departe? o întrebă ea.

— Da, răspunse Ruth.

— Ați făcut cale lungă? o iscodi din nou.

— Da, răspunse Ruth.

— Bărbatul care te-nsoțește cine-i?

— Soțul meu.

Femeia se mai uită o dată afară, apoi își ațintí din nou privirile asupra lui Ruth, cercetînd-o în tăcere.

Ruth ar fi vrut să mai strecoare o jumătate de cartof în buzunarul fustei, dar gospodina n-o slăbea din ochi.

— Nu cred să-ți fie soț...

— Totuși îmi este.

— Nu-mi prea vine a crede să-ți fie soț și să te lase să baţi coclaurile cerșind o bucățică de pîine, ca adineauri.

— A fost bolnav, își apără Ruth soțul întorcîndu-se cu fața la stăpîna casei. A zăcut cinci săptămîni înainte de a porni la drum.

— Atunci de ce n-ați rămas locului, să nu ajungeți vagabonzi? Ce, nu e bun de nimic, sau cumva nu-i place să muncească?

Ruth se ridică în picioare lăsînd să-i cadă pîinișoara ce-o ținea în mînă.

— Vă mulțumesc pentru gustare. Acum trebuie să plec.

— Ascultă sfatul meu, stărui gospodina, caută să te descotorosești de bărbatul ăsta. Dacă nu-i place să muncească, ai fi o proastă să...

— A avut slujbă, dar s-a îmbolnăvit de friguri.

— Fugi, nu te cred! Aș jura că minți.

Ruth se îndreptă spre ușă, o deschise și ieși. Se opri o clipă pe prispă și se-ntoarse, s-o privească pe aceea care îi dăduse de mîncare.

— Dacă era bolnav la pat, așa cum ai spus, urmă gospodina, care ieșise în prag după dînsa, cin' l-a pus să plece așa haihui, fără să aibă o lețcaie să vă cumpărați de mîncare?

Ruth n-avea de gînd să-i răspundă, dar, zărindu-l pe Ring pe bancă, sub copac, simți totuși nevoia să-i spună:

— N-am fi plecat la drum dacă nu mi-ar fi scris sora că ni s-a prăpădit copilașul. Cînd mi-a căzut la pat bărbatul, am trimis copilașul la soru-mea. Acuma ne ducem să vedem mormîntul fetiței noastre.

Coborî iute treptele și porni cu pași mari prin ogradă. Cînd ajunse la colțul casei, Ring se ridică și o urmă către șosea. Mergeau alături tăcuți, dar dînsa, neputîndu-se stăpîni, mai cătă o dată îndărăt spre casa din care, prin ușa crăpată, gospodina îi privea cum se depărtau.

După vreo sută de pași, femeia își deschise bluza, scoase bucățelele de pîine și i le întinse, iar el le luă, fără nici un cuvînt. Cînd sfîrși de mîncat pîinea, Ruth îi dădu și jumătatea de cartof. Mușcă

din el cu poftă, iar în vreme ce mesteca şi înghiţea de zor, îi vorbea din priviri.

Umblară aşa mai bine de jumătate de ceas, fără ca vreunul dintre ei să deschidă gura. În cele din urmă Ruth spuse:

— O bătrînă nesuferită! De n-ar fi fost mîncarea m-aş fi ridicat şi aş fi plecat îndată, fără să m-ating de nimic.

Ring nu răspunse multă vreme. Abia după ce ajunseră în fundul văii şi începură să urce pe versantul opus, spuse:

— Poate că nu s-ar fi arătat aşa nesuferită de-ar fi ştiut unde ne ducem...

Ruth făcu un efort să-şi stăpînească lacrimile.

— Spune-mi, Ring, cît mai avem de mers?

— Vreo treizeci, patruzeci de mile.

— Crezi c-ajungem mîine?

Îi făcu semn că nu.

— Atunci poimîine?

— Nu ştiu.

— Dar dacă ne-ar duce cineva cu maşina, am ajunge încă în astă seară, nu-i aşa? întrebă ea, nemaiputînd să-şi stăpînească hohotele de plîns care-i zguduiau pieptul şi-i înecau glasul.

— Da, răspunse el. Dac-am găsi pe cineva să ne ducă, am ajunge acolo şi mai devreme.

Întoarse capul şi cătă înapoi pe şosea, dar şoseaua era pustie. După aceea privi jos în ţărînă, numărînd mai întîi paşii ce-i făcea cu piciorul drept, şi apoi paşii făcuţi cu stîngul.

Cît e noaptea de lungă stătuse mierloiul pe coama casei şi umpluse cu trilurile lui văzduhul limpede şi rece, dar de cum se-arătase soarele, îşi şi luase zborul. Se aşternuse atunci o linişte tainică, nemărginită, precum tainice şi nemărginite erau ţinuturile acestea nisipoase, care se întindeau pînă departe în cele patru zări. Pe nisipul alb, la picioarele copacilor şi de-a lungul gardurilor, începuseră să se înfiripe iară umbrele destrămate în ajun, profilînd pe sol conturul coroanelor dantelate şi al scîndurilor necioplite, din care era înjghebat gardul.

Soarele suia repede pe cer, săltîndu-se de parcă s-ar fi zorit să ajungă deasupra păduricii de pini, pentru ca de acolo să lumineze tot întinsul şesului, pînă la ţărmurile golfului.

În cameră pătrunsese lumina şi se făcuse călduţ. Cînd pasărea îşi luase zborul, Nellie se trezise şi pe urmă nu mai putuse adormi. Sta culcată pe o parte, cu capul pe braţ. Celălalt braţ îl ţinea pe pernă, îndoit în jurul capului. Pleoapele i se zbăteau nervos. Cîteodată rămîneau însă nemişcate şi un minut întreg, apoi reîncepeau să se zbată repede de cîte opt, nouă ori în şir. Abia stăpînindu-şi nerăbdarea, aştepta să se deştepte Vern.

Cînd se întîmpla să vină noaptea tîrziu, Vern nu obişnuia s-o trezească. În ajun îl aşteptase o bucată de vreme, dar, în cele din urmă, o biruise somnul şi aţipise înainte de întoarcerea lui.

Acum Vern dormea alături, cu capul pe pernă, iar pe faţa lui oacheşă se citeau truda şi osteneala. Nici în somn fruntea nu i se însenina, rămînînd totdeauna uşor încreţită la rădăcina nasului. În adînciturile ochilor, pielea îi era întunecată, mai întunecată decît pe tot restul feţei. Cu băgare de seamă, Nellie se trase lîngă el şi-l sărută pe obraz. Ar fi vrut să-i cuprindă capul cu amîndouă braţele, să-l strîngă la piept şi să-l acopere cu sărutări, lipindu-şi strîns obrazul de capul lui brun.

Din nou pleoapele începură să i se zbată.

— Vern, şopti ea, Vern...

El deschise ochii încetişor, apoi îi închise iute la loc.

— Vern, iubitule... murmură ea, şi inima prinse a-i zvîcni mai puternic.

Vern întoarse faţa spre dînsa şi, apropiindu-se, îşi vîrî capul între braţul şi pieptul ei. Apoi se suci şi se răsuci, pînă ce suflarea lui caldă ajunse să-i mîngîie ceafa.

— O, Vern... şopti ea.

Îi simţi sărutările pe ochi, pe obraz, pe frunte şi gură. Se mai dezmeticise puţin şi întinse mîinile s-o cuprindă, apoi se îmbrăţişară strîns.

— Spune, Vern, ce ţi-a zis? îl întrebă ea, în sfîrşit, nemaiputînd să se stăpînească. Spune-mi, ce ţi-a zis?

Deschise ochii şi o privi de astă dată treaz de-a binelea.

Citindu-i răspunsul pe faţă, îl întrebă:

— Cînd, Vern?

— Azi, rosti el închizînd ochii şi cuibărindu-şi din nou capul lîngă trupul ei fierbinte.

Auzindu-l, buzele-i fremătară o clipă. Nu mai fu chip să se stăpînească.

— Unde o să ne ducem, Vern? întrebă ea cu o curiozitate copilărească, aşteptînd răspunsul cu ochii aţintiţi asupra buzelor lui.

Vern clătină din cap, închise ochii şi, lipindu-se de ea, îşi îngropă faţa în sînul ei.

Rămaseră nemişcaţi o bucată de vreme. Între timp, soarele încălzise odaia. Deşi venise toamna, afară era cald de parcă ar fi fost vară. De pe prichiciul mîncat de vreme al ferestrei începuseră să se ridice tremurînd unde de aer înfierbîntat. Părea că, pînă să se aştearnă iarna, aveau să mai fie zile călduroase.

— I-ai spus că...? începu Nellie, dar se opri şi, coborîndu-şi privirea pe faţa lui Vern, reluă: I-ai spus de mine?

— Da.

— Şi ce-a zis?

Vern nu-i răspunse. Îşi apăsa capul pe sînul ei şi o strîngea tare, căutînd parcă să soarbă putere pentru a se ridica şi a se ţine pe picioare în mijlocul odăii sărace.

— Cum se poate, Vern? N-a zis nimic?

— N-a zis decît că n-are a face, sau cam aşa ceva. Nu-mi amintesc vorbă cu vorbă ce-a zis, dar asta a vrut să spună.

— Şi nu-i pasă de fel?

— Cred că nu, Nellie.

Nellie rămase împietrită. Fu scuturată de un fior, apoi simţi cum, fără voie, îi înţepeneşte tot corpul.

— Dar, Vern, ţie nu ţi-e totuna ce are să se întîmple cu mine, nu-i aşa?

— Dumnezeule, desigur că nu mi-e totuna! E singurul lucru care mă mai preocupă acum. Dacă ai păţi ceva...

Rămaseră îmbrăţişaţi un timp. Dar gîndurile, care nu mai aveau astîmpăr, îi dezmeticiră pe de-a-ntregul.

Nellie se sculă cea dintîi. Se îmbrăcă într-o clipită şi, pînă ca Vern să bage de seamă, ieşi din odaie. Sări atunci şi el din pat, se îmbrăcă repede şi dădu fuga la bucătărie, să aprindă focul. Acolo o găsi pe Nellie, care se apucase să curețe cartofi.

Cît au luat gustarea de dimineaţă nu au prea vorbit. Trebuiau să se mute neapărat, trebuiau să se mute chiar în ziua aceea. Nu mai era nimic de făcut. Mobilierul nu le aparţinea, iar rufărie şi îmbrăcăminte aveau atît de puţină, încît nu era greu de dus.

În vreme ce Nellie spăla vasele, Vern adună boarfele. Nu-i mai rămînea decît să-şi strîngă într-o bocceluţă cămăşile şi o salopetă, să lege rochiţele lui Nellie într-alta şi s-o pornească.

La plecare, Nellie se opri în poartă şi mai privi o dată casa.

Fusese primul şi singurul cămin pe care-l împărţise cu Vern, dar nu-i părea rău că-l părăseşte. Casa era atît de şubredă, încît, fără îndoială, avea să se năruie curînd. Acoperişul era spart, o latură a clădirii lunecase de pe temelie, iar prispa se surpase.

Vern aşteptă ca Nellie să se sature de privit. Cînd îşi întoarse faţa către el, ochii îi erau plini de lacrimi, dar după ce porni, nu se mai uită îndărăt nici măcar o dată. La vreo milă depărtare, după ce trecură de cotul ce-l făcea şoseaua, casa fu ascunsă vederii de păduricea de pini.

— Unde mergem, Vern? întrebă ea, privindu-l printre lacrimi.

— Trebuie să mergem pînă om ajunge la o casă, îi răspunse bărbatul. Era sigur că, la fel ca şi el, Nellie ştia că în acest ţinut al nisipului şi al pinilor fermele şi casele erau tare răzleţite, la distanţe de zece-cincisprezece mile una de alta. Totuşi îi spuse: Nu ştiu cît o să mai avem de umblat.

Înaintînd cu greu pe şoseaua nisipoasă, Nellie respira cu nesaţ parfumul florilor de cîmp întîrziate, care umplea văzduhul. Dar din pricina mulţimii de buruieni şi mărăcini, florile nu se vedeau nicăieri. De aceea se oprea des, cătînd după flori pe taluzul şanţului. Vern însă îşi vedea de drum, şi de fiecare dată Nellie alerga să-l ajungă, fără să fi găsit măcar o singură floare.

Trecuseră vreo trei ceasuri de la amiază cînd se opriră în dreptul unui pîrîiaş. Locul era plăcut şi umbros. Vern află îndată un colţişor potrivit pentru odihnă, îi pregăti lui Nellie un culcuş de ace de pin şi smulse de pe copaci un braţ de muşchi, ca să aibă pe ce-şi pune capul. Apoi îi ajută să se descalţe, ca să-şi mai răcorească tălpile, şi îi aduse de băut. Apa avea parcă ceva din gustul frunzelor şi ierburilor care smălţuiau albia pî-

rîiaşului şi era rece şi cristalină. Adormi de-ndată ce trase cîteva înghiţituri.

Tîrziu, aproape de asfinţit, Vern o trezi.

— Ai dormit vreo două-trei ceasuri. Ce zici, Nellie, te simţi în stare să mai faci o bucată de drum pînă se întunecă ?

Nellie se înălţă în capul oaselor, se încălţă şi ieşi la şosea. De cum se ridică în picioare, simţi o ameţeală. Nu-i suflă însă nici un cuvînt lui Vern, fiindcă nu voia să-l neliniştească. Dar la fiecare pas o încerca un junghi. Uneori durerea era aproape insuportabilă. Îşi muşca buzele şi strîngea pumnii mai-mai să-şi frîngă degetele, dar mergea mai departe în urma lui Vern, ferindu-se de privirea lui.

După apusul soarelui, Nellie se opri şi se aşeză la marginea şoselei. I se păru că n-avea să se mai scoale niciodată, atît era de istovită. Pălise de durerea crîncenă care îi frămînta întreaga fiinţă şi simţea pe la încheieturi dureri de parcă i-ar fi sucit cineva braţele şi picioarele ca să i le smulgă din loc. Şi deodată leşină.

Cînd deschise ochii, Vern era în genunchi lîngă ea şi-i făcea vînt încetişor cu pălăria. Privi în sus în ochii lui şi schiţă un surîs.

— De ce nu mi-ai spus ? o dojeni el. Nu ştiam că eşti aşa ostenită.

— N-am vrut să mă dau bătută, spuse ea. Dar m-a doborît, pare-mi-se.

Continuînd să-i facă vînt, Vern o privi lung.

— Crezi că s-ar putea întîmpla ceva înainte să ajungem la un adăpost ? întrebă el, îngrijorat. Spune-mi, Nellie, ce crezi ?

Nellie închise ochii şi încercă să nu se gîndească. De dimineaţă, de cînd porniseră, nici o casă, nici o fermă pe tot drumul. Nu ştia ce depărtare era pînă la oraş şi nu îndrăznea să se gîndească nici cît mai aveau de mers pînă la prima casă. Îi era de-a dreptul frică să se gîndească.

— Parcă-mi spuseseşi că mai ai două săptămîni... Nu mi-ai spus tu aşa, Nellie?

— Aşa socotisem, îngînă ea, dar vezi, acum, după ce am umblat aşa toată ziulica, pare că-i altfel...

Vern scăpă din mînă pălăria. Uluit, privi jur împrejur. Nu ştia cu ce să-nceapă, dar simţea că trebuia să facă ceva pentru Nellie, şi asta neîntîrziat.

— Nu pot sta cu braţele încrucişate, mormăi el, trebuie neapărat să fac ceva.

O ridică şi, cu ea în braţe, trecu de cealaltă parte a şoselei. Găsi aici un loc potrivit lîngă tulpina unui pin şi o puse jos binişor. Desfăcu apoi boccelele şi-i aşeză nişte zdrenţe sub cap, iar altele i le întinse peste picioare.

Soarele scăpătase de mult şi începuse să se lase întunericul. Vern era la grea cumpănă. N-ar fi vrut s-o lase singură, acolo, în pădure. Dar îşi dădea seama că trebuia negreşit să-i aducă ajutor.

— Vern... bolborosi ea, întinzîndu-i mîna.

Îi apucă mîna şi o strînse într-a lui. Apoi începu să-i mîngîie degetele şi încheietura mîinii.

— Ce e, Nellie ?

— Mă tem c-o să se întîmple... o să se întîmple... o să se întîmple chiar acum, şopti femeia cu glas stins, închizînd ochii în timp ce rostea aceste cuvinte.

Îngenunche lîngă ea şi, privind-o cu luare-aminte, băgă de seamă că buzele-i erau vinete şi faţa-i devenise lividă, nemaipomenit de lividă. Subit, sub ochii lui, se chirci toată şi o surprinse muşcîndu-şi buzele, ca să nu urle de durere.

Vern sări în picioare şi alergă pînă la marginea şoselei, iar de acolo privi în susul şi în josul ei. Se făcuse însă beznă şi era cu neputinţă să desluşească dacă primprejur nu se aflau ogoare sau locuri desţelenite, care să vestească vecinătatea unor aşezări omeneşti. Nicăieri, nici un semn de viaţă, nici o lumină. Fugi îndărăt la Nellie.

— Ţi-e mai bine? întrebă el.

— Dac-aş putea să dorm, răspunse ea, cred că m-aş linişti pentru o bucată de vreme.

Se aşeză jos lîngă dînsa şi o cuprinse în braţe.

— De-aş şti că nu ţi-e frică, aş lua-o înainte pe şosea, pînă la prima casă, şi aş găsi o maşină sau altceva cu care să te duc de aici. Nu te pot lăsa aici, să zaci toată noaptea pe pămîntul gol.

— Dar s-ar putea să vii tîrziu... prea tîrziu! izbucni ea înspăimîntată.

— Am să mă grăbesc cît pot, o linişti el. Alerg într-un suflet pînă dau de cineva.

— Dacă te întorci pînă în două-trei ceasuri, spuse ea, cred că rezist. Mai mult nu cred să pot îndura...

Vern se ridică.

— Atunci mă duc, îi spuse.

O porni pe şosea înainte, în goana mare. Alergînd, îşi aminti cum se rugase de proprietarul fermei să-l mai îngăduie cîtva timp în casă, pentru ca Nellie să nu fie silită să bată drumurile în starea în care se afla. După ce el îi explicase în ce stare era Nellie, proprietarul se mulţumise să clatine din cap, neînduplecat. N-ar mai fi avut nici un rost să stăruie. Era hotărît să-l alunge, şi el nu se putea împotrivi. Ştia sigur că i se cuveneau ceva bani, fie numai şi cîţiva dolari, pentru bucatele recoltate acum în toamnă, dar era convins că ar fi fost zadarnic să-i ceară. Se întorsese deci acasă noaptea trecută convins că nu aveau nici o ieşire: trebuiau să plece. Deodată se împiedică şi se rostogoli pe şosea.

După ce se ridică, zări o luminiţă drept în faţa lui. Nu era decît o rază ce se strecura printr-o ferestruică astupată cu scînduri. Da, o casă, o casă locuită! Alergă cît putu de iute într-acolo.

Cînd ajunse în dreptul casei, un dulău începu să latre. Fără să-l ia în seamă, Vern se năpusti pe prispă şi începu să bată cu pumnii în uşă, strigînd:

— Deschideţi! Deschideţi!

Dinăuntru se auzi un strigăt şi apoi zgomot de scaune răsturnate. Dulăul se repezi să-l muşte. Încercă să alunge cîinele, dar acesta era la fel de dîrz ca şi el şi se întoarse asupra lui cu furie îndoită. În cele din urmă, Vern reuşi să forţeze uşa, sfărîmînd ivărul.

Negrii se ascunseseră care pe unde apucaseră. Li se zăreau picioarele şi capetele de sub pat, pe după scrin şi sub masă.

— Nu vă temeţi de mine, le spuse Vern, străduindu-se să vorbească domol. Am venit după ajutor. Nevestei i s-a făcut rău pe şosea. Trebuie

neapărat să-i găsesc adăpost undeva. Zace pe pămîntul gol.

Cel mai în vîrstă dintre cei de față, capul familiei, un negru cu părul cărunt, care părea să aibă vreo cincizeci de ani, ieși de sub pat tîrîndu-se pe brînci.

— Vă ajut eu, *boss*[1]. N-am înțeles ce doriți cînd v-am auzit strigînd așa tare. D-aia n-am deschis să vă dăm drumul înăuntru.

— Ai vreo căruță, ceva? întrebă Vern.

— Avem o cotigă, răspunse negrul. Băieți, George, Pete, dați fuga și puneți catîrul la cotigă! Dați fuga!

Doi flăcăi negri ieșiră din ascunzătorile lor și dădură buzna afară pe ușa din dos.

— O s-avem nevoie de o saltea, sau de ceva așternut, pe care s-o putem culca, spuse Vern.

Negresa trase păturile de pe pat, iar Vern luă salteaua în brațe și ieși cu ea pe ușa din față, îndreptîndu-se spre șosea. În așteptarea cotigii, Vern se plimba încoace și încolo, căutînd să se convingă că Nellie avea să scape cu bine.

Cînd au ieșit flăcăii cu cotiga, s-au urcat cu toții în ea și au mînat la vale pe șosea, zorind catîrul la trap. În mai puțin de o jumătate de ceas, ajunseră la locul unde o lăsase pe Nellie. Abia atunci își dădu Vern seama că lipsise trei ceasuri încheiate, sau chiar mai bine de trei ceasuri.

---

[1] Regulile de etichetă impuse populației de culoare din S.U.A. de rasiștii din Sud cer ca, ori de cîte ori se adresează unui alb, negrii să folosească termeni de reverență ca: *boss* = stăpîn; *white boss* = stăpîne alb; *captain* = căpitane etc.

Strigînd-o pe Nellie, Vern sări din cotigă. Nici un răspuns. Urcă în goană taluzul și se lăsă în genunchi lîngă ea.

— Nellie! strigă el, zgîlțîind-o. Trezește-te, Nellie! Auzi, Nellie? Sînt eu, Vern!

Dar zadarnic. Nici un răspuns. Se aplecă și, lipindu-și fața de obrajii ei, simți că erau reci. Îi puse mîna pe frunte. Tot rece. Căută pe dibuite încheieturile mîinilor și, în timp ce degetele-i căutau pulsul, își lipi urechea de pieptul ei.

În cele din urmă, negrul cel bătrîn izbuti să-l ridice și să-l tragă îndărăt. Un timp nu-și mai dădu seama de nimic. Nu mai știa nici unde se află, nici ce se întîmplase. Parcă-și pierduse complet memoria.

Negrul îi spunea ceva, dar Vern nu pricepea nici un cuvînt. Înțelegea că se petrecuse ceva, că obrajii și mîinile lui Nellie erau înghețate, că nu-i mai auzea bătăile inimii. De fapt înțelegea, dar nu voia să creadă că ar fi adevărat.

Se prăvăli la pămînt și-și îngropă fața în covorul de ace de pin și rîcîi cu unghiile pămîntul reavăn. Auzea glasuri deasupra capului, auzea și cuvintele ce se rosteau, dar totul era lipsit de orice înțeles. Nu acum, ci mai tîrziu, după oarecare vreme, trebuia să ceară lămuriri, da, trebuia să întrebe ce se întîmplase cu Nellie și cu copilul. Își dădea însă bine seama că avea să treacă multă vreme pînă să poată pune asemenea întrebări. Trebuia să treacă vreme, multă vreme, mai înainte ca vorbele să aibă iarăși un înțeles.

BĂTRÎNICA LUI JOE CRADDOCK

Julia Craddock împlinise treizeci și cinci de ani și niciodată în viața ei nu fusese frumoasă, niciodată nu fusese atrăgătoare. Lăsase în urmă treizeci și cinci de ani — dimineața și amiaza vieții — fără să fi avut parte de frumusețe sau de drăgălășenie. Și se urîțise cu trecerea vremii. După cincisprezece ani lîngă mașina de gătit și peste albia de rufe, trupul i se împietrise, rămăsese numai mușchi și oase. Părul îi era aspru, ațos, îmbîcsit. De atîta canon, ajunsese zbîrcită la față și slută, iar sînii îi spînzurau pe piept blegi și moi, ca niște desagi atîrnați la oblînc. Nici un bărbat nu văzuse în Julia altceva decît o făptură dezgustătoare, care aducea a femeie. Nici chiar soțul ei, Joe. Nu-i spusese niciodată altfel decît „Bătrînica".

Și acum Julia murise.

Pentru ea moartea însemnase o despăgubire. Despăgubire pentru sluțenia chipului și urîțenia trupului, pentru traiul ei chinuit. Viața-i toată, de la început pînă la sfîrșit, fusese o cazna — unsprezece copii, paisprezece vaci și o curte de găini de îngrijit. Și, pe deasupra, opt rîmători, care puțeau îngrozitor. De mai bine de zece ani

Julia nu ieșise nici o singură dată din ogradă. Muncă, muncă și iar muncă, de dimineața de la patru și pînă seara la nouă ; fără o zi de odihnă, fără să meargă o dată măcar la oraș, fără a avea vreme să facă o baie ca lumea. Joe muncea și el din zori și pînă-n noapte. De pe urma trudei lui nu se alegea decît cu dureri de șale, cu amărăciuni și sărăcie. Cu cît muncea mai aprig, cu atît mai adînc se afunda în lipsuri și nevoi. Cînd toamna se întîmpla o dată să recolteze douăzeci de baloturi de bumbac, atunci prețul bumbacului se prăbușea, pînă ce banii luați pe recoltă abia îi ajungeau să plătească îngrășămintele, de multe ori nici chiar atîta. Iar cînd prețul bumbacului urca la treizeci de cenți livra[1], n-avea bumbac fie pentru că plouase prea mult, fie pentru că timpul fusese secetos. Așa stînd lucrurile, oameni ca Joe și Julia n-aveau de ce dori să trăiască ani îndelungați.

Acum Julia murise. Nu fusese frumoasă niciodată și nici nu-și închipuise vreodată c-ar fi. Nu-mbrăcase niciodată rufărie de mătase, nu-și dăduse nicicînd cu pudră pe față sau cu ruj și nu izbutise niciodată să-și scobească tot jegul de sub unghii.

Antreprenorul de pompe funebre trimise să ridice moarta. A doua zi dimineața o aduse îndărăt dichisită, în vederea înmormîntării ce urma

---

[1] Măsură de greutate, folosită în țările anglo-saxone, egală cu 0,453 kg.

să aibă loc după-amiază în cimitirul de lîngă izlazul unde își țineau metodiștii[1] adunările.

Dar ce moartă a adus!

O bucată de vreme lui Joe nu-i veni a crede c-ar fi fost Julia. Găsind însă fotografia ce i-o dăruise cu cîteva săptămîni înainte de cununie, se încredință că totuși era ea. Arăta cum arătase ca fată.

O scăldaseră, și îi spălaseră părul cu șampon. Mîinile, cu unghii curate și lăcuite, erau albe; pe obrajii frumos machiați cu fard și pudră, pielea îi sta întinsă, iar fața nu mai părea de loc scofîlcită, căci îi îndopaseră gura cu vată. Pentru prima oară Julia era frumoasă. Joe nici nu-și putea lua ochii de la ea. Șezu nemișcat lîngă sicriu toată dimineața, lăcrimînd, fascinat de frumusețea ei. Era înveșmîntată numai în mătase — ciorapi și cămașă de mătase, și deasupra o rochie de mătase bleumarin, cu mînecuțe scurte și decoltată la gît. Antreprenorul de pompe funebre izbutise s-o facă s-arate tînără și frumoasă.

Frumoasă cum era, au înmormîntat-o în după-amiaza aceea în cimitirul vecin cu izlazul unde se țineau adunările metodiștilor. În ultimul moment, Joe a rugat să se amîne înmormîntarea pentru a doua zi, antreprenorul însă nici n-a vrut s-audă. De altfel, nu pricepuse de ce dorea Joe asta.

[1] Membrii unei secte creștine, care obișnuiesc să organizeze periodic adunări în aer liber, la care ascultă predici și cîntă imnuri religioase.

Copiii Juliei, cu excepția primilor doi, rămăseseră nedumeriți, nu puteau înțelege ce se întîmplase cu măicuța lor. Și au trecut mulți ani pînă să se convingă că într-adevăr cadavrul adus de antreprenorul de pompe funebre fusese cadavrul măicuței lor, Julia.

— Dar femeia din coșciug era o doamnă frumoasă, ziceau ei.

— Păi da, le răspundea Joe, măicuța voastră, Julia, a fost o doamnă cît se poate de frumoasă.

După care se ducea la scrin, scotea fotografia și le-o arăta.

Împuns de lumina soarelui, deschise ochii. Prin ferestruica fără perdele — simplă bortă de patru picioare[1] pe patru în zidul casei şi care, pe vreme de furtună, putea fi astupată cu un capac de lemn — Roy îl văzu ivindu-se ca o roată de foc de după creasta movilei de nisip, cam la jumătate de milă depărtare. În spatele lui, în cealaltă încăpere, o auzea pe Nora trebăluind la maşina de gătit.

Aerul dimineţii era umed şi rece. O pînză subţire de brumă se aşternuse peste lucrurile din odaie, chiar şi plapuma era pe alocuri jilavă, ba chiar udă.

— Te-ai trezit? întrebă de dincolo Nora, cu glasul ei catifelat de fetişcană.

— Aproape, îi răspunse Roy şi ciuli urechea, aşteptînd s-audă apropiindu-se lipăitul picioarelor ei desculţe. Soarele-i numai văpăi azi, parc-ar vrea să pîrjolească lumea întreagă! Uită-te pe fereastră, să vezi...

Venind din bucătărie, se opri lîngă patul hodorogit, rezemîndu-se cu braţul pe tăblia de fier de la cap: o arătare palidă şi plăpîndă în bătaia

[1] Piciorul — măsură de lungime, folosită în ţările anglo-saxone, egală cu 30,48 cm.

primelor raze. În fundul ochilor ce-l priveau grav, Roy descoperi pîlpîirea focului care şi acum, după doi ani, mai mocnea în sufletul ei.

— Nimic pe lume nu trezeşte lucrurile din amorţire cu mai multă putere decît soarele, zise Roy, fără a i se uita în ochi, dar şi fără a privi în lături. De fiece dată cînd îl văd înălţîndu-se ca adineauri — ca o lume în flăcări — simt o înfiorare în străfundurile fiinţei.

Ochii ei priviră în gol, aşa cum privise şi el înainte, adînciţi parcă în propria lor fixitate.

— Nu mai avem slănină, îl înştiinţă ea cu buze ce tremurau uşor, imperceptibil. O să mîncăm mălaiul gol, n-avem încotro.

Roy tăcu. Din nou îşi aţinti privirile asupra soarelui, care arunca văpăi ca o clădire mistuită de flăcări în miez de noapte. Globul incandescent depăşise creasta movilei de nisip şi se ridica tot mai sus, deasupra vîrfurilor jigărite ale brazilor răzleţi şi ale stejărişului.

Nici nu simţi că Nora ieşise din odaie. Băgă de seamă că plecase abia după ce auzi lipăitul uşor al tălpilor ei goale pe pardoseala încăperii din spatele lui.

— Poate se-ndură *mister* Gene şi ne dă o bucăţică de slănină, zise el ridicînd glasul ca să fie auzit. Ştiu că săptămîna abia a început, dar ai două zile întregi lucrate. S-ar cuveni să se-ndure şi să ne dea şi nouă o bucăţică...

O auzi ieşind şi ducîndu-se la fîntînă după o găleată de apă proaspătă. Zadarnic aşteptă la întoarcere să primească un răspuns. Nora deschise acum uşiţa cuptorului, să vadă dacă se rumeneşte

mălaiul. Apoi închise la loc ușița și ieși pe cerdacul dinapoia casei, să arunce zoile.

Peste un timp, intră în odaie cu mălaiul fierbinte și cu ulcica de cafea, pe care le puse jos, pe podea, lîngă pat. Apoi se așeză alături de el și-i turnă cafea în ceașcă.

Dacă-i dădea ceașca în mînă, Roy o putea ține și, aplecînd cîte puțin capul, reușea apoi, cînd poftea, să soarbă din ea. Nora însă stătea totdeauna lîngă el, veghind să nu răstoarne ceașca. Ar fi putut mînca singur și mălaiul, cu condiția să i-l dea în mînă și apoi să-i așeze mîna pe piept, căci izbutea s-aplece capul atît cît să poată mușca din turtă. Nora se așeza însă totdeauna lîngă el, gata să-l ajute, și nu se putea opri să nu-i dea din cînd în cînd cîte o bucățică chiar cu mîna ei.

Ea isprăvise de mîncat și se gătea de plecare. Îi mai turnase o ceașcă de cafea, și acum ieșise pe cerdacul din dos, să se pieptene încă o dată.

— Cîte zile mai aveți de prășit la bumbacul lui *mister* Gene? o întrebă Roy.

— Trei sau patru, poate. Dintre zilierii negri, doi au lipsit ieri de la lucru. Dacă lipsesc și azi, ne mai trebuie patru zile, ca să terminăm prașila.

— Atunci o să ai de primit pe șase zile, nu-i așa, Nora? întrebă el. Cînd îl vezi pe *mister* Gene, spune-i că nu mai avem slănină. Spune-i că-l rugăm să ne dea și nouă o bucată nu prea mare, cam vreo doi funți.

Ea nu-i răspunse îndată. Se-ntoarse în bucătărie, și apoi, intrînd în odaie, îl întrebă:

— Și dacă n-o vrea să ne dea?

— Măcar atîta lucru s-ar cuveni să facă *mister* Gene pentru noi, răspunse Roy.

Nici n-a băgat de seamă cînd a plecat Nora. Închisese ochii o clipă, și cînd îi redeschise, nu mai era. „Și-o fi închipuit c-am ațipit puțin, își zise el, și a ieșit la prașilă tiptil, să nu mă trezească."

Acum se deșteptase de-a binelea. Privi din nou pe fereastră, dar soarele se înălțase, așa că nu-l mai vedea.

Iar avea înaintea lui o zi întreagă. Țintuit pe spate, trebuia să stea locului pînă la asfințit, fără a fi în stare să miște nici brațele, nici picioarele. Doar capul putea să-l aducă puțin înainte, căci gîtul nu-i era înțepenit, cum îi erau înțepenite brațele și picioarele. Nu se putea însă urni din pat. Zăcea de opt luni de zile, și în tot acest timp nu părăsise patul decît de cîteva ori, atunci cînd Nora, mai tîrîndu-l, mai cărîndu-l prin odaie, îl scosese în cerdac.

Într-adevăr, erau numai opt luni, nu opt ani, cum i se părea lui, din ziua în care, pe cînd ajuta, împreună cu un salahor negru, la căratul bumbacului egrenat în hambarul de lîngă grajd, se prăvălise balotul peste el. Nimeni nu se încumetase să-și dea cu părerea cine era vinovat că balotul de bumbac căzuse din camion și nimerise peste el, trîntindu-l la pămînt. Nici Roy nu știa a cui era vina. Poate să fi fost doar o întîmplare, sau poate, cine știe, unul dintre descărcători dăduse brînci balotului, să vadă ce mutră avea să facă Roy. Oricum, fapt e că nu băgase de seamă decît prea tîrziu că balotul se rostogolește peste

el și nu s-a mai putut feri. Iar după ce l-a izbit în plin, doborîndu-l, i-a căzut în spinare. De atunci nu mai putuse mișca nici brațele, nici picioarele. *Mister* Gene declarase ritos că nu era nimic de făcut, la mijloc fiind mîna lui Dumnezeu. Și, de atunci încoace, *mister* Gene repetase de nenumărate ori că nu avea nici o posibilitate să-l ajute.

Un timp, *mister* Gene a umblat să-l izgonească de pe moșie. I-a spus că îi este cu neputință să-l țină mai departe, avînd nevoie de casă, s-o dea noului dijmaș[1] care urma să-i ia locul. Roy și Nora îi răspunseră că n-au unde să se ducă și că, de vreme ce Roy ajunsese olog lucrînd pe moșie, s-ar cuveni să-i lase să stea pe loc. În cele din urmă, *mister* Gene se înduplecase să-i lase mai departe în casă, punîndu-i însă în vedere Norei că va trebui să-i muncească pentru acoperirea chiriei, precum și a rațiilor de pîine, carne și cafea. Și acum Nora muncea la cîmp cot la cot cu negrii, spetindu-se să facă față cu slabele ei puteri.

Roy încerca mereu să se ridice. Doctorul care-l examinase o dată, scurt timp după accident, îi

[1] Mici arendași — îndeosebi negri, indieni, mexicani, portoricani — care cultivă cu unelte de producție proprii mici parcele de pămînt pe plantațiile din sudul S.U.A. în condiții ce amintesc metodele de exploatare feudal-iobăgiste. Deși, formal, nu sînt obligați să plătească drept arendă decît „din trei una", adică o treime din recoltă, în practică, proprietarii le iau mai mult, dijmașii fiind înglodați într-o rețea de datorii pentru produse alimentare etc., acordate pe credit de proprietari, care-i condamnă la robie. În 1952 dijmașii reprezentau 35,5% din totalul fermierilor din sudul S.U.A.

spusese că niciodată n-avea să mai poată umbla, nici munci și că era sortit să rămînă țintuit pe spate cîte zile va mai trăi.

Ce s-ar fi ales de el de n-ar fi fost Nora, Roy nu știa. N-avea pe nimeni altul care să-l îngrijească. Erau căsătoriți de doi ani. Cînd s-au cununat și s-a mutat la el, abia împlinise cincisprezece ani, și nici acum, la șaptesprezece, nu era încă împlinită. Tot avea ceva de fetișcană.

Uneori, dijmașii negri, care ocupau cocioabele din vale, se abăteau să schimbe o vorbă cu el, și cei mai mulți, cînd aveau un cît de mic prisos, îi aduceau poame și verdețuri de prin grădinile lor. În zilele ploioase și cîteodată duminicile, intra să-l vadă Ernest Mann, care locuia cu soția și copiii în cea mai apropiată dintre cocioabele hărăzite dijmașilor negri, și stăteau oleacă de vorbă. Ernest îi istorisea tot ce se întîmpla pe moșie, și asta lui Roy îi făcea plăcere, căci erau multe pe care Nora nu le afla niciodată.

Pe Roy îl neliniștea viitorul, soarta ce-i aștepta. Îl chinuia gîndul că *mister* Gene ar putea să-i zvîrle pe drumuri în orice moment. Știa că, mai devreme sau mai tîrziu, așa se va întîmpla. N-avea însă habar ce-or să se facă atunci cînd temerea lui se va împlini. Nici acolo Norei nu-i era ușor să cîștige cît le trebuia amîndurora; dac-aveau să se mute, nu prea vedea ce loc ar putea găsi să agonisească atît cît să le ajungă pentru chirie și coșniță și, din an în paște, să-și mai poată cumpăra ceva îmbrăcăminte! Grija asta nu-i dădea pace nici o clipă; dar zadarnic

se frămînta, nu reuşea să găsească nici o dezlegare. În mai multe rînduri îi spusese Norei să-l lase şi să plece, fiindcă nu vrea ca dînsa să-şi piardă sănătatea pentru a-l întreţine pe el. Nora nici nu voia s-audă de una ca asta şi i-o retezase scurt, de fiecare dată.

Roy îşi dădea seama că nu putea face mare lucru. De la viaţă n-avea cine ştie ce de aşteptat; singurul bun ce-i rămăsese era dragostea lui pentru Nora, şi a Norei pentru el.

După atîta amar de vreme de cînd era ţintuit în pat, se deprinsese să prevadă, cu o aproximaţie de un sfert de ceas, întoarcerea Norei de la cîmp. Urmărea razele soarelui, care se strecurau pieziş prin ferestruică, cum ai urmări acele unui ceasornic.

Nora urcă treptele cerdacului din faţă, în vreme ce el privea ţintă la canaturile uşii. O aşteptase să se-ntoarcă din clipă în clipă. Cînd a văzut-o, i-a părut mai istovită şi mai amărîtă ca niciodată. Te prindea mila s-o vezi întorcîndu-se seara acasă în halul ăsta. Se simţi ca unul care, cu biciul în mînă, sileşte o fetişcană de şaptesprezece ani să îndeplinească, sub dogoarea soarelui, cîte zece şi cîte unsprezece ore pe zi, o trudă care cerea braţe şi putere de bărbat.

— Tu eşti, Nora? întrebă el, căutînd s-o vadă mai desluşit.

— Da, Roy, veni răspunsul.

Nora intră în odaie şi se aşeză lîngă el pe pat. Ciorapii cei vechi — pe care-i îmbrăca pe mîini

ca să le apere de razele soarelui şi de coada sapei, ca să nu-i facă băşici în palme — erau ferfeniţă. Îi trase încet de pe mîini şi-i aruncă pe duşumea, la picioare.

— Te-ai simţit mai bine azi, Roy? întrebă ea.

Colţurile gurii se ridicară puţin, schiţînd un zîmbet, dar fiind prea ostenită, zîmbetul nu reuşi să înainteze mai departe şi să i se-ntindă pe întreg obrazul. Acum cum te simţi?

Roy îi zîmbi şi, întinzînd gîtul, întoarse capul, apropiindu-l de al ei cît putu mai mult. Ea se înclină puţin şi îşi puse buzele pe buzele lui, care aşteptau s-o sărute. Ochii i se închiseră încetişor sub sărutul lui pătimaş. Rămase apoi nemişcată o bună bucată de vreme.

— I-ai cerut lui *mister* Gene o bucată de slănină? întrebă el după un răstimp.

Nora încuviinţă cu o clătinare a capului.

— Şi n-a vrut să-ţi dea?

Clătină iar din cap, în semn că o refuzase.

— Da de ce?

— A zis că trebuie s-aşteptăm pînă sîmbătă, pentru că de dat înainte nu dă nimic. Şi-a mai zis că trebuie să ne gospodărim aşa, ca să ne ajungă ce ne dă el o dată pe săptămînă.

Roy simţi cum i se încordează toate fibrele voinţei într-un efort disperat de a-şi urni din loc trupul fără viaţă. Avea senzaţia că braţele şi picioarele îi erau ferecate. Iar cînd strîngea pumnii, parcă simţea că-l croieşte cineva, peste creştet şi în obraz, cu lanţuri grele de fier.

— Să zică el ce-o zice, asta-i o nedreptate strigătoare la cer! izbucni Roy cu glas tare. Mun-

ceşti la el cu ziua ca toţi ceilalţi şi se cuvine ca, pe lîngă casă, să-ţi dea mîncare îndestulătoare.

Nora se aruncă la pieptul lui şi-l îmbrăţişă strîns. Roy simţi, lipit de pieptul său, pieptul ei zguduit de sughiţuri, dar nu auzi nici un sunet. Închise ochii şi chibzui ce ar putea să facă. Gîndul că e ţintuit locului şi nu poate pune capăt zbuciumului ei îl scotea din minţi.

Cîteva clipe mai tîrziu Nora reuşi să se stăpînească şi înălţă capul.

— Mă duc să pun mălaiul la cuptor şi să fac cafeaua, îi zise ea apoi. Se ridicase în picioare, dar continua să-l mîngîie pe obraz. Mă duc iute să gătesc ceva, ca să mîncăm, Roy.

O lăsă să se depărteze, fără a spune nici un cuvînt. Auzea acum lipăitul picioarelor ei goale pe pardoseala bucătăriei şi simţea cum la fiecare pas şubredul lor adăpost se clatină şi se cutremură.

Se întunecase de-a binelea. Amurgul parcă se pripise, căci durase doar cîteva clipe.

Auzi pe cineva ciocănind în cerdac.

— Cine-i acolo? strigă Roy, privind spre uşă.

— Ernest.

— Poftim, intră, Ernest.

Din pricina întunericului, Roy reuşi să-l distingă pe negru abia cînd trecu pragul. După ce intră, se aşeză pe podea, rezemîndu-se de perete.

— Azi ce-ai făcut, Ernest? începu Roy să-l descoasă.

— Ce să fac, am prăşit şi am cîrnit şi eu bumbacul, ca toată lumea, zise Ernest.

— Mai aveţi mult?

— Ogorul ăsta-l dăm gata pînă vineri seara, sau sîmbătă la prînz.

— Aşa mi-a spus şi Nora, zise Roy.

Un timp rămaseră tăcuţi şi unul şi altul. Apoi Ernest mişcă picioarele pe podea, dar fără să se ridice.

— Am auzit-o, zise Ernest, pe *miss* Nora cînd i-a cerut o bucată de slănină *boss*-ului. M-a fript la inimă, zău!

— *Mister* Gene însă nu s-a îndurat să ne dea nici o bucăţică, zise Roy. I-a spus Norei s-aşteptăm pînă sîmbătă.

— Ştiu. Am fost de faţă ş-am auzit. De cînd sînt n-am simţit o asemenea sete să fac ceva... Parcă m-a apucat un soi de turbare!

Se auzi uşiţa cuptorului şi zgomotul tăviţei cu mălai pe care Nora o împingea înăuntru.

— Ştiţi, cred că *boss*-ul merge în fiece duminică dimineaţa devale, la biserica din Swift Creek. Ştiţi, nu-i aşa? reluă Ernest.

— L-am văzut acolo din cînd în cînd. Înainte de nenorocire...

— S-aude că altul ca el nu mai e în parohie. Zic oamenii că vorbeşte mai tare, rosteşte rugăciunile mai apăsat şi cîntă mai cu foc decît toţi ceilalţi, şi biserica răsună cînd îşi aruncă obolul în cutia pentru ofrande.

— Aşa l-am apucat şi eu, zise Roy. Face mare caz de biserică. Totdeauna a fost evlavios. În-

tr-un rînd mi-a zis c-am să ajung în iad negreşit, fiindcă nu merg regulat la biserică, aşa cum face el.

Din nou Ernest îşi mişcă picioarele pe podea.

— Face pe bisericosul, n-am ce spune, dar de dat o bucăţică de slănină oamenilor care-i muncesc pămîntul nu se-ndură să le dea decît sîmbătă după-amiază.

Roy rămase pe gînduri. Îl chinuia foamea, o foame cumplită. Adulmeca aroma cafelei, care începuse să fiarbă; o auzise şi pe Nora trăgînd din cuptor tava cu mălai fierbinte, dar poftea atît de tare o bucăţică de carne, încît, de-ar fi fost mai îndrăzneţ, n-ar fi şovăit nici o clipă să-şi taie din pulpa picioarelor lui ologite o bucată pentru friptură. Era întîia oară că-i dădea în minte să facă una ca asta, şi acum se-ntreba ce i s-ar întîmpla dacă ar trece la fapte. Nu credea că l-ar durea. Doar de opt luni mîinile şi picioarele îi erau cu desăvîrşire amorţite. Cît despre sînge, dacă mai avea sînge în vine, putea să-l oprească legînd strîns o cîrpă în jurul piciorului. Se întrebă apoi ce-o să facă Nora: de va refuza să guste, îi va fi cu neputinţă să mănînce singur. Dar n-avea nici un zor să-i spună de unde făcuse rost de carne. O să-şi închipuie, poate, că i-a adus-o Ernest, sau vreun altul dintre dijmaşii negri. Închipuirea-i zbura, bătînd din aripi ca o pasăre speriată. Foamea îl chinuia, dar ştia că, după zile de muncă trudnică la cîmp, la rînd cu bărbaţii, Nora era, fără îndoială, mai

flămîndă decît el. De-ar fi în stare, cel puţin, pe ea s-o hrănească, ar putea să zacă liniştit, zile în şir, fără să se mai frămînte necontenit ce să facă şi fără să se mai simtă cu braţele şi picioarele ferecate.

Firul gîndurilor îi fu rupt de glasul lui Ernest. Ascultă cu o ureche.

— Voi, albii, îi spuneţi *mister* Gene, zise Ernest, dar ştiţi cumva cum îi spun eu *boss*-ului?

— Cum? întrebă Roy.

— Îi spun *mister* Isus. Cînd nu-i de faţă şi nu mă poate auzi. Aşa-i spun eu, *mister* Isus.

Ca împunsă, imaginaţia lui Roy făcu un salt. Cu ochii minţii îl văzu pe *mister* Gene — adică pe *mister* Isus — în biserica de la Swift Creek ridicîndu-se în picioare şi rostind cu glas tare rugăciunea. Şi-l închipui poftindu-l pe predicator să ia prînzul cu el şi îi văzu apoi luînd loc amîndoi la masa bogată, încărcată cu găini fripte şi carne de porc la grătar, cu batate[1] şi pîine albă. Şi se închipui pe sine zăcînd în pat, cu cuţitul în mînă, tăind felii din propriul lui picior. Văzu...

Nora tocmai intrase în odaie şi se aşezase lîngă el pe pat. Simţi mîna ei rece şi moale aşezîndu-i-se pe frunte.

— Mi-ai adus un cuţit să tai mălaiul? o întrebă el.

— Nu, Roy, răspunse ea mirată. Să-ţi aduc un cuţit?

---

[1] Tuberculii comestibili ai unei plante agăţătoare ce creşte în zona tropicală *(Ipomoea batata)*.

În gînd, Roy își făcu socoteala că ar putea să strecoare cuțitul în pat și să-l păstreze pînă a doua zi, cînd Nora avea să plece la prașilă.

— Niciodată pînă azi n-ai avut nevoie de cuțit. Vrei să mă duc să-ți aduc un cuțit chiar acum?

— Da, adă-mi cuțitul cel mai ascuțit, zise el. Cel mai ascuțit dintre cuțite, ca să tai mălaiul...

În clipa cînd își trase mîna de pe fruntea lui, uită cu desăvîrșire. Închise ochii și așteptă ca Nora să se-ntoarcă. Se îndoia dac-are să fie vreodată în stare s-o lase să plece de lîngă el măcar pentru o clipă, două.

Pe Lonnie îl trecu un fior. Amintindu-și de cuvintele lui Clem, își trase brusc mîna de pe bărbia-i ascuțită. Parcă se simțea vinovat că stă în fața lui Arch Gunnard și-l lasă să-i vadă chipul.

În după-amiaza aceea făcuse drumul pînă la depozitul de benzină împreună cu Clem și îi povestise că nu avea ce mînca. Oprindu-se să dea cu piciorul într-un bolovan ce sta în drum, Clem îi spusese că cine lucrează vreme îndelungată pentru Arch Gunnard se scofîlcește și i se ascute fața așa de tare, încît își poate ciopli cu ea scîndurile de coșciug.

După ce se despărțiră, Lonnie se așeză pe o ladă goală de lîngă pompă și, fără să vrea, se gîndi că ar fi fost bine să poată fi și el tot atît de dîrz față de Arch Gunnard. Clem, deși nu era decît un negru, cînd avea nevoie de hrană, nu se codea să-i ceară lui Arch tainul cuvenit; iar cînd nu-i ajungea lui și familiei, nu se sfia să i-o spună răspicat. Arch îi înghițise multe necuviințe, dar se jurase să-l izgonească de pe moșie cum se va ivi prilejul.

Fără să-și fi aruncat privirea într-acolo, Lonnie știa că Clem e în picioare în colțul opus al de-

pozitului de benzină, împreună cu alți doi sau trei negri, și-l privește țintă; îi ocolea însă privirea, deși nu-și dădea nici el singur seama de ce.

Așezat la soare, Arch Gunnard își ascuțea lama briceagului pe carîmbul cizmei, aruncînd din cînd în cînd cîte o privire către Nancy, cățeaua lui Lonnie, care, tolănită în mijlocul șoselei, își aștepta stăpînul să meargă acasă.

— Ăla-i cîinele tău, Lonnie?

Cu o mișcare speriată, Lonnie ridică mîna spre bărbie și-și acoperi fața scofîlcită, acea mărturie vie că Arch rășluia tainul oamenilor care lucrau pe ferma lui.

Arch plesni din degete. Dînd din coadă, cățeaua se sculă, dar rămase locului, așteptînd o nouă chemare.

— Să vedeți, *mister* Arch, eu...

Arch fluieră. Tîrîndu-se pe burtă, Nancy începu să se apropie de ei, mișcînd frenetic din coadă de cîte ori îl auzea plesnind din degete. Cînd ajunse la cîțiva pași de el, se răsturnă pe spate și rămase în țărînă cu labele în sus.

Dudley Smith și Jim Weaver, care stăteau rezemați de peretele depozitului de benzină, pufniră în rîs și se îndreptară din șale, să vadă mai bine ce avea să facă Arch.

Acesta, după ce mai udă o dată cu scuipat îngălbenit de tutun marginea de sus a carîmbului, se apucă iar de ascuțit briceagul.

— La drept vorbind, ce neam de cîine e ăsta, Lonnie? întrebă Arch. Pare-mi-se că-i copoi.

Lonnie simți în ceafă privirea sfredelitoare a lui Clem Henry și se întrebă ce ar fi făcut Clem

dacă Arch Gunnard ar fi plesnit din degete și i-ar fi chemat cîinele.

— Pentru un *pointer* sau pentru un prepelicar are coada mult prea lungă, nu-i așa, Arch? se amestecă în vorbă, chicotind, careva din spatele lui Lonnie.

Izbucniră în rîs cu toții, chiar și Arch. Privirile tuturor se ațintiră asupra lui Lonnie; așteptau nerăbdători ce avea să-i răspundă lui Arch.

— E copoi, ai, ce zici, Lonnie? îl împunse Arch, plesnind din nou din degete.

— *Mister* Arch, eu...

— Dacă pîn' la urmă s-o arăta că nu-i nici *pointer*, nici prepelicar, să nu-ți fie rușine cu el, Lonnie! Are fiecare om nevoie în gospodărie de un cîine în stare să gonească porcii și iepurii în ocol. Și copoiul e un animal cît se poate de vrednic. A fost o vreme cînd eram și eu mîndru că am unul.

Cei de față rîseră.

Arch Gunnard sta gata s-o însface pe Nancy de coadă. Lonnie înălță capul și-l întoarse spre celalalt capăt al depozitului pînă ce dădu cu ochii de Clem. Negrul îl privea țintă, și înțelesul privirilor sale era neîndoielnic; în ochi i se citea aceeași dîrzenie ca adineauri, cînd îi spusese că oamenii care muncesc în parte pentru Arch Gunnard nu trebuie să mai rabde să li se ciupească din tain. Lonnie privi în pămînt. I se părea de neînțeles ca un negru să fie mai curajos decît el. Și nu i se întîmpla pentru prima oară. Mai trecuse prin situații în care ar fi dat bucuros orice numai să fie curajos cum era Clem.

— Știi care-i buba la cîinele ăsta al tău, Lonnie? Duce o povară prea grea. Ce crezi, n-ar fi bine să găsim un chițibuș, să-i mai ușurăm oleacă încărcătura? Fiindcă de fapt e copoi...

Lonnie își aminti ce-i spusese Clem Henry c-ar face dacă Arch Gunnard s-ar încumeta cumva să se atingă de coada cîinelui său. Lonnie știa, știa și Clem, și știa, de altfel, toată lumea că Arch atîta aștepta. Lăsase să se înțeleagă că e de ajuns să mai întreacă măsura cît de cît, sau să cuteze să-l înfrunte cu o vorbuliță, și o să-i arate el lui Clem Henry! Ce însemna asta înțelegea oricine, mai ales dacă Clem, în loc s-o ia la sănătoasa, avea să stea locului, să-l înfrunte. Și doar era știut că, în cincisprezece ani de cînd se pripășise prin părțile acelea, pe Clem încă nu-l speriase nimeni.

În vreme ce Lonnie se întreba ce-ar face Clem în locul lui, Arch se aplecă și-o înșfăcă pe Nancy de coadă. Crezînd că vrea să se joace cu ea, Nancy nu se împotrivi. Întoarse chiar capul și începu să-i lingă mîna. Dar Arch o izbi peste cap, între ochi, cu plăselele briceagului.

— E nebunatică, potaia! exclamă Arch, apucînd mai de sus coada lui Nancy. Dar are coada din cale-afară de lungă, mai ales dacă vrea să devină copoi adevărat.

Lonnie înghiți un nod.

— Ține strașnic urma iepurilor, *mister* Arch! Să vedeți, eu...

— Pe naiba, Lonnie — răspunse Arch, trăgînd lama briceagului pe coada cîinelui — n-am văzut în viața mea un cîine de vînătoare să aibă nevoie

de o coadă așa de lungă ca să vîneze iepuri! E mult prea lungă pentru un copoi de rînd.

Cu o licărire de speranță, Lonnie cătă spre Dudley Smith și spre ceilalți, dar nimeni nu puse măcar o vorbă pentru el. Să fi încercat să-l oprească, ar fi fost zadarnic, deoarece Arch Gunnard nu era omul care să dea înapoi o dată ce și-a pus în gînd ceva. Și Lonnie știa că, de ar fi arătat că-i supărat sau că-i poartă pică, Arch l-ar fi alungat de pe fermă încă în seara aceea. Singurul care ar fi fost în stare să-i ia apărarea era Clem Henry, dar Clem...

Grupați în cele două extremități ale depozitului de benzină, albii și negrii așteptau cu înfrigurare să vadă ce avea să facă Lonnie. Fiecare nutrea în ascuns speranța că Lonnie o să-și apere cîinele. Cine știe, de s-ar fi găsit o dată unul care să se încumete a-l opri pe Arch Gunnard să reteze coada vreunui cîine, poate că l-ar fi învățat minte o dată pentru totdeauna. Era însă limpede că Lonnie, unul dintre *cropper*[1]-ii care lucrau pe

[1] Aici, cuvîntul *cropper* sau *sharecropper* nu poate fi tradus prin „muncitor în parte", deoarece în S.U.A. el este folosit pentru a desemna o categorie de muncitori agricoli care este un produs tipic al procesului de ruinare a fermierilor din țările capitaliste. *Cropper*-ii reprezintă pătura cea ma săracă și mai oropsită a dijmașilor din sudul S.U.A.; spre deosebire de dijmași, *cropper*-ii lucrează cu uneltele de producție, cu vitele de muncă și cu semințele puse la dispoziție de proprietari. Deși, pe hîrtie, sînt obligați să plătească drept arendă jumătate din recoltă, de fapt, la împărțeală, din cauza creditelor în produse alimentare etc., luate în timpul anului, li se ia mai mult, ajungînd practic robii proprietarilor. În deceniul al cincilea al secolului nostru erau în sudul S.U.A. între 400.000 și 500.000 de *cropper*-i.

ferma lui Arch, se temea să deschidă gura... Singurul în stare să încerce a-i ține piept, fie și cu riscul de-a intra în bucluc, era Clem. Dar știau cu toții că după aceea Arch nu s-ar fi lăsat pînă nu l-ar fi izgonit de acolo sau nu l-ar fi ciuruit cu alice.

— N-ai nimic împotrivă, Lonnie, nu-i așa? întrebă Arch. Văd că n-ai nimic împotrivă, nu zici nimic...

Clem Henry făcu cîțiva pași înainte, după care se opri.

Uitîndu-se la Lonnie, Arch pufni în rîs, apoi, dintr-o mișcare, o trînti pe Nancy la pămînt. De durere și spaimă, cățeaua începu să urle. Arch o izbi însă cu piciorul în pîntece, și Nancy amuți.

Lonnie tresări. Nu-i venea ușor să privească, stînd cu brațele încrucișate, cum îi canonea cîinele.

— *Mister* Arch, eu...

Dar i se puse un nod în gît și simți cum se înăbușă. Deschise larg gura și făcu sforțări să respire. Pîlcul de albi adunați în jurul lui amuți. Cui îi place să vadă un cîine lovit cu picioarele în pîntece?

Cu coada ochiului, Lonnie urmărise negrii strînși la celălalt capăt al depozitului de benzină. Văzuse cum vreo cîțiva dintre ei se apropiaseră de Clem pe la spate, apucîndu-l de breteaua salopetei. Clem scuipase în țărînă între picioarele-i larg desfăcute, dar nu încercase să se smulgă din mîna lor.

— După cum văd, n-ai nimic împotrivă, așadar pot să i-o retez, spuse Arch, scuipînd.

Lonnie lăsă capul în pămînt și nu mai văzu decît labele dinapoi ale lui Nancy. Venise să se milogească pentru o bucată de slănină și puțină melasă, în sfîrșit, pentru ceva hrană, și acum se întreba dacă va mai îndrăzni vreodată să-și ceară tainul chiar de-ar fi să crape de foame cu toți ai lui.

— Mie așa-mi place, să întreb mai întîi, reluă Arch. Dacă omul s-ar împotrivi, n-aș tăia coada cîinelui pentru nimic în lume! Nu se face, nu-i frumos. Și-apoi, nu-i drept, domnule, nu-i cinstit!

Apucă mai strîns coada cîinelui și potrivi briceagul la două-trei degete de noadă. Cum din colțurile buzelor i se prelingea saliva îngălbenită de tutun, cei de față avură impresia că-i lasă gura apă. Ridică mîna și se șterse cu dosul palmei.

Pe șosea se ivi o mașină, care cobora la vale hodorogind și răscolind stratul adînc de pulbere roșiatică. În clipa cînd trecu prin dreptul depozitului, ridicară cu toții capul, să vadă pasagerii.

Lonnie aruncă și el o privire spre mașină, dar nu putu să privească în sus multă vreme... Înclină din nou capul, pînă simți vîrful bărbiei înfipt în piept. Atunci îi veni în minte o întrebare: Oare Arch băgase de seamă cît era de scofîlcit?

— Țin și eu doi-trei cîini d-ăștia pe lîngă gospodăria mea, zise Arch, plimbînd lama briceagului în sus și în jos de-a lungul cozii cîinelui, ca și cum ar fi fost o curea pentru ascuțit briciul, și stîrnind astfel zîmbetele celor care-l înconjurau. Dar n-am putut niciodată pricepe la ce i-ar putea folosi unui cîine o coadă atît de lungă... N-ar putea decît să-l stînjenească atunci cînd îl

trimit să-mi prindă un purceluş sau un iepuraş de casă, să-mi fac o friptură.

Trăgînd cu stînga şi apăsînd briceagul cu dreapta, Arch Gunnard reteză coada la fel de uşor şi de iute cum rupi la păşune o nuieluşă pentru a mîna vacile spre casă. Cînd scăpă din strînsoare, căţeaua ţîşni ca o săgeată, urlînd de-ţi lua auzul. Se opri o clipă şi privi îndărăt la Arch. Apoi, dintr-o săritură, ajunse în mijlocul şoselei, unde începu să sară şi să se învîrtească în loc; zvîrcolindu-se şi chelălăind într-una, încerca să-şi lingă ciotul sîngerînd al cozii.

Arch se lăsă puţin pe spate şi, în timp ce cu o mînă îşi ştergea lama briceagului de talpa cizmei, în cealaltă juca bucata de coadă pe care o retezase. Privi apoi la căţeaua lui Lonnie, care continua să se învîrtească în jurul ei înseşi, descriind rotogoale în colbul roşiatic.

Nimeni nu suflă nici un cuvînt. Lonnie se sili să-şi întoarcă faţa de la cazna cumplită a cîinelui şi să ocolească privirile lui Clem Henry. Cu ochii închişi, se întreba de ce rămăsese atîta amar de vreme pe plantaţia lui Arch Gunnard, pe care muncea în dijmă şi abia îşi ţinea zilele, cu un tain de mizerie şi slăbind pe zi ce trecea. Recunoscu acum cîtă dreptate avusese Clem cînd spusese că oamenilor care îi munceau în parte lui Arch Gunnard li se ascuţeau atît de tare feţele, încît îşi puteau ciopli cu ele scîndurile de coşciug. Fără voie, duse mîna la bărbie. După ce-şi pipăi falca osoasă şi tendoanele ieşite, lăsă mîna în jos.

Deşi era chinuit de foame, îşi dădea limpede seama că, oricum, chiar de s-ar fi îndurat Arch

să-i dea ceva, tot nu le-ar fi ajuns nici pe o săptămînă. Şi Hatty, soţia lui, era istovită de munca cîmpului şi sleită de foame, iar tată-său, Mark Newsome, complet surd de douăzeci de ani, mereu întreba de ce n-aveau niciodată destule bucate în casă, să mănînce şi ei pe săturate. Lonnie lăsă capul mai jos şi simţi că i se umezesc ochii.

Împunsătura bărbiei în piept era atît de dureroasă, încît înălţă puţin capul, să-şi aline durerea.

Cînd deschise ochii, îl văzu pe Arch jucîndu-se cu coada lui Nancy. Arch Gunnard avea acasă o ladă plină cu cozi de cîini. Luase obiceiul ăsta de a reteza cozile cîinilor de multă vreme — de cînd anume nu-şi mai amintea nimeni — şi de-a lungul anilor strînsese o bogată colecţie, cu care se mîndrea. Ţinea lada încuiată, iar cheia o purta totdeauna cu el, legată de gît cu o sfoară. Duminicile după-amiază, cînd îl vizita predicatorul sau cînd se adunau oamenii în faţa verandei lui Arch, ca să se plimbe agale şi să-şi istorisească anecdote, acesta deschidea lada şi se fălea cu colecţia lui, spunînd pe de rost numele cîinilor cărora aparţinuseră cozile cu o asemenea uşurinţă, încît ai fi crezut că sînt scrise pe etichete.

Clem Henry părăsise depozitul de benzină şi pornise singur pe şoseaua ce ducea la plantaţie. Coliba lui aflîndu-se în mijlocul pîlcului de colibe unde locuiau negrii, mai la vale de casa lui Arch, trebuia să treacă prin faţa căsuţei lui Lonnie. Lonnie era cît pe-aci să se ridice şi să plece, cînd băgă de seamă că Arch îl priveşte ţintă. Nu-şi dădea seama: se uita la faţa lui scofîlcită, sau

îl pîndea, să vadă de nu se scoală să meargă devale cu Clem?

Gîndul că ar trebui să se întoarcă acasă îi aduse aminte pentru ce venise. Da, avea neapărată nevoie de ceva mîncare, cît de puţin, pentru cină.

— *Mister* Arch, eu...

Arch ridică din sprîncene, ca şi cum la urechi i-ar fi ajuns un sunet ciudat, nemaiauzit pînă atunci.

Lonnie îşi muşcă buzele, întrebîndu-se dacă Arch n-avea să-i spună că părea slăbit şi sleit de foame. Mintea lui Arch era însă aiurea. Se lovi cu palma pe picior şi porni să rîdă zgomotos:

— Mă gîndesc cîteodată ce bine ar fi dacă negrii ăştia puturoşi ar avea coadă! zise apoi, făcînd coada lui Nancy colac şi îndesîndu-şi-o în buzunar. Decît cozi de căţei, aş prefera să tai cozi de negri. Întîi, pentru c-aş avea mai multe de tăiat.

În spatele lui, Dudley Smith şi încă cineva izbucniră în rîs. Dar în aceeaşi clipă amuţiră.

Tîrşîindu-şi picioarele prin praf, negrii care auziseră cuvintele lui Arch se traseră înapoi. Peste cîteva clipe nu mai rămăsese la depozitul de benzină nici picior de negru. O luaseră la deal pe şosea, strecurîndu-se pe după baraca de lemn vopsită în roşu, pînă se făcură nevăzuţi.

Arch se ridică şi se întinse. Soarele cobora la asfinţit, şi în octombrie serile erau răcoroase.

— Cred că-i timpul să mă duc acasă, să îmbuc ceva, zise el.

Înaintă alene pînă în mijlocul şoselei, unde se opri s-o privească pe Nancy, care bătea în retragere de-a lungul şanţului. Apoi întrebă:

— Nu merge careva în partea asta? Ce-i, Lonnie, ce ţi-e? Mergi acasă la cină, sau ba?

— *Mister* Arch, eu...

Lonnie sări brusc în picioare. Primul gînd fusese să-i ceară slănină şi melasă, poate şi ceva mălai, dar cînd deschise gura, nu putu să rostească nici un cuvînt. Făcu vreo cîţiva paşi înainte, clătinînd din cap. Cine ştie ce i-ar mai fi zis sau ce i-ar fi făcut Arch dacă s-ar fi încumetat să-i răspundă că nu merge.

— Hatty o să fie îngrijorată, mormăi Arch, întorcîndu-i spatele şi depărtîndu-se.

Coborînd devale pe şosea, în direcţia fermei ce se profila în depărtare, vîrî mîna în buzunarul de la şold, scoase coada lui Nancy şi începu s-o rotească în aer.

Dudley Smith intră în depozit, iar ceilalţi plecară şi ei.

După ce Arch se depărtă vreo cîteva sute de yarzi[1], Lonnie căzu pe lada de lîngă pompă, de pe care se ridicase cînd îi vorbise. Şedea pe ladă cu umerii prăbuşiţi şi cu mîinile atîrnîndu-i între picioarele larg desfăcute.

Cît timp anume a rămas aşa, cu ochii închişi, Lonnie n-ar fi putut spune, dar cînd îi deschise, o văzu pe Nancy, care, cuibărită la picioarele lui, îşi lingea coada ciuntită. Pe cînd se uita la ea, simţi muchia bărbiei, care îl împungea iarăşi în piept. Puţin după aceea auzi trîntindu-se şi în-

[1] Yardul — măsură de lungime, folosită în ţările anglo-saxone, egală cu 91,44 cm.

cuindu-se o ușă în spatele său, iar un minut mai tîrziu îl auzi pe Dudley Smith părăsind depozitul de benzină și îndreptîndu-se spre casă.

II

Lonnie dormise agitat cîteva ceasuri, cînd se trezi brusc. Hatty îl mai zgîlții o dată. Atunci se ridică într-un cot și căută să străpungă cu privirile întunericul din odaie. Nu știa cît e ceasul, dar după socoteala lui trebuia să mai fi fost vreo două ceasuri pînă la ziuă.

— Lonnie, repetă Hatty tremurînd, căci era o noapte rece, Lonnie, tată-tu nu-i în casă...

Lonnie se ridică în capul oaselor.

— De unde știi că nu-i?

— N-am închis ochii de cînd ne-am culcat și l-am auzit cînd a ieșit. E mult de-atunci.

— S-o fi dus să se plimbe nițel, spuse Lonnie întorcîndu-se într-o rînă și chiorîndu-se să vadă afară pe fereastră.

— Lonnie, eu știu ce spun, insistă Hatty, tată-tu a ieșit de mult, prea lipsește de mult.

Cîteva minute rămăseseră amîndoi nemișcați, fără a scoate un cuvînt. Ascultau atent, doar-doar l-or auzi pe Mark Newsome umblînd pe afară. Apoi Lonnie se sculă și aprinse lampa de gaz. Dîrdîi pînă își puse pe el cămașa și salopeta și pînă își trase bocancii. Pentru că lumina lămpii era slabă, nu-și legă cum trebuie șireturile, ci le înnodă doar peste gleznă. Se uită pe geam.

Noaptea era întunecată, și în față îl izbi un șuvoi de aer jilav, de octombrie.

— Vin și eu. Hai să-l căutăm împreună, spuse Hatty, dînd deoparte pătura și pregătindu-se să coboare.

Lonnie se apropie de pat și, împingînd-o la loc, trase pătura peste ea.

— Încearcă să dormi, Hatty, îi zise, nu se poate să nu dormi toată noaptea. Mă duc eu să-l aduc pe tata.

Se depărtă, suflă în lampă, străbătu, poticnindu-se, tinda întunecată și, ținîndu-se de ziduri, ajunse pe prispă. Nu vedea nici la doi pași, dar ochii începură a i se obișnui cu întunericul. Așteptă un minut, ascultînd cu luare-aminte.

Bîjbîind, coborî treptele în ogradă, o luă pe după casă și se opri, pentru a mai asculta o dată, înainte de a-l striga pe tatăl său.

— Pa! strigă el. Ei, Pa!

Cînd își dădu seama ce face, se opri. Era tocmai sub fereastra camerei de culcare.

— Ce prostie... bombăni el. Pa, săracul, nu aude nici de-ai trage cu tunul!

— De cînd a ieșit, a avut vreme să tot ajungă la răscruce, și chiar mai departe, se auzi glasul lui Hatty prin fereastră.

— Culcă-te, Hatty, și încearcă să dormi puțin, o mustră el. Îl aduc eu îndată înapoi.

Undeva, pe lîngă casă, o auzi pe Nancy scărpinîndu-se de purici, dar în starea în care era cățeaua, nici vorbă s-o poată lua cu el, să-i ajute să-l găsească pe Mark. Aveau să mai treacă vreo cîteva zile pînă să se vindece și să se liniștească.

— E mult de tot de cînd a ieșit, se auzi iar glasul lui Hatty, care nu-și găsea astîmpăr.

— Nu face nimic, spuse Lonnie, îl găsesc eu mai devreme sau mai tîrziu. Acuma, ascultă-mă ce-ți spun, Hatty, dormi!

Porni spre hambar, ascultînd cu atenție, să nu-i scape nici un sunet. De peste drum, de la fermă, se auzeau guițînd și grohăind porcii. Numai de s-ar potoli odată, căci din pricina larmei ce o făceau nu era chip să deslușească nici un alt sunet. Din cînd în cînd se auzea și lătratul dulăilor lui Arch Gunnard, dar nu era mai des sau mai violent decît în alte nopți, și cu lătratul se deprinsese.

Lonnie se apropie de hambar, se uită înăuntru, privi primprejur. După ce ocoli hambarul, o luă peste cîmp, către magazia de bumbac. Deși știa că e zadarnic, nu se putea stăpîni să nu-l strige mereu pe tată-său.

— Ei, Pa! strigă el, căutînd să străpungă bezna.

Merse mai departe, pe cîmp.

„Dar ce s-o fi întîmplat cu Pa?" se întrebă Lonnie, oprindu-se în loc și chibzuind unde să-l mai caute.

Întors în ogradă, simți întîiul ghimpe de îngrijorare. În cursul săptămînii purtarea lui Mark nu fusese mai ciudată ca de obicei. Lonnie știa însă că tatăl său era adînc revoltat de nerușinarea cu care fermierul le rășluia tainul. Bătrînul spusese chiar că pînă în trei luni aveau să moară cu toții de foame cu ce le dădea Arch.

Lonnie ieși din ogradă și porni la vale pe șosea, către colibele negrilor. În dreptul colibei lui

Clem, părăsi șoseaua și apucă pe potecă. Ciocăni de cîteva ori la ușa lui și așteptă. Nici un răspuns. Ciocăni din nou, mai tare.

— Cine-i? întrebă Clem din pat.

— Eu, răspunse Lonnie. Trebuie să-ți vorbesc o clipă, Clem. Te aștept în bătătură.

Se așeză jos, așteptîndu-l să se îmbrace și să iasă. Își încordă auzul, căutînd să prindă și cele mai slabe sunete care pluteau în aer. De peste ogoare, dinspre fermă, tot se mai auzeau guițatul și grohăitul porcilor din îngrășătorie.

Clem ieși din colibă și, înainte de a închide ușa, se opri o clipă în prag, pentru a-i spune nevesti-si, rămasă în pat, să nu se neliniștească, fiindcă se întoarce îndată.

— Cine e? întrebă Clem coborînd treptele.

Lonnie se ridică și-i ieși înainte.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Clem, încheindu-și bluza salopetei.

— Patul tatei e gol, îl lămuri Lonnie. Hatty spune c-a ieșit de mult, c-a lipsit toată noaptea. L-am căutat afară la cîmp și în hambar, dar nici urmă de el nicăieri.

După ce-și încheie bluza, Clem începu să-și răsucească o țigaretă. Coborau încet poteca ce ducea spre șosea. Era încă întuneric, și pînă la ivirea zorilor mai avea să mai treacă pe puțin un ceas.

— Poate că de foame n-a mai putut răbda să stea în pat, zise Clem. L-am întîlnit ieri și mi-a spus că se simte atît de prăpădit, încît nu crede c-are s-o mai ducă mult. A rămas numai piele și

oase, mai mult decît atît nici c-ar putea să slăbească.

— Aseară, după cină, am fost și l-am rugat pe Arch să-mi dea ceva de mîncare, o bucățică de slănină și niște melasă. Mi-a făgăduit c-o să-mi dea dimineață, înainte de a se apuca de altă treabă.

— De ce nu-i spui curat: „Sau îmi dai tainul întreg, sau nu mi-l dai de fel!“? îl dojeni Clem. Cel puțin dacă ai ști că nu-ți dă, ai putea să-ți cauți alt stăpîn, mai cumsecade, căruia să-i muncești în parte. N-am dreptate?

— Îi lucrez de mulți ani lui Arch Gunnard, răspunse Lonnie. N-aș vrea s-o iau din loc și să-l las baltă...

Clem îl privi lung pe Lonnie, fără să spună nimic. Părăsiră șoseaua, apucînd pe aleea ce ducea la fermă. În țarcul lor, porcii puși la îngrășat continuau să guițe și să grohăie, iar din plantația de bumbac, ce se-ntindea de-a lungul aleii, se ivi unul dintre dulăii lui Arch și se apropie să-i adulmece.

— Porcii ăștia puși la îngrășat capătă hrană în fiecare zi, comentă Clem. Nu e unul să cîntărească mai puțin de șapte sute de livre și, pe zi ce trece, se tot îngrașă, apoi, pe lîngă că se îndoapă cu tot ce li se aruncă, mai apucă și cîte un pui care dă buzna să ciugulească ceva prin țarc.

Urcînd aleea către fermă, Lonnie ascultă grohăitul porcilor.

— Cred c-ar fi bine să-l trezim pe Arch, să ne ajute să-l căutăm pe Pa, zise Lonnie. N-aș vrea să-l scol, dar mă tem să nu se rătăcească în baltă,

că atunci nu-i mai dăm de urmă. Nu aude, săracul, nici de-ai trage cu tunul! Dacă intră în păpuriș, nu-l mai găsesc.

Clem mormăi ceva și o apucă spre hambar și îngrășătorie. Ajunse la gardul îngrășătoriei înaintea lui Lonnie.

— Vin-aici repede! strigă Clem, întorcîndu-se să vadă unde a rămas Lonnie.

Lonnie alergă într-un suflet pînă la țarc și se cățără pe ulucile de scînduri legate cu sîrmă ghimpată. În primul moment nu văzu nimic, dar treptat începu să deosebească masa neagră, mobilă a grăsunilor, care se îmbulzeau la cealaltă extremitate a țarcului. Mîrîiau, arătîndu-și colții, și se mușcau unii pe alții, ca o haită de cîini flămînzi care au tăbărît asupra prăzii.

Lonnie se cățără mai sus, gata să sară ulucile, dar Clem îl prinse și-l trase îndărăt.

— Nu intra în țarc cu mîna goală. Au să te rupă în bucăți, sînt întărîtați. Se bat pe ceva.

Ocolind în goana mare îngrășătoria, ajunseră în partea unde se înghesuiseră porcii. În țărînă, sub picioarele lor, Lonnie zări o masă neagră, pe care se vedeau parcă ici-colo pete albe. Dar în mai puțin de o clipă masa aceasta fu ascunsă vederii lui de porcii care tăbărîseră pe ea, călcînd-o în picioare.

— Ar putea să fie tată-tu... bîigui. Așa să-mi ajute Dumnezeu, îmi pare că-i el!

Lui Lonnie nu-i venea să creadă. Se cocoță în vîrful ulucilor și începu să dea din picioare, căutînd să alunge porcii. Dar ei nici nu se sinchiseau.

În vreme ce Lonnie, cocoţat pe uluci, continua să dea din picioare, Clem alergă la şopronul sub care erau adăpostite căruţele şi se întoarse într-un suflet cu două oişti, găsite pe dibuite, în ciuda întunericului. Împungîndu-l cu una din ele, izbuti să-i atragă atenţia lui Lonnie, care întinse mîna şi apucă oiştea.

Clem sări peste uluci şi începu să izbească în porci. Lonnie se lăsă şi el în ţarc şi porni să răcnească. Un porc se năpusti să-l muşte, dar Clem îl croi peste grumaz cu destulă putere ca să-l pună pe fugă.

Între timp, Lonnie înţelesese ce se întîmplase şi se repezi în grămada de porci, lovindu-i cu bocancii lui cei grei şi scorţoşi şi croindu-i peste cap cu vîrful îmbrăcat în tablă al oiştii. Deodată îl fulgeră o durere cumplită şi, privind în jos, văzu un porc care-i înfipsese colţii în pulpă. Îl pocni cu oiştea şi izbuti să-l gonească. O clipă încă, şi i-ar fi sfîşiat pulpa. Un crac al pantalonului îi era desigur rupt. Simţea aerul rece al nopţii pe pielea udă de sînge.

Clem continua să lovească în dreapta şi în stînga, alungînd porcii. Altfel nu era chip să te fereşti de ei, căci îi încercuiau guiţînd, şi, pentru a-i ţine la respect, era nevoie să agite oiştile neîncetat în dreapta şi în stînga. În cele din urmă, Lonnie se aplecă şi-l apucă pe taică-su de picioare. Ajutat de Clem, îl cără pînă la uluci şi îl trecu de partea cealaltă.

O bucată de vreme stătură locului, lîngă ţarc, gîfîind, fără să fie în stare să spună sau să facă ceva. Ca turbaţi, porcii se îmbulzeau lîngă uluci,

muşcau de lătunoaie şi trăgeau de sîrme, făcînd o larmă nemaiauzită.

În timp ce Lonnie se scotocea prin buzunare să găsească chibriturile, Clem aprinse un băţ şi-l apropie de faţa lui Mark Newsome.

Nu-şi puteau crede ochilor ; îl priviră fix amîndoi ; apoi Clem stinse chibritul. Muţi, se uitară unul la altul prin întuneric.

Clem făcu vreo cîţiva paşi, după care se întoarse lîngă Lonnie.

— Totuşi el e, şopti negrul, aşezîndu-se în ţărînă. Nu încape îndoială, el e.

— Aşa cred... îngînă Lonnie.

În clipa aceea nu găsi nimic altceva de spus.

Şedeau pe pămînt lîngă Mark, unul de o parte, altul de cealaltă, şi-l priveau. Rămăsese nemişcat, fără suflare, acolo unde-l aşezaseră. Faţa, gîtul şi pîntecele îi erau sfîşiate.

— Ar trebui să te duci şi să-l trezeşti pe Arch Gunnard, zise Clem după un răstimp.

— La ce bun? Nu mai poate face nimic acum. E prea tîrziu.

— Ascultă-mă pe mine, stărui Clem. Du-te de-l trezeşte şi adu-l să vadă ce-i de văzut. Dacă ai să aştepţi pînă la ziuă, s-ar putea să-i dea în gînd să spună că nu porcii lui au făcut isprava. Acu e timpul să-l trezeşti, să vadă.

Clem se întoarse şi privi către fermă. Proiectată pe cerul întunecat, silueta sumbră a clădirii îl puse pe gînduri o clipă.

— Cine-şi înfometează dijmaşii ar trebui silit să stea lîngă ei şi să-i privească pînă-s coborîţi în mormînt.

Lonnie îi aruncă lui Clem o privire îngrijorată. Știa bine că are dreptate, dar gîndul că un negru se încumetă să spună asemenea lucruri despre un alb îl înfiora.

— N-ar trebui să vorbești așa despre Arch, îl mustră Lonnie. E-n patul lui, doarme omul. N-a avut nici în clin, nici în mînecă cu treaba asta. Nici atîtica!

Clem zîmbi o clipă, apoi trînti oiștea jos. După un timp, o apucă iar și începu să bată cu ea în pămînt.

Lonnie se ridică încet. Nu-l văzuse niciodată pe Clem așa și nu știa ce să creadă. Se depărtă fără a rosti un cuvînt, îndreptîndu-se țeapăn, prin beznă, spre fermă, să-l trezească pe Arch Gunnard.

III

Arch nu s-a trezit cu una, cu două. După ce a deschis, în sfîrșit, ochii, nu s-a arătat de fel grăbit să coboare din pat. Lonnie aștepta în picioare, afară, în fața ferestrei camerei de culcare, iar Arch se afla în pat, la cîțiva pași de fereastră. Lonnie îl auzea întorcîndu-se în așternut și mormăind.

— Cin' te-a învățat să mă trezești în toiul nopții?

— Să vedeți, Clem Henry, care-i afară, mi-a spus că poate o să vă supărați că nu vi s-a dat de știre.

Arch se răsuci în pat și lovi perna cu pumnul.

— Să-i spui lui Clem Henry că într-o zi are să se trezească întors pe dos, ca o buleandră!

Lonnie nu se clinti; aștepta cu îndărătnicie. Era încredințat că avusese Clem dreptate să stăruie, trebuia negreșit să-l trezească pe Arch, să vină și să vadă cu ochii lui cele întîmplate. Pe de altă parte, Lonnie se temea să se întoarcă la hambar și să-i spună lui Clem că Arch nu vrea să vină. Nu era sigur, dar avea o presimțire că Clem ar fi fost în stare să dea năvală în casă, să-l scoale pe Arch cu de-a sila. Gîndul că s-ar fi putut întîmpla una ca asta îl îngrozea.

— Tot acolo mai ești, Lonnie? se răsti Arch.

— Aici, *mister* Arch, să vedeți, eu...

— De n-aș fi așa somnoros, aș veni afară, aș pune mîna pe par și nu știu, zău, ce-aș face!

Cînd, în sfîrșit, Arch ieși din casă, Lonnie îl întîmpină pe scara din dos. Tot drumul pînă la îngrășătorie, Arch nu schimbă un singur cuvînt cu el. Mergea înainte, călcînd apăsat, și nici nu se uita îndărăt, să vadă dacă vine sau nu vine după el. Razele proiectate de felinarul lui Arch aruncau pe pămînt o lumină gălbuie. Cînd ajunseră în locul unde Clem veghea cadavrul lui Mark, fața negrului strălucea metalic în noapte, ca un brăzdar de oțel lustruit.

— Da ce-a căutat Mark noaptea în țarcul meu? întrebă Arch, ridicînd glasul.

Clem și Lonnie nu dădură nici un răspuns. Mînios, Arch îi fulgeră cu privirea. Dar după fiecare privire pe care le-o arunca, ochii lui Arch se întorceau fără voie spre cadavrul lui Mark Newsome, zdrumicat la picioarele lui.

— Acu nu mai e nimic de făcut, spuse el, în cele din urmă. Trebuie să așteptăm să se lumineze; pe urmă chemăm dricarul.

După ce se depărtă cîțiva pași, adăugă:

— Ați fi putut aștepta pînă dimineață. M-ați trezit fără nici un rost.

Se întoarse și-i aruncă o privire piezișă lui Clem. Acesta se ridică, uitîndu-se țintă în ochii lui.

— Ce poftești, Clem Henry? izbucni Arch furios. Cin' te-a învățat să vii la casa mea în toiul nopții? Mie să nu-mi calce pui de negru pe aici pînă nu-l chem eu!

— N-am putut răbda să văd om sfîșiat de porci și să stau cu mîinile în sîn.

— Tu să-ți vezi de sărăcia ta! îl repezi fermierul. Fă bine și scoate-ți pălăria din cap cînd vorbești cu mine, că, de nu, o să-ți pară rău! Mai fă-ți oleacă de cap, și vezi tu cum te pun la locul tău!...

Lonnie se dădu cîțiva pași înapoi. Atmosfera era încărcată. Așa pornea întotdeauna rîca între Arch și Clem. În zeci de prilejuri asistase la dezlănțuirea gîlcevilor dintre ei. De cîte ori Clem făcea la stînga împrejur și pleca, lucrurile se potoleau fără urmări, cîteodată însă Clem nu se clintea și-l înfrunta pe Arch, de parcă n-ar fi fost negru, ci alb.

Lonnie trăgea nădejde că de astă dată n-avea să iasă bucluc. Dar Arch era tare mînios că se încumetaseră să-l trezească în toiul nopții, și Lonnie știa că, dacă se înfuria de-a binelea contra unui negru, fermierul era în stare de orice. Nu-l văzuse nimeni ucigînd un negru, totuși se lăuda adesea

că mai ucisese el negri, și că n-ar șovăi s-o mai facă.

— Cred că vă dați seama cum de-a ajuns să-l sfîșie porcii, spuse Clem, privindu-l pe Arch drept în ochi.

Arch se întoarse brusc.

— Cu mine vorbești?...

— V-am pus o întrebare, răspunse Clem.

— Fir-ai al dracului să fii tu de ticălos!... înjură Arch.

Zvîrli felinarul în capul lui Clem. Acesta se feri într-o parte, dar felinarul îl nimeri în umăr și se sfărîmă în bucăți. Gazul se răspîndi pe jos și se aprinse de la fitilul care mai ardea. Noroc că Clem nu fusese stropit nici pe față, nici pe salopetă.

— Eu una vă spun... începu Clem.

— Negru puturos! răcni Arch, năpustindu-se la el. Te-nvăț eu minte să-mi răspunzi! N-ai să mai faci pe grozavul cît ăi trăi! Prea am înghițit multe de la tine, acum ajunge!

— Să vedeți, *mister* Arch, eu... interveni Lonnie, făcînd un pas înainte și așezîndu-se între ei.

Dar nu-l luară în seamă nici unul, nici altul.

Arch se opri și privi pîlpîirile slabe ale focului de gaz, care scăpărau în iarbă.

— Știți bine dumneavoastră cum de-a ajuns să-l sfîșie porcii, zise Clem fără a se clinti. Era așa flămînd, că n-a mai putut, s-a sculat la miezul nopții și, la adăpostul întunericului, s-a strecurat încoace, să caute ceva de mîncare. Poate o fi vrut să ajungă la afumătorie. Totuna. Ca toți cei care lucrează la ferma dumneavoastră, abia-și putea

ţine zilele cu hrana ce i-o dădeaţi; era om bătrîn şi nu i-a venit în minte alt loc unde să caute hrană decît la afumătorie. Ştiţi şi dumneavoastră, aşa a ajuns de s-a rătăcit pe-aici, pe întuneric, aşa a nimerit în ţarcul porcilor...

Focul se stinsese. Dar la lumina ultimelor pîlpîiri, Arch se aplecă şi ridică oiştea, care zăcea pe jos, unde o aruncase Lonnie.

După ce o cumpăni deasupra capului, se năpusti cu toată puterea asupra lui Clem. Acesta se dădu în lături, dar, iute, Arch se mai repezi o dată asupra lui, izbindu-l în braţ, ceva mai sus de cot, înainte ca negrul să se poată feri. Braţul îi căzu lîngă corp, moale ca o cîrpă.

— Negru afurisit şi ticălos! răcni Arch. Ţi-a sunat ceasul, lepădătură tuciurie! De mult aştept prilejul să-ţi dau lecţia ce ţi se cuvine, o lecţie de n-ai s-o uiţi cîte zile ăi avea!...

Clem căută primprejur cu piciorul, pînă află cealaltă oişte. Se aplecă şi o ridică. Nu ca să-l lovească pe Arch, ci doar ca să poată para loviturile la cap. Rămase însă pe loc, în faţa lui Arch, fără să se dea înapoi nici cu un pas.

— Lasă oiştea jos! porunci Arch.

— N-am să stau cu braţele încrucişate ca dumneavoastră să mă ciomăgiţi! răspunse Clem.

— Dumnezeule, asta aşteptam să mai aud! spuse Arch cu gura schimonosită. Pe cinstea mea, ţi-a sunat ceasul, negru împuţit!

Se mai năpusti o dată cu oiştea la el, dar Clem fugi spre hambar. Arch îl urmări cîţiva paşi, apoi se opri. Zvîrli oiştea în drum, se întoarse şi porni în goană spre fermă.

Lonnie se rezemă de gard, căutînd să-şi adune gîndurile şi să chibzuiască ce are de făcut. Deşi Clem îl ajutase, nu putea să ia făţiş partea unui negru, mai ales după ce acesta îi vorbise lui Arch aşa cum ar fi dorit să fie în stare să-i vorbească el însuşi. Lonnie era alb şi, orice s-ar fi întîmplat, nici prin gînd nu-i putea trece să se ridice împotriva lui Arch.

La una din ferestrele fermei se aprinse lumina, apoi se auzi glasul lui Arch strigînd-o pe nevastă-sa să se trezească.

Peste puţin, Lonnie o zări pe soţia lui Arch alergînd la telefon şi ghici ce avea să urmeze. Chemau vecinii şi prietenii. Cînd or afla despre ce era vorba, n-avea să le pară rău că i-au trezit în toiul nopţii.

Apoi îl auzi pe Clem, care-l striga de după hambar. Bîjbîind prin întuneric, porni într-acolo.

— Ce e, Clem? întrebă el.

— Mi se pare că mi-a sunat ceasul, zise Clem. Cînd Arch Gunnard vorbeşte aşa, e semn că-i turbat rău. La fel a vorbit şi înainte de a-l tîrî pe Jim Moffin la baltă, şi Jim nu s-a mai întors...

— Cu tine n-are să facă una ca asta, căută Lonnie să-l liniştească, deşi ştia bine ce se va întîmpla.

Clem nu răspunse.

— Ar fi mai bine să te ascunzi în baltă, pînă se mai răcoreşte şi-şi mută gîndul, urmă Lonnie. S-ar putea să ai totuşi dreptate.

Privirea fixă, arzătoare a lui Clem îl ustura.

— Dacă mi-ai da o mînă de ajutor, n-ar fi nevoie să m-ascund în baltă. Nu vrei să mă ajuţi?

Cînd înțelese întrebarea lui Clem, Lonnie începu să tremure. Era lîngă peretele lateral al hambarului și simți nevoia să se rezeme. Îi treceau parcă dungi albe și negre pe dinaintea ochilor.

— Nu vrei să mă ajuți? repetă Clem.

— Știu eu ce are să zică Arch dac-am să te ajut? îngăimă Lonnie șovăielnic.

Clem se depărtă cîțiva pași. Cu spatele la Lonnie, privi peste ogoare spre locul unde-și avea coliba.

— Aș putea să m-ascund în pădurice și să stau acolo pînă li s-o urî să mă caute, spuse el, întorcîndu-se să-l privească pe Lonnie în față.

— Ar fi bine să te ascunzi, încuviință Lonnie stînjenit. Îl cunosc pe Arch Gunnard. Cînd își pune în minte să facă ceva, nu se lasă cu una, cu două. N-aș fi în stare să-l opresc. Dar cel mai sănătos ar fi, cred, să părăsești ținutul.

— Nu pot să fug și să-mi las familia aici.

— Dar dacă nu pleci, are să te-nhațe.

— Puțin numai de m-ai ajuta, n-ar reuși să mă-nhațe. N-aș avea decît să mă strecor în pădurice și să stau ascuns o bucată de vreme. Atîta lucru cred că poți face și tu pentru mine, doar te-am ajutat să-l găsești pe taică-tău și să-l scoți din țarc...

Trăgînd cu urechea dacă nu cumva se aude vreun sgomot dinspre fermă, Lonnie clătină din cap fără să-i făgăduiască lui Clem că-l va ajuta.

— Dacă-mi dai o mînă de ajutor, stărui acesta, mă strecor în pădurice și stau ascuns pînă le trece. Nu le spui unde mă aflu, ba poți să le spui c-am

apucat-o spre baltă. Acolo, fără copoi, n-ar putea să dea de urma mea.

— Bine, se învoi Lonnie, trăgînd mai departe cu urechea, să audă cînd o ieși Arch din casă.

N-ar fi vrut să dea Arch peste el acolo, în dosul hambarului, și să-l poată acuza c-a vorbit cu Clem.

După ce Lonnie îi făgădui, Clem se depărtă fugind și se pierdu în beznă. Lonnie făcu vreo cîțiva pași după dînsul, parcă pentru a-i spune că s-a răzgîndit și că nu vrea să-l ajute. Dar negrul se și pierduse în noapte.

Rămase locului cîteva minute, ascultînd trosnetul mărăcinilor prin care Clem își croia drum spre păduricea aflată la vreun sfert de milă de fermă. După ce nu mai auzi nimic, Lonnie ocoli hambarul, să-l întîmpine pe Arch.

Acesta tocmai ieșise din casă cu un felinar în mînă și înarmat cu o pușcă de vînătoare cu două țevi. Buzunarele îi erau doldora de cartușe.

— Unde-i negrul ăla împuțit? întrebă Arch. Încotro a luat-o?

Lonnie deschise gura, dar nu putea scoate nici un cuvînt.

— Știi încotro a apucat-o, nu-i așa?

Din nou Lonnie vru să spună ceva, dar nici de astă dată nu izbuti să articuleze vreun sunet. Deodată tresări, dîndu-și seama că din cap făcuse semn că știe.

— *Mister* Arch, să vedeți, eu...

— E-n regulă, îi tăie Arch vorba. Asta-i tot ce voiam să aflu. Dudley Smith, Tom Hawkins, Frank și Dave Howard și toți ceilalți trebuie să pice

dintr-o clipă într-alta. Aşteaptă aici, să ne arăţi unde s-a ascuns.

Lonnie făcu eforturi disperate să spună ceva. Apoi dădu să-l apuce de mînecă, să-l oprească, dar Arch nu mai era acolo.

Pornise în pas alergător pe după casă, pentru a ieşi în curtea din faţă. Peste cîteva clipe se ivi pe şosea o maşină, care se apropia în mare viteză, luminînd cu farurile ei puternice întreaga fermă, îngrăşătoria şi celelalte acareturi. Lonnie presupuse că trebuia să fie maşina lui Dudley Smith, căci ferma lui, situată numai la o jumătate de milă distanţă, era cea mai apropiată. În momentul în care maşina coti, intrînd pe alee, se iviră alte maşini pe şosea, unele din vale, altele din deal.

Lonnie tremura. Gîndul că poate Arch îi va porunci să spună încotro o luase Clem îl umplea de groază. Apoi îşi dădu seama că, fără îndoială, Arch îi va porunci să spună tocmai acest lucru. Îi făgăduise lui Clem să nu spună. În ciuda evidenţei, însă, nu-i venea să creadă că Arch Gunnard ar fi avut de gînd altceva decît să-i tragă lui Clem o bătaie zdravănă.

Doar nu săvîrşise o faptă pentru care să merite a fi linşat. Nu violase o albă, nu împuşcase un alb. Singura-i vină era că îndrăznise să-l înfrunte pe Arch şi nu-şi scosese pălăria în faţa lui.

Arch era totuşi pornit şi părea în stare de orice ; atît de mîniat era împotriva lui Clem, încît părea că n-are să se potolească decît după ce-l va fi linşat.

Pînă să se dumirească Lonnie, se trezi înconjurat de toată gaşca. Arch îl înşfăcase de braţ şi urla la el.

— *Mister* Arch, eu...

La lumina palidă a zorilor, Lonnie îi recunoscu pe toţi. Păreau aţîţaţi şi înfierbîntaţi, ca vînătorii care, după ce au gonit vulpea o noapte întreagă, sînt nerăbdători s-o răpună. Ţineau puştile şi pistoalele la şold, cu degetele pe trăgaci, gata să apese.

— Ce ţi-e, Lonnie? îi strigă Arch în ureche. Hai, dezmeticeşte-te, spune, unde s-a dus să se ascundă Clem Henry ? Vrem să mergem să-i facem de petrecanie.

Lonnie îşi aduse aminte că adineauri, privind în jur, îl văzuse pe Frank Howard băgînd un încărcător cu cartuşe galbene de doisprezece în magazia armei. Frank se înclină puţin, să poată auzi unde spune Lonnie că s-a ascuns Clem.

— *Mister* Arch, n-o să-l ucideţi pe Clem de data asta, nu-i aşa ? întrebă Lonnie.

— Să nu-l ucidem ? ! izbucni Dudley Smith. Dar ce-ţi închipui ? ! Abia am aşteptat un prilej să-l curăţăm. Trebuia să-l curăţăm de cum s-a pripăşit prin partea locului, să nu aşteptăm atîta amar de vreme. E un negru periculos, şi asta merită !

— Dar nu-i vina lui Clem, îngăimă Lonnie. De n-ar fi venit Pa aici şi de n-ar fi căzut în ţarc, Clem habar n-ar fi avut de nimic. A venit doar să-mi dea o mînă de ajutor, şi atîta tot.

— Taci din gură, Lonnie! se răsti careva la el. De speriat ce eşti, nici nu ştii ce spui. După cum

vorbești, s-ar zice că vrei să iei apărarea unui negru puturos.

În jurul lui, oamenii se înghesuiau, de parcă voiau să-l strivească. Simțea că are nevoie de aer, că trebuie să respire în voie, să scape din îmbulzeală.

— Așa e, recunoscu Lonnie.

Își auzi glasul, dar nu știa ce spune.

— Clem totuși m-a ajutat să-l găsesc pe Pa cînd s-a rătăcit umblînd după mîncare.

— Hai, mai tacă-ți gura, Lonnie! strigă cineva. Tacă-ți gura, dobitocule!

Arch îl înhăță de umăr și-l zgîlțîi, de-i clănțăneau toți dinții. Atunci își dădu seama ce spusese.

— Ia ascultă, Lonnie, răcni Arch, se vede că ți-ai pierdut mințile, că de-ai fi sănătos la cap, n-ai lua apărarea negrilor ăstora puturoși!

— Așa-i, bîigui Lonnie, tremurînd ca varga. Desigur, n-aș lua-o...

Îl durea umărul în locul unde Arch își implîntase degetele ca niște gheare de oțel.

— Lonnie, ia spune, s-a ascuns în baltă? îl ispiti Dudley Smith. Așa-i, Lonnie?

Dădu să clatine din cap pentru a tăgădui; apoi încercă să facă un gest afirmativ. Simți însă degetele lui Arch înfigîndu-i-se în beregată. Aruncă oamenilor din jur o privire îngrozită.

— Spune, Lonnie, unde s-a ascuns Clem? îl zori Arch, strîngîndu-l mai tare.

Lonnie făcu trei-patru pași spre hambar. Se opri, dar oamenii îl îmbrînciră de la spate. Se trezi împins în dosul hambarului, și apoi dincolo de hambar.

— Bine, Lonnie... spuse Arch. Acum încotro?

Lonnie arătă cu mîna înspre păduricea prin care trecea pîrîul. Balta era în direcție opusă.

— A zis că se duce să se ascundă în pădurice, lîngă pîrîu. Așa a zis, *mister* Arch, bîigui Lonnie. Acolo cred că trebuie să fie.

Lonnie se simțea împins înainte și se împleticea ferindu-se să nu cadă; se temea c-or să-l calce în picioare. Nu se auzea nici o vorbă.

Înaintau parcă în vîrful picioarelor. Lumina cenușie a zorilor devenise ceva mai alburie, dar nu era încă destul de limpede ca să poți vedea drumul.

La marginea păduricii, oamenii se răsfirară, și Lonnie băgă de seamă că devenise o parte a lațului ce se strîngea în jurul lui Clem.

Deși acum umbla de unul singur și nu era nimeni care să-l țină cu sila, se simțea incapabil să se desprindă și să fugă înainte ori înapoi. Începuse să priceapă ce făcuse.

Clem era probabil cocoțat într-un copac în păduricea din față. Nu mai avea nici o ieșire, fusese împresurat din toate părțile. Orice încercare de fugă era sortită eșecului. L-ar fi împușcat ca pe un iepure.

Lonnie se lăsă pe o buturugă și încercă să cumpănească ce are de făcut. Peste cîteva minute va răsări soarele, și oamenii aveau să pornească îndată spre pîrîu, strîngînd cercul în jurul lui Clem. Atunci, în fața puștilor și a pistoalelor lor, n-avea să-i rămînă nici o scăpare.

O dată sau de două ori zări cîte un chibrit aprinzîndu-se prin mărăcinișurile vecine, pe unde stă-

teau urmăritorii la pîndă. Purtat de vînt, ajunse la el și fumul de țigară. Se întrebă atunci dacă fumul nu pătrunsese și în pădurice și dacă nu-l simțise oare și Clem în ascunzătoarea lui.

Jur împrejur continua să domnească liniștea. Asta însemna că Arch Gunnard și prietenii săi așteptau soarele, care, peste cîteva clipe, avea să se ivească la orizont, în spatele lui.

Între timp se mai luminase și se vedea pămîntul bolovănos, hățișul de mărăcini și scoarța inelată a pinilor.

Cu armele în cumpănire, urmăritorii începură să se furișeze binișor înainte, ca la o vînătoare de lopătari. Păduricea nu era prea întinsă și, în ritmul în care înaintau, pînă în cîteva minute lațul avea să se strîngă de tot. Exista însă posibilitatea ca negrul să fi reușit să scape din împresurare înainte de ivirea zorilor, dar inima îi spunea lui Lonnie că Clem era încă în pădure. Își dădea seama că se afla acolo din vina lui, că îl îndemnase să se ascundă acolo numai pentru ca urmăritorii lui să-l prindă mai ușor.

Se trezi deodată pășind înainte, atras parcă de o forță necunoscută spre centrul cercului ce se strîngea tot mai mult. Siluetele oamenilor care-l înconjurau începură să se contureze. Înaintau de la un copac la altul, rotindu-și privirile în sus, scrutînd coroanele bogate ale pinilor.

— Ei, Pa! șopti Lonnie răgușit. Ei, Pa!

Mai făcu vreo cîțiva pași, cercetînd cu privirea tufișurile și copacii. Cînd dădu iară cu ochii de

ceilalți, își aminti că nu pe Mark Newsome îl căutau. Nu putea înțelege cum de uitase.

În virtutea inerției, Lonnie continua să se furișeze printre copaci. Înainta tiptil, în salturi, cum te apropii de un iepure cînd dai să-l prinzi cu mîna goală, fără pușcă.

Uitase din nou ce căuta acolo. La fiecare salt, picioarele păreau că i se arcuiesc cu mai multă putere. Umbla plecat, atît de plecat, încît putea să atingă pămîntul cu mîna. Îi era imposibil să se oprească acum și înainta în pas cu urmăritorii.

Intervalele dintre cei cincisprezece urmăritori se micșorau neîncetat. Lumina devenise mai vie, destul de vie ca să poți citi pe cadran ora indicată de acele ceasului.

Primele raze ale soarelui începuseră să aurească bolta cerului...

Lonnie o luase cu mult înaintea celorlalți. Nu se putea stăpîni. Era mînat de o pornire irezistibilă.

Trecuse atîta amar de vreme de cînd nu mai fusese în stare să cumpere cartușe, încît și uitase cît de mult îi plăcea să vîneze.

Zvonul neîntrerupt produs de înaintarea furișă a urmăritorilor îi zvîcnea în urechi.

— Uite lepădătura! răcni careva.

După aceea, din toate părțile se auzi trosnind mărăcinișul uscat.

Lonnie se năpusti și el înainte și ajunse printre cei dintîi la copacul cu pricina.

Îi văzu pe toți cu puștile îndreptate în sus, și, profilîndu-se limpede pe albastrul cerului, chipul lui Clem Henry, luminat de razele soarelui, care

se ivise la orizont. Negrul se ţinea strîns de vîrful subţire al pinului.

Cine a tras primul foc Lonnie n-ar fi putut spune. Ceilalţi urmăritori nu întîrziară nici o clipită. Cu o detunătură asurzitoare, puştile şi revolverele lor se descărcară, şi frunzişul fu învăluit de fum.

Închise ochii. Nu mai putea să privească în sus la chipul acela. Îi era teamă. Focurile de armă continuau însă fără încetare. Ghemuit, Clem strîngea copacul din răsputeri. Apoi, deodată, parcă se auzi trosnind, undeva departe, un copac despicat de secure, şi vîrful pinului, cu Clem cu tot, se desprinse, prăvălindu-se printre crăcile groase. Cu un bufnet surd, trupul ciuruit se prăbuşi în ţărînă, rămînînd nemişcat, cu braţele şi picioarele larg desfăcute. Lui Lonnie îi îngheţă sîngele în vine.

Cînd izbucniră din nou împuşcăturile, Lonnie îşi întoarse faţa şi întinse braţul pentru a se sprijini de un copac. La fiecare salvă de focuri trase din toate direcţiile, trupul ciuruit tresărea ca un sac cu pisici în care cineva a tras o încărcătură de alice. Un nor de praf, amestecat cu fumul înecăcios al ierbii de puşcă, plutea în aer.

Lonnie nu-şi mai amintea cîtă vreme au tras aşa. Ştia doar că la un moment dat a luat-o la fugă înapoi, spre ogoare, că se poticnea şi se oprea la fiecare copac, sprijinindu-se cu palmele de scoarţa aspră a pinilor. Cînd ieşi din pădure, cerul nu mai era cenuşiu, se înroşise. Continuase să alerge, peste bulgării de pămînt întărit ai arăturii, căutînd să nu piardă din ochi casa din faţă.

Într-un rînd căzu şi abia putu să se mai ridice. Cu mare greutate se tîrî în genunchi, cu faţa spre soarele care răsărise ca un cerc roşu. Căldura lui îi dădu puterea să se ridice în picioare şi începu a bolborosi către sine cuvinte de neînţeles. Încerca să spună lucruri care pînă atunci nici prin gînd nu-i trecuse să le rostească.

Acasă, Hatty îl aştepta în curte. Auzise împuşcăturile dinspre pădurice, îl văzuse poticnindu-se de bulgării de pămînt întărit din arătură, îl văzuse cum, îngenuncheat, privise soarele drept în faţă. Înfiorată, alergase în întîmpinarea lui, să afle ce se întîmplase.

Ajuns în ogradă, Lonnie întoarse capul şi, peste umăr, aruncă o privire fugară îndărăt. Ceilalţi tocmai săreau gardul fermei lui Arch Gunnard. Nevasta lui Arch, care ieşise pe veranda din spatele casei, le striga ceva.

— Unde-i tată-tău, Lonnie, întrebă Hatty. Pentru numele lui Dumnezeu, ce-au fost împuşcăturile alea din pădure?

Împleticindu-se, Lonnie ajunse pînă în faţa tindei, unde se prăbuşi pe trepte.

— Lonnie, Lonnie! se văicări femeia. Trezeşte-te, pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi, ce s-a întîmplat? De cînd mă ştiu n-am văzut aşa ceva!

— Nu s-a întîmplat nimic, zise Lonnie. Nimic.

— Dacă nu s-a întîmplat nimic, nu te-ai putea duce la fermă să ceri o bucată de slănină? Nu mai avem nimic de mîncare. După ce a colindat noaptea întreagă, tată-tu are să fie mai flămînd ca de obicei.

— Ce-ai zis ? urlă Lonnie ridicîndu-se.

— Ce te-a apucat, Lonnie ? Nu ţi-am spus decît să te duci la fermă să ceri o bucăţică de slănină. Atîta am zis.

— Slănină ? răcni el, zgîlţîind-o.

— Da, slănină, bolborosi Hatty, trăgîndu-se înapoi, speriată. N-ai putea să te duci să-i ceri lui Arch Gunnard o bucăţică de slănină ?

Lonnie se prăvăli din nou pe treptele pridvorului, cu bărbia în piept, cu braţele atîrnîndu-i moi între picioarele mult depărtate.

— Nu, şopti el aproape imperceptibil. Nu mi-e foame.

STATUL ÎMPOTRIVA LUI ABE LATHAN, NEGRU

Moş Abe dezghioca ştiuleţi în hambar cînd Luther Bolick, venind de devale, de la casa lui cea mîndră, albă, de pe coama dealului, îl pofti să-şi strîngă calabalîcul şi să se mute de pe fermă. Fiind, de la o vreme, tare de urechi, Abe nu înţelese dintr-o dată ce voia Luther.

— Iar îmi dau de furcă prăpăditele mele de urechi, *mister* Luther, se văicări Abe. Pare-mi-se că nu mai aud ca altădată.

Luther îl privi pe negru încruntîndu-se. Între timp, moş Abe se sculase şi ieşise în gura hambarului, ca să-l audă mai bine.

— Am zis că vreau să-ţi strîngi calabalîcul şi să te muţi de aici cu toţi ai tăi.

Moş Abe întinse mîna să se ţină de uşă.

— Să ne mutăm ? întrebă el şi căută neîncrezător în ochii proprietarului. Aşa-i că rîdeţi de mine, *mister* Luther ? îngăimă el cu glas tremurat. Glumiţi, aşa-i că glumiţi *mister* Luther ?

— Degeaba faci pe surdul. Ai auzit foarte bine ce-am spus, se oţărî Luther, făcînd vreo cîţiva paşi prin faţa hambarului. Vreau ca pînă la sfîrşitul săptămînii ăsteia să te muţi de aici. Pînă atunci te păsuiesc numai dacă te cari de bunăvoie. Şi, vezi, deschide bine ochii cînd îţi aduni cala-

balîcul, să nu care cumva să iei vreun lucru de-al meu! Dacă iei ceva, te dau pe mîna judecății!

Moș Abe simți deodată că-l lasă puterile și abia se mai ține pe picioare. Se dădu oleacă înapoi și, sprijinindu-se de canatul ușii, se lăsă încet jos și se așeză pe pardoseala de pămînt bătut a hambarului. Luther se aplecă, să vadă ce face moșneagul.

— Sînt trecut de șaizeci de ani, îngînă moș Abe, dar eu și ai mei trudim din răsputeri pentru dumneavoastră, *mister* Luther. Muncim tot atît de zdravăn ca oricare altă familie de la ferma dumneavoastră. Știți bine, *mister* Luther, că așa e. Locuiesc aici de patruzeci de ani încheiați și am trudit neobosit pentru dumneavoastră, iar mai înainte, pentru tatăl dumneavoastră. Nici o singură dată nu v-am pomenit de împărțeală[1], cu toate că recoltele mele au fost totdeauna bogate. Nu v-am cerut niciodată prea mult, doar cît s-avem ce mînca și ceva îmbrăcăminte, atîta tot. Am adus pe lume și o droaie de copii, ca să-mi ajute la muncă, și nici unul din ei nu v-a cășunat vreo supărare, nu-i adevărat, *mister* Luther?

Ursuz, Luther ridică mîna, făcîndu-i semn să tacă. Scutură apoi energic capul, dînd a înțelege că-și strică gura de pomană, căci tot nu-l ascultă.

— Toate astea-s bune și adevărate, îi zise Luther, dar trebuie să mă descotorosesc de cel puțin jumătate din oamenii care muncesc în parte pe

[1] Încheierea socotelilor dintre proprietar, de o parte, și dijmași sau *cropper*-i, de cealaltă parte, care ar trebui să se facă după ce recolta a fost înmagazinată în hambarele proprietarului, este de obicei amînată, dijmașii și *cropper*-ii trăind de la o zi la alta din avansurile în alimente pe care proprietarul „binevoiește" să le acorde în cont.

fermă. Nu-mi dă mîna să mai țin opt-zece bătrîni ca tine. Trebuie să vă mutați și să vă căutați de lucru altundeva.

— Cum adică, nu mai dați pămîntul în parte și nu mai plantați bumbac anul ăsta, *mister* Luther? întrebă moș Abe. Sînt în stare să muncesc tot atît de bine și tot atît de mult ca oricare altul. E drept că uneori fac treaba mai încet, dar de făcut tot o fac. Oare dacă dezghioc știuleții ăștia, pentru hrana catîrilor, nu-i dezghioc la fel de bine ca oricare altul?

— N-am vreme să stau la palavre, îl bruftui Luther înfuriat. Asta e, și gata! Îndată ce isprăvești cu nutrețul catîrilor, te duci acasă și începi să-ți strîngi lucrurile, cum ți-am spus.

Luther îi întoarse spatele și se depărtă pe drumul ce ducea către grajd. Se opri în dreptul portiței din fața grajdului și, uitîndu-se înapoi, văzu că moș Abe se ținea după el.

— *Mister* Luther, spuneți-mi, unde să mă mut eu cu ai mei? se jeli moș Abe. Flăcăii mi-s destul de mari acu și au să-și mai facă ei un rost. Dar eu și femeia am cam îmbătrînit. Știți dumneavoastră bine ce greu e pentru un om de culoare de vîrsta mea să-și afle adăpost și să găsească un petic de pămînt de lucrat în parte; cu noi n-aveți cine știe ce cheltuială, iar atîta bumbac cît scot ceilalți scoatem și noi, flăcăii și cu mine. De cînd n-am mai pomenit de împărțeală e mult, mult de tot; au trecut, cred, treizeci de ani și mai bine. Îs bucuros să muncesc tot așa și de acum înainte și să-mi dați tainul și ceva îmbrăcăminte. Știți bine, *mister* Luther, că ăsta mi-e cugetul. Locu-

iesc în coliba de colo de patruzeci de ani, şi alt adăpost n-am. Sîntem bătrîni acum, eu şi femeia, *mister* Luther, şi de lucrat ca ziler nu pot, că nu mă mai ţin puterile. Bumbac însă pot cultiva la fel de bine ca oricare alt om de culoare din ţinutul ăsta...

Luther împinse portiţa şi intră în ocolul din faţa grajdurilor, făcîndu-i semn că n-avea vreme să-l asculte. Îi întoarse spatele lui moş Abe şi porni mai departe.

Moş Abe rămase pironit locului, neştiind ce să zică şi ce să facă. După ce îl văzu pe Luther depărtîndu-se, începu să tremure tot şi se ţinu de portiţă, ca să nu cadă.

— Nu pot pleca de aici, *mister* Luther... se tîngui el. Nu pot. Alt loc unde să mă duc n-am. Nu pot pleca, *mister* Luther...

Luther ajunsese la capătul grajdului şi, trecînd după colţ, dispăru. Apoi glasul lui moş Abe nu mai ajunse pînă la dînsul.

A doua zi după prînz, pe la ceasurile două, un autocamion opri în faţa bordeiului unde locuiau moş Abe, cu nevasta şi cei trei flăcăi ai lor. Moş Abe şi bătrîna şedeau ghemuiţi lîngă foc, să se dezmorţească de frigul iernii. Erau singuri-singurei.

Deşi auzise autocamionul apropiindu-se şi oprind în faţa casei, moş Abe nu se clinti din loc, căci îşi închipuia c-a venit băiatul cel mare, Henry, care uneori conducea autocamionul lui Luther Bolick.

După cîteva clipe, se auziră bătăi în uşă, şi numaidecît femeia se ridică şi se duse să vadă cine bate.

Cînd deschise, se trezi faţă în faţă cu doi albi necunoscuţi, care aşteptau pe prispă. Fără a da bună ziua, cei doi se uitară înăuntru, să vadă cine-i în casă. Tot fără a rosti un cuvînt, dădură buzna în colibă, oprindu-se în dreptul plitei peste care moş Abe stătea încovoiat.

Unul din cei doi, cel mai vîrstnic, îl întrebă :

— Tu eşti Abe Lathan ?

— Da, *sir* [1], eu îs, răspunse bătrînul, mirîndu-se cine or fi oamenii aceia, căci nu-i mai văzuse niciodată. Da de ce-ntrebaţi ?

Necunoscutul scoase din buzunar un disc de metal strălucitor [2] şi, cu el în palmă, întinse mîna pînă sub nasul lui moş Abe.

— Am venit să-ţi înmînez o hîrtie şi un mandat, zise el. Un ordin de evacuare şi un mandat de arestare pentru ameninţare cu loviri şi cu moartea.

Şi, după ce despături ordinul de evacuare, i-l înmînă lui moş Abe.

Clătinînd din cap nedumerit, negrul se zgîi la hîrtie şi, în cele din urmă, ridică privirea asupra celor doi albi.

— Sînt locţiitorul şerifului, îl lămuri albul mai în vîrstă, şi am venit să fac două lucruri : să vă evacuez din casă şi să te arestez.

---

[1] În limba engleză, termen reverenţios folosit faţă de persoane de rang superior.

[2] Ofiţerii de poliţie judiciară din S.U.A. (şerifii, locţiitorii lor etc.) se legitimează cu un disc de metal, pe care sînt gravate stema S.U.A., numele comitatului şi funcţia respectivă.

— Ce înseamnă „să vă evacuez"? întrebă moş Abe.

O clipă cei doi străini îşi rotiră privirile prin încăpere. Nevasta lui moş Abe se apropiase de scăunaşul pe care şedea bătrînul şi-şi pusese pe umerii lui mîinile tremurînde.

— Dăm mobila afară din casă şi o scoatem dincolo de hotarul fermei lui Luther Bolick. Şi după asta pe tine te luăm şi te ducem la arestul comitatului. Hai, mişcaţi-vă mai repejor şi puneţi mîna amîndoi!

Moş Abe se sculă, dar rămase alături de nevastă, în picioare lîngă plită, neştiind ce să facă.

Cei doi bărbaţi se apucară să strîngă mobila şi s-o care afară. Scoaseră paturile, mesele, scaunele şi toate celelalte bulendre, lăsînd doar plita, care era proprietatea lui Luther Bolick. După ce isprăvira de scos totul, porniră să le încarce în camion.

Atunci moş Abe ieşi afară cît putu el de repede.

— Oameni albi, zău, nu faceţi asta... se rugă el. Aşteptaţi puţintel, mă duc să-l caut pe *mister* Luther. O să lămurească el lucrurile. *Mister* Luther e stăpînul meu şi n-o să lase să mi se ia aşa tot avutul. Vă rog, *sir*, aşteptaţi pînă-l găsesc...

Cei doi schimbară o privire.

— Hîrtiile sînt semnate chiar de mîna lui Luther Bolick, îi zise locţiitorul şerifului, clătinînd din cap. El a cerut judecăţii ordonanţa de evacuare din casă şi mandatul ăsta de arestare... Degeaba te mai duci acum să-l cauţi.

— Să mă arestaţi? Pentru ce a cerut să mă arestaţi?

— Pentru că l-ai ameninţat, îi explică locţiitorul şerifului. L-ai ameninţat că-l omori. Că-i dai cu ciomagul în cap sau tragi în el cu revolverul.

Azvîrliră restul catrafuselor în camion şi poruncira lui moş Abe şi soţiei să se caţăre pe platformă. Văzîndu-i că nici nu se clintesc, locţiitorul şerifului îi îmbrînci pînă în dreptul autocamionului şi îi sili să urce.

Cel mai tînăr trecu la volan, iar locţiitorul şerifului se aşeză lîngă ei, pe platformă, ca nu cumva să încerce să fugă. Autocamionul coti pe ulicioară, prin faţa colibelor celorlalţi dijmaşi, şi ieşi pe drumul cel lung care, urcînd peste deal, tăia de-a curmezişul ferma lui Luther Bolick şi ducea la şosea. Trecură pe lîngă casa cea mîndră, albă, în care locuia Luther, dar nu dădură ochi cu el.

— Eu pe *mister* Luther nu l-am ameninţat niciodată, se apără moş Abe. N-am făcut una ca asta de cînd mă ştiu. Nici de rău nu l-am vorbit vreodată. *Mister* Luther e stăpînul meu şi lucrez la el de cînd aveam douăzeci de ani. Mi-a poruncit ieri să mă mut de pe ferma lui, da eu nu i-am spus nimic altceva decît că s-ar cuveni să mă lase să stau mai departe, că mult de trăit tot nu mai am. I-am zis doar că nu vreau să mă mut. Asta-i tot. C-am să-ncerc să-l omor n-am zis niciodată. *Mister* Luther ştie bine asta, tot aşa de bine cum ştiu şi eu. Întrebaţi-l pe *mister* Luther dacă nu-i adevărat.

Lăsînd în urmă ferma lui Luther Bolick, autocamionul apucă spre capitala comitatului, care se afla la o depărtare de unsprezece mile.

— Patruzeci de ani am trăit aici și i-am muncit lui *mister* Luther, continuă moș Abe, și în timpul ăsta n-am rostit nici o singură dată vreo vorbuliță necuviincioasă de față cu dumnealui și nici nu l-am vorbit de rău în spate. Dumnealui ne dă tain și ceva îmbrăcăminte, iar eu cu ai mei îi cultivăm bumbacul, și asta fac mereu, de cînd eram flăcău de douăzeci de ani. M-am aciuat aici ș-am lucrat în parte, mai întîi pentru taică-su, iară după ce s-a prăpădit bătrînul, am lucrat mai departe, la fel ca înainte. *Mister* Luther știe c-am lucrat totdeauna din răsputeri și niciodată nu l-am înfruntat, iar de cerut nu i-am cerut în tot timpul ăsta decît tainul meu și ceva îmbrăcăminte. Puteți să-l întrebați pe *mister* Luther.

Locțiitorul șerifului asculta ce spune moș Abe fără a rosti nici un cuvînt. Îi era milă de bătrînul negru și de soția lui, dar nu-i stătea în putere să facă nimic. Dimineața, devreme, Luther Bolick venise cu mașina la judecătorie și obținuse ordonanța de evacuare și mandatul de arestare. Meseria lui era să înmîneze citații și să aducă la îndeplinire ordonanțe și sentințe judecătorești. Acum, cu toate că asta-i era meseria, i se făcuse milă de cei doi negri. Socotea că Luther Bolick nu s-ar fi cuvenit să-i alunge de pe fermă numai pentru că îmbătrîniseră și le slăbiseră puterile.

Cînd în fața lor se ivi orașul, locțiitorul șerifului îi spuse șoferului să oprească. Acesta trase la marginea șoselei, în dreptul primelor clădiri. De o parte și de alta a drumului erau înșirate vreo cincisprezece, douăzeci de căsuțe locuite de negri.

Cei doi albi se apucară îndată să descarce mobila din camion, așezînd-o grămadă la marginea drumului. După ce isprăviră de descărcat toate cele, locțiitorul șerifului îi porunci soției lui moș Abe să coboare. După care camionul porni mai departe, lăsînd-o pe soția lui moș Abe buimăcită cu desăvîrșire și singură lîngă calabalîcul lor.

— Da cu mine ce-aveți de gînd să faceți acum? întrebă moș Abe, privind îndărăt la femeie și la mobilele lui, care abia se mai zăreau în depărtare.

— Te ducem la arestul comitatului și te zăvorîm acolo, îl lămuri locțiitorul șerifului.

— Dar cu nevasta mea ce are să se întîmple?

— O adăposti-o careva din negrii care locuiesc acolo.

— Și pe mine cît o să mă țineți sub zăvor?

— Pîn-or să te judece.

Stîrnind nori de praf, autocamionul trecu pe străzile orașului, ocoli scuarul din fața judecătoriei și se opri în fața unei clădiri de cărămidă roșie, cu ferestrele zăbrelite.

— Ne dăm jos; am ajuns! zise locțiitorul șerifului.

Deși abia îl mai țineau picioarele, moș Abe izbuti să se tîrască pe potecă pînă la poarta arestului. Un alb îi deschise și-i porunci s-o ia drept pe sală și să meargă tot înainte, pînă i se va spune să se oprească.

Sîmbătă, înainte de prînz, Henry, feciorul cel mare al lui moș Abe, sta în picioare, învîrtindu-și pălăria în mînă, în mijlocul biroului lui Ramsay

Clark. Avocatul se uită la negru și se întunecă la față. Băgă în gură capătul creionului și, după ce-l ronțăi o bucată de vreme, se răsuci pe scaunul lui cu pivot și privi pe fereastră în scuarul din fața judecătoriei. Apoi, brusc, se întoarse cu fața către fiul lui moș Abe.

— Nu, nu iau procesul! zise el. Nu vreau să am nimic a face cu pricina asta.

Flăcăul îl privi uluit. Era al treilea avocat căruia se adresase în dimineața aceea, și cu toții refuzaseră să-l apere pe taică-său.

— Nu-i nici o afacere, adăugă Ramsay Clark încruntat. Chiar dac-aș lua procesul, de la niște negri puchinoși ca voi nu scot nici un cent! Afară de asta, sînt hotărît să nu mai apăr nici un negru! Avocați mai buni decît mine au ajuns de rîpă numai pentru că au apărat negri. Nu vreau să-mi meargă vestea că sînt „avocatul puturoșilor de negri“!

Henry se lăsă de pe un picior pe celălalt și își mușcă buza. Nu știa ce să zică. Stătea în mijlocul biroului, frămîntîndu-se să găsească un mijloc ca tatăl său să nu ajungă la judecată fără avocat.

— Tată-meu n-a spus niciodată c-ar avea de gînd să-l omoare pe *mister* Luther, stărui Henry. Totdeauna s-a avut bine cu el. Nici unul dintre noi nu l-am supărat vreodată. Întrebați pe cine vreți; știe toată lumea. Au să vă spună toți dijmașii de pe fermă că tata totdeauna a ținut partea lui *mister* Luther. Niciodată n-a spus c-ar avea de gînd să-i pricinuiască vreun rău.

Avocatul îi făcu semn să tacă. Nu voia să mai audă nici un cuvînt.

— Ți-am mai spus o dată că nu vreau să am nimic a face cu procesul ăsta! izbucni el iritat, ridicînd un teanc de hîrtii de pe birou și trîntindu-l la loc. Nici prin gînd nu-mi trece să mă prezint în instanță și să-mi pierd timpul cu un proces care nu face nici o ceapă degerată, fiindcă sentința o cunosc dinainte. Vouă, negrilor ăstora puturoși, nu vă strică să stați din cînd în cînd la ocnă. Dacă Abe Lathan l-a amenințat sau nu pe mister Bolick, n-are nici o importanță! Dar de spus că nu se mută de pe fermă a spus, sau n-a spus? Ei, atîta e de-ajuns ca să-l osîndească! Judecătorului atîta îi trebuie, și nimic altceva! Îl trimite la ocnă cît ai clipi din ochi! Nici un avocat din lume nu-și pierde vremea să studieze un dosar cînd știe că procesul e sigur pierdut. Dac-ar ieși un onorar gras, ar fi altceva... Dar de unde să plătiți onorarii voi, negrii ăștia puturoși, care n-aveți nici o lețcaie?! Nu, nu primesc procesul. Nu vreau să am nimic de-a face cu el, nici măcar s-aud!

Henry ieși de-a-ndaratelea din biroul lui Ramsey Clark și se duse la arestul comitatului. Aici obținu învoire să-l viziteze pe taică-su pentru cinci minute.

Henry îl găsi pe moș Abe așezat pe patul de scînduri, privind afară pe culoar prin grilajul de fier al cuștii sale. Gardianul care-l însoțise pe Henry se postă în spatele lui, cu fața la grilaj.

— Ai fost la avocat? îl întrebă moș Abe de-a dreptul. I-ai spus că niciodată nu i-am spus lui *mister* Luther vorbele acelea?

Henry se uită în ochii lui taică-su, dar îi venea greu să-i răspundă. Clătină din cap și coborî încet privirea, pînă nu mai văzu decît pardoseala.

— Ai fost, nu-i așa c-ai fost, Henry? stărui moș Abe.

Henry făcu semn că da, fusese.

— Ei bine, și cînd le-ai spus avocaților că niciodată, de cînd sînt, n-am rostit o vorbuliță necuviincioasă nici pe socoteala lui *mister* Luther, nici pe socoteala lui taică-su, n-au zis că-s gata să mă ajute să ies din pușcărie?

Henry făcu semn că nu.

— Ce-au zis avocații, Henry? N-au zis că-s gata să m-ajute cînd le-ai spus cum l-am cinstit totdeauna pe *mister* Luther, că toată viața am lucrat pentru el din răsputeri și nu i-am pomenit niciodată de împărțeală?

Henry se uită la taică-su plecîndu-și capul într-o parte, ca să-l vadă prin zăbrelele cuștii. Înghiți în sec de cîteva ori înainte să poată rosti un cuvînt.

— Pîn-acum am fost la trei avocați, îi spuse el în sfîrșit. Toți trei mi-au spus că nu ți-ar putea fi de nici un folos și m-au sfătuit să lăsăm procesul să se desfășoare și să se judece așa. Mi-au zis că nu ți-ar putea ajuta cu nimic, căci judecătorul, și așa, și așa, tot te trimite la ocnă.

După asta făcu o pauză, în care, plecînd din nou ochii, privi prin zăbrele la picioarele lui taică-su.

— Dacă vrei matale, mai încerc, poate găsesc un avocat să ia procesul... Dar cred că-i degeaba. N-are să facă nici o brînză!

Moș Abe se așeză la loc, pe patul de scînduri, și o bucată de vreme rămase gînditor, cu privirea pironită în pămînt. Nu putea pricepe de ce nici un avocat nu voia să-l apere. Înălțînd apoi capul, se uită prin grilaj la fiul său. Deodată ochii i se umplură de lacrimi, pe care nu le mai putea stăvili.

— Spune, Henry, da de ce au zis avocații că judecătorul, și așa, și așa, tot mă trimite la ocnă?

Strîngînd spasmodic zăbrelele, Henry își aminti cum ani de-a rîndul îi văzuse pe taică-su și pe maică-sa trudind pe lanul acela de bumbac pentru Luther Bolick, primind în schimb tain, cîte-o zdreanță, adăpost și nimic altceva.

— Spune, Henry, de ce-au zis așa?

— Pricina, cred, nu-i alta decît că sîntem oameni de culoare... șopti Henry. Nu văd ce altceva i-ar face să spună asta.

Gardianul, care aștepta îndărătul lui Henry, se apropie și-l bătu pe spate cu bastonul de cauciuc. Henry o porni pe coridorul pe care erau înșirate, în dreapta și în stînga, cuștile deținuților, îndreptîndu-se spre ușa ce dădea în stradă. Și nu mai privi înapoi.

Era către asfinţit cînd Christy Tucker, călare pe catîr, intră pe poarta plantaţiei fluierînd vesel. Cioplise toată dimineaţa ţăruşi noi pentru zăplazul ce-i împrejmuia cocioaba şi era mulţumit că lucrase cu spor. Nu avea prea des putinţa să meargă la curte, de aceea, cînd i se ivea vreun prilej, se ducea bucuros.

Legă catîrul la ulucul din dosul magazinului, şi primul lucru pe care-l băgă de seamă fu că ceilalţi negri aflaţi acolo parcă se fereau să-i vorbească. Nu putea pricepe de ce se prefăceau că nu-l văd, fiindcă de trei luni, de cînd se mutase aici cu nevasta, trăia în bună înţelegere cu toţi oamenii de culoare de pe plantaţie.

Cu paşi rari, se îndreptă către cancelarie, întrebîndu-se de ce nimeni nu voia să stea de vorbă cu el.

Ceva mai încolo dădu peste Froggy Miller. Îl apucă pe Froggy de braţ, ca nu cumva să-ncerce şi el să spele putina.

— Ce-i cu voi, măi, ce v-a apucat azi? întrebă el.

Froggy Miller îi era ca şi vecin, căci peste cîmpul de bumbac nu era mai mult de o milă pînă la cocioaba lui, şi-l cunoştea mai bine decît pe ceilalţi.

— Hai, zău, spune-mi, Froggy, ce v-a apucat?...

Froggy, un vlăjgan negru înalt de şase picioare, cu părul tuns scurt, dădu să scape.

Atunci, înşfăcîndu-l cu amîndouă mîinile, îl zgîlţîi.

— Ia ascultă! se răsti Christy. Ce v-a apucat, pe tine şi pe ceilalţi, de vă faceţi că nu mă cunoaşteţi?

— Te-a chemat *mister* Lee Crossmann, începu Froggy, nu-i aşa?

— Da, aşa e, a trimis să mă cheme. Vrea, pesemne, să-mi spună ceva despre muncă. Dar asta ce legătură are cu...

N-apucă însă să sfîrşească vorba, căci Froggy se smucise şi-o luase cu pas grăbit pe alee.

Fără să mai stea pe gînduri, Christy se duse glonţ la cancelarie, să afle pricina.

Intrînd buzna în cancelarie, dădu peste Hendricks, contabilul plantaţiei, şi Morgan, fratele mai mic al lui Lee Crossmann, tolăniţi cu picioarele pe pervazul ferestrei. Cum îl văzu pe Christy, Hendricks se ridică şi trecu în biroul din fund. Rămas singur, Morgan Crossmann îl cercetă pe negru cu o privire rece, ursuză.

— Mă, ăsta, fă-te-ncoa'! se auzi glasul lui Hendricks, care se întorsese în cancelarie.

Întorcîndu-se, Christy dădu cu ochii de Lee Crossmann, proprietarul şi stăpînul plantaţiei, care apăruse în prag.

— Am înţeles, *sir*, spuse Christy.

Lee Crossmann purta pantaloni de călărie din cord gri, o cămaşă kaki şi era încălţat cu cizme negre, înalte pînă la genunchi, legate cu şireturi.

Se trase deoparte, lăsîndu-l pe Christy să intre în biroul din fund, și, rămînînd în cancelarie, închise ușa pe din afară. În mijlocul biroului Christy se opri să-l aștepte pe Lee Crossmann.

Venise pe plantația lui Crossmann de la Anul Nou, adică cu vreo trei luni în urmă. Deși nu mai fusese înainte în Georgia[1], prinsese să îndrăgească meleagurile de aici mai mult chiar decît locurile de baștină din Alabama[2]. Împreună cu nevasta hotărîse să se mute în Georgia, deoarece auzise că pămîntul era mai bun și că aici, pe ogoarele cultivate cu bumbac, munca în parte ar fi mai bănoasă. Christy obișnuia să spună că nu se poate mulțumi să-și agonisească traiul; că năzuiește să se pricopsească.

Întrucît Lee Crossmann întîrzia, Christy se lăsă pe marginea unui scaun. Nici nu apucase bine să se așeze, și iată că se deschise ușa. Christy sări în picioare.

— Să trăiți, *mister* Lee! îl salută el zîmbind. Acum, după ce am avut și eu răgaz să cunosc ogorul, v-aș ruga să-mi dați un plug cu două brazde și încă un catîr. De pe ogorul ăsta, cu un plug cu două brazde cred că pot culege o recoltă îndoită de bumbac. De cînd sînt n-am văzut pămînt mai bun! Nici bolovani, nici cioturi, nicăieri, și nici urmă de mărăcini, neted ca-n palmă! Dacă-mi dați un plug cu două brazde și încă un catîr, vă scot mai mult bumbac nu decît oricare *cropper* de pe plantație, ci mai mult decît pot scoate doi laolaltă.

[1,2] State din sudul S.U.A.

Lee Crossmann îl ascultă pînă la capăt, apoi, după ce trînti ușa, înaintă cu pași mari în birou.

— Eu te-am chemat pe tine aici, negru puturos! Sau îți închipui cumva că tu m-ai chemat pe mine, ai?

— Așa-i, *mister* Lee. Dumneavoastră m-ați chemat.

— Atunci fă bine și ține-ți fleanca aia murdară! Să n-o deschizi pînă nu ți-oi porunci eu!

— Bine, *sir*, am înțeles, *mister* Lee... bolborosi Christy, trăgîndu-se înapoi de-a-ndaratelea, pînă se lipi cu spatele de zid.

Lee Crossmann se așezase într-un fotoliu și-l privea cu ochi injectați.

— Bine, *sir*, am înțeles, *mister* Lee... repetă Christy.

— Ești un negru puturos, unul d-ăia care-și iau nasul la purtare, nu-i așa? De fapt, de unde ai venit? Nu ești din partea locului, din Georgia, nu-i așa?

— Nu, nu, *sir*, nu, *mister* Lee, răspunse Christy, clătinînd din cap. Îs născut și trăit în Alabama.

— Nu te-au învățat, mă, acolo, în Alabama, să fii la locul tău?

— Ba da, *sir*, ba da, *mister* Lee...

— Atunci ce te-a găsit de te-ai mutat aici în Georgia și ți-ai luat nasul la purtare?

— Nu știu, *mister* Lee...

Trecîndu-și palma peste față, Christy se frămînta să ghicească cu ce-l supărase pe Lee Crossmann. Începea să priceapă de ce-l ocoliseră ceilalți negri și de ce se feriseră să stea de vorbă cu el. Lee Crossmann trimisese să-l cheme, și ei

știau că asta înseamnă că-l supărase cu ceva. Nu voiau să fie văzuți stînd de vorbă cu un om care-l supărase pe proprietarul și stăpînul plantației.

— E adevărat că ți-ai luat aparat de radio? îl întrebă Lee.

— Da, *sir*.

— De unde l-ai luat?

— L-am luat în rate.

— Da bani să plătești ratele de unde iei?

— Am avut ceva bănișori puși deoparte și, afară de asta, mai crește nevasta niște păsări.

— De ce nu l-ai cumpărat de la magazinul plantației?

— Dincolo era mai convenabil. L-am luat mai ieftin.

— Negrii care muncesc pe plantația mea obișnuiesc să tîrguiască tot ce le trebuie de la magazinul plantației, spuse apăsat Lee.

— N-am vrut să fac datorii la dumneavoastră, *mister* Lee, explică Christy. Voiam să am și eu mai mult de luat la sfîrșitul anului, cînd se încheie socotelile.

Lee Crossmann se lăsă pe spetează și încrucișă picioarele. Apoi scoase briceagul și începu să-și curețe unghiile.

Urmă o tăcere care dură cîteva minute; Christy se rezemă de perete.

— Stai drept, nu te rezema, negru împuțit! se răsti Lee.

— Da, *sir*, răspunse Christy tresărind și depărtîndu-se de perete.

— Nu cumva ai tăiat copaci din pădurea mea ca să ciopleşti țăruși pentru zăplazul cu care-ți împrejmuiești casa?

— Da, *sir*, da, *mister* Lee...

— Da de ce nu mi-ai cerut voie?

— Am socotit că e nevoie de țăruși noi cu care să-i înlocuiesc pe cei putrezi, și, de vreme ce locuiesc în casă, m-am apucat de treabă.

— Îți cam iei nasul la purtare, nu crezi? Te porți parc-ai fi stăpîn pe casa și pe pămîntul meu, ai? Te porți de parcă te-ai socoti de-o seamă cu albii, ai?

— Nu, *sir*, nu, *mister* Lee... se apără Christy. Nici prin gînd nu-mi trece una ca asta! Numai că așa mi-e firea, știți, n-am astîmpăr, nu pot suferi să stau de pomană, îmi place să fac treabă. Dacă nu îndrept niște uluci, nu tai lemne, dacă nu culeg bumbac sau nu fac nu știu ce altă treabă, nu-s în apele mele. Așa mi-e firea, nu pot sta de pomană.

— Știi ce facem noi aici în Georgia cu negrii care-și iau nasul la purtare ca tine?

— Nu, *sir*.

— Îi învățăm să-și cunoască lungul nasului și să fie la locul lor.

Lee Crossmann se sculă, străbătu încăperea și se opri în fața dulapului. Cu un gest brusc deschise ușa și întinse mîna, să ia ceva de pe raft. Cînd se-ntoarse cu fața la Christy, ținea o curea groasă, lungă, bătută cu ținte mari de alamă. Străbătu biroul în sens invers, plesnindu-se peste carîmbi cu capătul trăgătorii.

— Da neveste-ti cine i-a spus c-are voie să crească păsări pe plantaţia mea ?

— Nu i-a spus nimeni, *mister* Lee, răspunse Christy. Nici n-am visat c-aţi putea să vă supăraţi. Loc e berechet în ogradă, şi am făcut şi un coteţ pentru ele.

— Taci, negru împuţit, nu mă mai tot înfrunta !

— Bine, *sir*.

— Pe plantaţia asta să nu prind picior de pasăre scurmînd semănăturile.

— Bine, *sir*, îngînă Christy.

— Da bani să-ţi cumperi radioul de unde ai luat ?

— Am prins şi eu cîţiva iepuri cu laţul, i-am jupuit şi-apoi am vîndut pieile şi-am luat ceva bănişori.

— Pe plantaţia mea nu dau voie nimănui să se atingă de iepuri ! se răsti Lee.

Smuci trăgătoarea groasă şi se plesni cu ea peste carîmbi.

— De ce n-ai cumpărat nimic pe datorie de la magazinul plantaţiei ? întrebă Lee.

— Nu-mi place să am datorii, explică Christy. Vreau să am şi eu mai mult de luat la sfîrşitul anului, cînd se încheie socotelile.

— Dacă la sfîrşitul anului vei avea de luat sau de dat, asta-i treaba mea ! îl repezi Lee. Apoi îi arătă cu degetul o crăpătură în pardoseala de scînduri. Scoate cămaşa, dă jos pantalonii şi lasă-te în genunchi în dreptul crăpăturii ! porunci el.

— Ce vreţi să-mi faceţi, *mister* Lee ?

— Las', că-ţi arăt eu ce-ţi fac... veni răspunsul. Hai, jos cămaşa, jos pantalonii şi lasă-te în genunchi colo, cum ţi-am spus !

— *Mister* Lee, nu mă las bătut de dumneavoastră. Nu, *sir*, nu, *mister* Lee. Nu pot să vă las să-mi faceţi una ca asta ! Zău, nu pot !

— Îndrăzneşti să mă şi înfrunţi, potaie neagră ? ! urlă Lee, căruia îi năvălise sîngele în obraz. Dădu să-l croiască pe Christy cu trăgătoarea groasă, bătută în ţinte de alamă. Christy se feri, iar cînd Lee mai încercă o dată să-l croiască, negrul prinse cureaua cu amîndouă mîinile şi o imobiliză. După ce mai întîi îl fulgeră cu privirea, Lee încercă să i-o smulgă din mîini, smucind-o brusc.

— *Mister* Lee, n-am făcut decît să prind nişte iepuri şi să cresc cîteva păsări, şi alte asemenea mărunţişuri, se apără Christy. N-am vrut să fac nici un rău. Credeam c-o să fiţi bucuros dac-am să bat cîţiva ţăruşi noi în zăplaz, că-i al dumneavoastră...

— Tacă-ţi fleanca şi scoate cămaşa şi pantalonii, îţi spun ! strigă Lee, scos din fire. Şi dă drumul trăgătorii de bunăvoie, pînă nu ţi-o smulg cu sila !

Ţinînd trăgătoarea cu toată puterea, Christy nici nu se clinti. De furie, lui Lee îi înţepenise limba. Se repezi la dulap şi-şi luă pistolul. Întorcîndu-se, descărcă trei focuri asupra lui Christy. Christy dădu drumul trăgătorii şi se prăbuşi la pămînt.

Urmat de contabilul Hendricks, Morgan, fratele lui Lee, năvăli în birou.

— Lee, ce s-a întîmplat? întrebă el văzîndu-l pe Christy Tucker lat pe podea.

— Negrul ăsta puturos m-a amenințat, bolborosi Lee, gîfîind. Apoi se duse la dulap și zvîrli pistolul la loc, pe poliță. Tu și Hendricks l-ați auzit cum m-a amenințat că mă omoară! A trebuit să-l împușc, ca să scap cu viață.

Părăsiră biroul din fund, trecînd în cancelarie. Cîțiva vînzători de la magazinul plantației veniră în goană, să întrebe de împușcăturile care se auziseră.

— Un puturos de negru care și-a luat nasul la purtare! îi lămuri Lee, care tocmai își spăla mîinile în lighean. Puchinosul ăla din Alabama, venit acum două-trei luni. Dimineață am trimis să-l cheme, voiam să-l întreb unde se trezește de s-a apucat să pună țăruși noi în zăplazul din jurul casei fără să-mi ceară voie. Cînd a venit aici, m-a amenințat. Un negru păcătos, asta era!

Vînzătorii se înapoiară la magazinul plantației, iar Hendricks, după ce deschise catastifele, își văzu liniștit de hîrțoage.

— Du-te de deschide ușa aia din dos, îi porunci Lee fratelui, să vadă și puturoșii care s-au strîns acolo ce pățește cine-și ia nasul la purtare, ca potaia asta din Alabama!

Fratele deschise ușa din dos. Afară nu era însă nici un om, nici picior de negru nu se vedea pe alee. Singura făptură ce se afla acolo era catîrul cu care venise Christy Tucker.

CANDY-MAN[1] BEECHUM

De jos, din smîrcurile Ogeechee[2]-ului, de la joagăr pînă în vîrful măgurii, erau zece mile, dar asta pentru Candy-Man era fleac. Cine-l vedea sărind hîrtoapele din Middle Georgia[3] rămînea cu gura căscată

— Încotro, Candy-Man?

— Ferește, băiețaș, ferește, nu sta în calea cataligelor mele, că-s zorit, mă duc la drăguță, șade ca pe ghimpi, abia așteaptă să mă vadă venind!

Ici-colo, cîte un iepure țîșnea iute ca fulgerul înspre scorburile copacilor, fugind din calea ciubotelor lui butucănoase.

— Vezi, Candy-Man, nu cumva să-i calci vreunui alb pe bătătură, îl sfătui Little Bo. Că albii-s cu stea-n frunte!

Candy-Man Beechum tocmai zvîrlise un crac peste pîrleaz, cum zvîrli lopata cu boabe la vînturat.

Călare pe gard, se opri o clipă și își întoarse privirea către băiețașul negru. Se lăsa amurgul peste smîrcuri și avea de bătut zece mile.

[1] În traducere: Om-de-zahăr.
[2] Fluviu din statul Georgia.
[3] Partea centrală a statului Georgia.

— Eu cu albii, dacă-mi dau pace, nu mă-ncurc, îi răspunse. Mă tocmesc să le îngrijesc catîrii sau să le car cîţiva buşteni de chiparos, dar nu stau nici o clipă după ce mi-am îndeplinit munca, o şterg şi mă feresc din calea lor.

Din scorburi de copaci cucuvelele începeau să dea semne de viaţă. Pentru păsările astea cobitoare ceasul asfinţitului era ceas de bucurie.

Scărpinîndu-se după ceafă, puştiul negru urmărea din ţarcul catîrilor soarele, care cobora la orizont. De n-ar fi trebuit să le dea nutreţ şi de-ar fi avut barem douăzeci şi cinci de cenţi în buzunar, tare i-ar mai fi plăcut să-l însoţească pe Candy-Man. Fiind sîmbătă seara, la oraş avea să găsească scrumbii prăjite în toate colţurile. Şi amintindu-şi mirosul peştelui prăjit, îi lăsa gura apă.

— Curînd o să-mi găsesc şi eu o drăguţă, grăi Little Bo.

— Ai numai grijă, băiete, să nu te legi de drăguţa lui Candy-Man, că la altele ţi-o da şi el o mînă de ajutor!

Şi, trecîndu-şi şi celălalt crac peste pîrleaz, Candy-Man porni la deal. Nu avea decît zece mile de mers, de jos de la smîrcuri pînă în vîrful măgurii, şi gata, era acolo!

Tufele de mărăcini se zbăteau, şfichiuind în stînga şi-n dreapta la picioarele lui, acolo unde călcase cu o clipă mai înainte. Nu stătea s-aştepte răfuiala cu mărăcinii ce acopereau locurile acelea nămoloase. Luîndu-şi picioarele la spinare, Candy-Man Beechum şi apucase în sus, pe şleaul

buştenilor, şi acum o tulea de-a dreptul peste tăpşan, sărind trei brazde de grîu dintr-un pas.

Cîţiva gligani negri umblau agale, înaintea lui, pe drumul mare. Într-o clipită îi ajunse din urmă şi le strigă:

— Feriţi, băieţi, din calea ţurloaielor mele! Păzea, că vine Candy-Man!

— Încotro, măi Candy?

Se văzură nevoiţi să dea bătaie pentru a ţine pasul cu el. Se văzură nevoiţi chiar s-alerge, căci avea picioare lungi, catalige, nu glumă! Gîfîiau şi le atîrna limba de-un cot.

— M-ai întrebat careva unde mă duc? zise Candy. Am o drăguţă — jumătate albă, jumătate neagră — şi mă duc şi eu să-i fac oleacă de curte.

— Ar fi bine, Candy, să claxonezi mai înainte de a intra la ea-n odaie. Corciturilor ăstora nu prea le place cînd dai buzna peste ele.

— Adevărat, aşa-i, numai că nu ştii cum stau lucrurile. Pe Candy-Man drăguţa lui îl aşteaptă totdeauna-n prag!

— Da, da, noi, berbanţii negri, care nu ieşim decît sîmbăta, n-avem vreme de pierdut. Cu ceva trebuie să ne alegem şi noi mai înainte ca luni în zori sirena să ne ţiuie în urechi...

Gliganii rămaseră în urmă şi apoi se opriră, să mai răsufle şi să se răcorească puţin. N-avea rost să se pună cu uriaşul catîrgiu tocmai sîmbăta, cînd era grăbit.

Drumul mare nu era pe placul lui Candy-Man, prea făcea multe coturi şi ocoluri. Scurta drumul peste ogoare, atras de tigaia cu peşte prăjit. De-

odată se iviră în fața lui, întîmpinîndu-l ca un roi de licurici, luminile orașului.

Bătuse opt mile, mai rămîneau încă două, și avea să ciocănească la ușa drăguței, jumătate albă, jumătate neagră.

Apoi, drumul mare tăind mai de-a dreptul, Candy-Man părăsi scurtătura, și peste puțin intră în oraș. Cei mai vîrstnici, din căruțe, și flăcăii, care mergeau pe jos, se fereau din calea călcîielor lui, care sfîrîiau. Catîrii înhămați la cotigi cîrmeau la o parte, iar pîlcurile de gură-cască de pe ulițe se trăgeau în lături, pentru a-i face loc.

— Ce alergi așa, Candy-Man?

— Păzea, mă negri proști ce sînteți, să nu vă înece și să vă orbească colbul din urma mea! Sînt zorit!

— Încotro, Candy-Man?

— Am o drăguță care m-așteaptă în prag. Și nu-i învățată s-aștepte.

— Candy-Man, ai face bine s-o iei mai domol și să-ți răcorești călcîiele, că acuși intri în cartierele albilor. Doar știi, se supără dacă un negru prost îi calcă pe bătătură...

— După apusul soarelui, sînt de capul meu. Doar n-am să stau să cercetez culoarea fiecărui trecător!

Bătrînii plesniră din limbă și smuciră de hățuri, îndemnînd catîrii la trap. Vorbele lunganului ăstuia negru nu le erau pe plac.

— Candy-Man, nu mă iei și pe mine? Tare-aș vrea să prind și eu o bibilică!

— Acolo unde mă duc, eu mi-s cocoșul! Pe care-l prind străin în ograda mea, îl jumulesc de

pene cu gheara și cu pintenul. Îți spun: lasă-te păgubaș, băiete, lasă-te păgubaș!

Și și-a văzut de drum, prin mijlocul uliței. De zorit ce era, n-avea loc pe lături. Doar o porție de pește prăjit, și apoi avea să purceadă mai departe. N-avea vreme de pierdut, căci îl aștepta drăguța, jumătate albă, jumătate neagră. Străbătuse opt mile și nu mai avea decît un fleac, două mile, și gata! Luni dimineața, mecanicul ăla de la fierăstrău va trebui să sune sirena ca la judecata de apoi.

Tras de mirosul peștelui prăjit, se trezi la ușa unui birt. Poate să nu fi fost decît ciortani, dar de mirosit miroseau la fel de bine. Ar fi poruncit o porție de aripioare, dar ar fi durat mult.

Chibzui cu mîna pe clanța birtului. Nu. Avea să îmbuce ceva, și apoi își va căuta de drum. Parcă vedea aievea, la capătul celor două mile, chipul drăguței, jumătate albă, jumătate neagră, care-l aștepta ca pe ghimpi.

Așezați la mese, flăcăii mîncau. Localul era plin de oameni hămesiți ca și el. Plita era acoperită cu tigăi în care sfîrîia peștele și mai rămăsese jumătate de butoi de pește, destul să saturi o sută de guri flămînde.

Stătea cu mîna pe clanță și nu se mai sătura adulmecînd mirosul acela. Dac-are să-i dea mîna, într-o bună zi o să-și cumpere un butoi mare cu pește și-o să tot mănînce din el, n-o să lase nici unul, de leac!

— Unde alergi, așa, Candy-Man?

— N-am vreme de pierdut, sînt tare grăbit, *boss*! Lăsați-mă, vă rog, să-mi văd de drum.

Policeman-ul scoase cătușele și dădu să i le pună. Candy-Man se trase înapoi.

— Cel mai sănătos cred c-ar fi să te bag la zdup... N-aș mai avea bătaie de cap. Mi s-a urît să colind orașul în fiecare sîmbătă, să pun mîna pe zurbagiii ăștia de negri împuțiți!

— N-am făcut rău nimănui de cînd sînt! Și zău, *boss*, nu caut pricină nimănui. Mă veți fi asemuit cu careva, *boss*... Zău că m-ați asemuit! Sînt doar în treacăt p-aici. Mă duc la drăguță.

— Nu face nimic. E mai sigur să te bag la zdup pînă luni dimineața. Întinde labele, bă, negru puturos, să-ți pun cătușele!

Candy-Man se trase înapoi. Era cu gîndul la drăguța lui, jumătate albă, jumătate neagră. N-avea nici un chef să stea închis după gratii, în loc să se ducă la drăguță. Și din nou se trase înapoi.

— Te-mpușc, bă, negru ticălos! Dacă mai faci un singur pas, trag!

— Zău, *boss*, vă rog, lăsați-mă să-mi văd de drum. Poftim, nu mai mănînc nimic, o iau din loc chiar acuma și nu mă mai prindeți în oraș. Zău, neapărat vreau să-mi văd drăguța, pînă luni, înainte de răsăritul soarelui.

Candy-Man mai făcu un pas înapoi. *Policeman*-ul trînti cătușele jos și scoase revolverul. Apăsă pe trăgaci, și Candy-Man se prăbuși.

— Zău, *boss*, nu trebuia să faceți una ca asta! Sînt, colea, un biet negru cu mîncărime la picioare. Mult mai mult îmi place să umblu decît să stau locului...

Oamenii dădură năvală din toate părțile, dar cîte unul se întorcea brusc din cale și se depărta fugind. Alții se opriră să-l privească pe Candy-Man, care-și pipăia picioarele, să se încredințeze dacă-l mai puteau duce. Mai avea doar două mile de mers pînă în vîrful măgurii.

Acum oamenii se îmbulzeau în jurul lui, iar *policeman*-ul își băgă tacticos revolverul în toc. Candy-Man dădu să se ridice, ca să-și vadă de drum. Drăguța lui, jumătate albă, jumătate neagră, ședea ca pe ghimpi, abia aștepta să-l vadă venind.

— Credeți-mă, *boss*, îmi pare rău c-ați fost silit să mă-mpușcați. N-am căşunat niciodată vreo supărare albilor, și zău dacă se cuvenea să-mi cășuneze ei mie! Dar dac-așa o să meargă lucrurile și pe mai departe, nici că face să trăiești! Am să suflu-n lumînare și am să-mi dau sufletul. Te rog, dă-mi un cearceaf, să-mi învelesc pielea și ciolanele.

— Ia mai taci, măi negru puturos! se răsti *policeman*-ul. Dacă n-ai să-ți ții gura aia spurcată, mă silești să mai scot o dată revolverul, să-ți fac vînt!

Oamenii se traseră înapoi, să nu fie prea aproape. *Policeman*-ul duse mîna la tocul revolverului, pentru ca la nevoie să-l poată scoate iute.

— Dac-așa o să meargă treaba și pe mai departe, faceți-i loc lui Candy-Man Beechum, că, iată, acuși vine!...

FETIŢA

Dis-de-dimineaţă, un negru, în drum spre fermă, unde se ducea să dea nutreţ catîrilor, îl vestise pe colonelul Henry Maxwell, iar colonelul îi telefonase şerifului. Şeriful îl umflase pe Jim şi, după ce-l transportase în grabă la oraş şi-l băgase la arest, se dusese acasă, să-şi ia gustarea.

Acum Jim se plimba în lung şi-n lat prin celula goală, încheindu-şi nasturii cămăşii. Sfîrşind această treabă, se aşeză pe marginea patului de fier, să-şi lege şireturile. În dimineaţa aceea lucrurile se desfăşuraseră atît de iute, încît nici să bea o gură de apă n-avusese răgaz. Se sculă şi se duse deci la găleata de lîngă uşă, dar găleata era goală, căci şeriful uitase s-o umple cu apă.

Între timp, în curtea arestului se adunaseră mai mulţi oameni. Auzind glasuri, Jim se apropie de fereastră şi privi afară. Tocmai sosise încă o maşină, din care văzu coborînd şase-şapte bărbaţi. Pe uliţă, atît dinspre dreapta, cît şi dinspre stînga, veneau alţii, care intrau în curtea arestului.

— Ce s-a întîmplat azi-dimineaţă acolo, la tine, Jim? îl întrebă careva.

Scoţînd bărbia afară printr-un pătrăţel al gratiilor, Jim se uită la pîlcul de oameni din curte. Îi cunoştea pe toţi.

Pînă să priceapă cum de şi aflase toată lumea că fusese adus acolo, altcineva îşi dădu cu părerea:

— Trebuie c-a fost un accident, nu-i aşa, Jim?

Pe uliţă se ivi, mînată de un băieţaş negru, o căruţă încărcată cu bumbac, care se îndrepta la pas spre staţia de egrenat. În faţa arestului, băieţaşul şfichiui catîrii cu capetele îndoite ale hăţurilor, şi aceştia porniră în trap.

— Tare îmi pare rău, Jim, c-ai încăput pe mîna stăpînirii! îi zise unul.

Venind din susul uliţei, cu sufertaşul în mînă, şeriful îşi croi drum prin mulţime. După ce descuie uşa arestului, puse jos sufertaşul.

Cîţiva oameni se luaseră după şerif şi priveau acum peste umărul lui în celulă.

— Ţi-am adus mîncare, Jim, a gătit-o nevastă-mea pentru tine. Hai, Jim băiete, trebuie să mănînci ceva!

Jim privi la sufertaş, apoi la şerif şi la uşa arestului, rămasă larg deschisă, şi clătină din cap.

— Mie nu mi-e foame, zice. Fetiţei i-a fost foame... foarte foame...

Şeriful se retrase spre uşă, ducînd, fără să vrea, mîna la pistol. Se dădu înapoi atît de brusc, încît călcă pe picioarele oamenilor adunaţi grămadă în spatele lui.

— Ascultă, nu te prosti, Jim băiete! Şezi binişor, linişteşte-te.

Trase apoi uşa în urma lui şi-o închise cu cheia. Dădu să iasă în stradă, dar se opri după

cîțiva pași și cercetă magazia pistolului, să vadă dacă e plină.

Mulțimea strînsă afară se-ndesă la fereastră. Cîțiva oameni se apucară să ciocănească în zăbrele, și, în cele din urmă, Jim veni să vadă ce era. Cînd dădu ochii cu ei, Jim strecură din nou bărbia într-un pătrățel al gratiilor, încleștîndu-și amîndouă mîinile de vergelele de fier.

— Spune, Jim, cum s-a întîmplat? Trebuie c-a fost un accident, nu-i așa?

Capul descărnat, alungit al lui Jim părea gata să iasă prin gratii. Șeriful veni pînă sub fereastră, să se încredințeze că totul era în ordine.

— Jim băiete, ai răbdare, îl îndemnă el.

Bărbatul care se rugase de Jim să le povestească cum s-a întîmplat îl împinse la o parte pe șerif. Ceilalți se îmbulziră din nou, apropiindu-se.

— Cum s-a întîmplat, Jim? repetă el. A fost un accident?

— Nu, răspunse Jim, și degetele îi jucau pe zăbrelele de fier. Am luat din cui pușca de vînătoare ș-am tras.

Dînd din coate, șeriful reuși din nou să se apropie de fereastră.

— Hai, Jim, zi mai departe, povestește-ne totul, de-a fir-a-păr.

Cum sta cu fața lui prelungă parcă prinsă între zăbrele, ai fi zis că pe Jim numai urechile îl opreau să scoată capul afară.

— Se văita de foame fetița, și , zău, n-am mai putut răbda! N-am mai putut s-o aud văitîndu-se, zău, n-am mai putut...

— Lasă, Jim băiete, nu te mai amărî acum, spuse șeriful, care ba izbutea să facă doi-trei pași înainte, ba se vedea împins înapoi.

— Noaptea s-a trezit din nou și s-a văitat de foame. N-am mai putut răbda s-o aud văitîndu-se, zău, n-am mai putut...

Dînd vîrtos din coate, cineva reuși acum să-și croiască drum prin gloată, ajungînd pînă în dreptul ferestrei.

— Bine, Jim, ai fi putut să vii la mine să-mi ceri ceva de mîncare pentru ea, știai doar că ți-aș fi dat tot ce am!

Făcîndu-și loc cu coatele, șeriful izbuti iar să se apropie și el de fereastră.

— Nu se cădea să fac una ca asta, răspunse Jim. Doar am trudit tot anul și am agonisit destul ca să ne putem sătura cu toții.

Tăcu o vreme, luîndu-și răgaz să scruteze fețele celor de dincolo de gratii.

— Am lucrat în parte și am agonisit destul, dar au venit și mi-au luat tot. Să mă duc să cerșesc, după ce am agonisit de ajuns ca să ne săturăm cu toții, nu puteam. Au venit și mi-au luat cu japca tot. Azi-dimineață, fetița s-a trezit din nou, văitîndu-se că-i e foame, și n-am mai putut răbda, asta-i tot!

— Jim băiete, îi zise șeriful, ai face bine acuma să te duci și să te întinzi pe pat.

— Nu cred că se cuvenea să împuște fetița, așa, să tragă în ea, zise cineva.

— Se văita fetița de foame, repetă Jim. S-a tot văitat că-i e foame toată luna trecută. Se tre-

zea la miezul nopții și se văita. N-am mai putut răbda, zău, n-am mai putut s-o aud...

— Ar fi trebuit s-o trimiți la mine, Jim. Am fi găsit noi mîncare să-i dăm, eu și nevastă-mea. Să ucizi o fetiță nevinovată ca ea, cred că-i păcat.

— Doar agonisisem destul, să ne săturăm toți, zise Jim. N-am mai putut răbda s-o aud. A flămînzit toată luna trecută.

— Ia-o binișor, Jim băiete, încercă să-l liniștească șeriful, în timp ce căuta să se apropie de fereastră.

Mulțimea se-ngrămădea cînd într-o parte, cînd în cealaltă.

— Zici c-azi-dimineață ai luat arma din cui și ai împușcat-o? întrebă careva.

— Cînd s-a trezit dimineața văitîndu-se că-i e foame, n-am mai putut răbda, zău, n-am mai putut...

Mulțimea se îmbulzi la fereastră. Din toate părțile șuvoaie de oameni năvăleau în curtea arestului, și noii-veniți se îmbrînceau, să audă ce spunea Jim.

— Acum ai încăput pe mîna stăpînirii, Jim, spuse careva, dar, nu știu de ce, mi se pare că nu-i drept...

— Ce să fac, zise Jim. Azi-dimineață iar m-a trezit cu vaietele ei...

Curtea arestului, strada și locul viran de peste drum erau acum înțesate de bărbați și mai vîrstnici, și mai tineri. Toți se îmbulzeau înainte, să-l audă pe Jim. Știrea că Jim Carlisle trăsese cu

pușca în Clara, fetița lui de opt anișori, și-o ucisese făcuse ocolul orașului.

— Pentru cine lucrează Jim în parte? întrebă o voce.

— Pentru colonelul Henry Maxwell, răspunse careva din mulțime. Colonelul Maxwell îi dă în parte lui Jim de vreo nouă sau zece ani.

— Henry Maxwell n-avea nici un drept să intre buzna și să-i ia tot. Partea lui e destul de mare ca să-i ajungă. Nu-i drept să dea buzna Henry Maxwell și să se lăcomească și la partea lui Jim!

Șeriful porni din nou să împingă în dreapta și-n stînga, ca să se apropie de fereastra arestului.

— Ai încăput pe mîna stăpînirii, Jim, filozofă cineva. Dar, nu știu de ce, mi se pare că-i o nedreptate la mijloc...

Îmbrîncindu-se și folosindu-și umărul drept pană, șeriful reuși să înainteze cîțiva pași.

Cineva îl împinse însă la o parte.

— Dar Henry Maxwell cu ce drept a venit să ia partea ta, Jim?

— A zis că-i sînt dator despăgubire pentru catîrul de s-a prăpădit acum vreo lună.

Între timp, șeriful izbutise, în sfîrșit, s-ajungă în dreptul ferestrei cu gratii.

— Ar trebui să te duci și să te întinzi pe pat acuma, să te mai odihnești, Jim băiete, zise el. Descalță-te și întinde-te.

Îl îmbrînciră însă la o parte.

— Dar catîrul așa-i, Jim, că nu tu l-ai omorît?

— Într-o bună zi a căzut în grajd, și mort a rămas, zise Jim. N-am fost acolo cînd s-a întîmplat. A căzut, și mort a rămas.

Mulțimea se-ndesa tot mai vîrtos. Zbătîndu-se să se apropie ca să-l audă mai bine pe Jim, cei din spate îi striveau de zidul arestului pe oamenii din primele rînduri. Cei de la mijloc erau atît de înghesuiți, încît nu puteau face nici o mișcare, nici la stînga, nici la dreapta, nici înainte, nici înapoi. Și toți vorbeau din ce în ce mai tare.

Acuma Jim stă cu fața lipită de zăbrele, și încheieturile degetelor încleștate pe vergelele de fier par albe.

Dar iată că furnicarul de oameni se deplasează spre maidanul de peste drum. Se-aude de acolo un glas mînios. Apoi omul care vociferează se cațără pe acoperișul unui turism și, cu glas de tunet, începe să blesteme.

Din învălmășeală se desprinde un individ, care-și croiește drum cu coatele, îndreptîndu-se spre mașina lui. O dată ajuns, se urcă la volan, face contactul și pornește.

Cu mîinile încleștate pe zăbrele, Jim privește pe fereastră. Întors cu spatele la mulțime, șeriful îi spune ceva. Jim însă nu-l aude.

Un fermier, care trecea spre stația de egrenare cu o căruță plină de bumbac, se oprește, să-ntrebe ce s-a întîmplat. După ce se uită o clipă la mulțimea adunată pe locul viran, se-ntoarce și-l recunoaște pe Jim printre gratii. Peste drum, larma crește mereu.

— Ce-ai pățit, Jim?

De pe cealaltă parte a uliței cineva se apropie de căruță. Pune piciorul pe o spiță, privește în sus către omul cocoțat pe bumbac și-i vorbește.

— Azi-dimineață fetița s-a deșteptat și iar a-ncepu să se vaite de foame, zice Jim, de la fereastră.

Singurul care-l aude însă e șeriful.

Sărind jos de pe grămada de bumbac, omul leagă hățurile de roata căruței și se amestecă în mulțime, îmbrîncindu-se pentru a ajunge mai aproape de automobilul în jurul căruia se înghesuie lumea și de unde răsună strigăte și înjurături. După ce ascultă o vreme, se-ntoarce în uliță și pune hățurile în mîna unui negru, care, împreună cu alți negri, stătea la colțul străzii. Negrul pornește spre stația de egrenat cu căruța de bumbac, în vreme ce omul se amestecă din nou în mulțime.

În momentul acela își face apariția automobilul cu individul care plecase mai adineauri și oprește lîngă trotuar. După ce întîrzie cîteva clipe la volan, coboară, deschide portiera din spate și scoate un drug de fier cît el de lung.

— Să spargem ușa arestului și să-l punem pe Jim în libertate! strigă careva. Nu e drept să-l țină închis!

Mulțimea de pe maidan se puse iar în mișcare. Omul care vociferase de pe acoperișul turismului sări jos, și acum liota traversă ulița, înaintînd spre arest.

Primul care ajunse în dreptul arestului smuci drugul cel lung de șase picioare din țărîna moale în care fusese înfipt.

Șeriful se dădu la o parte.

— Jim băiete, ai răbdare! zise el.

Apoi făcu stînga împrejur și, cu pas grăbit, o porni în susul uliței, îndreptîndu-se către casă.

DUPĂ-AMIAZĂ DE SÎMBĂTĂ

Tom Denny dădu deoparte halca de carne și se-ntinse pe butuc. Simțea nevoia să stea lungit pe spate și să se odihnească. Alt loc unde să se poată culca omul nu era în măcelărie și, din cînd în cînd, Tom trebuia să-și mai odihnească oasele. Reușise să găsească o poziție aproape comodă, un picior și-l proptise de marginea butucului, pe celălalt îl încrucișase deasupra, iar sub cap își potrivise o bucată de mușchi. Adusă direct de la ghețărie, carnea era fragedă și rece. Tom făcea asta în mod obișnuit. Voia omul să ațipească puțin și căuta, firește, să se simtă bine. Își lepădă și încălțările, ca să-și miște degetele în voie.

Dugheana lui Tom avea un miros neplăcut. Mușteriii care treceau întîia oară pragul măcelăriei lui întrebau cu toții ce mortăciune ține în prăvălie. În loc să slăbească, duhoarea devenise an de an tot mai grea.

Tom rupse cu dinții o bucată de tabac și se răsuci pe butuc, căutîndu-și locul.

Bîzîind, roiuri de muște zburau de colo-colo; muște lacome și obraznice, cu pîntece rotund și strălucitor, ce-și făceau veacul între cei patru pereți ai măcelăriei lui Tom. Ce-i drept, ușa cu rețea de la stradă oprea o parte din muștele doritoare să intre, dar cele care mai apucaseră o dată să se înfrupte din sîngele proaspăt prelins pe butucul măcelarului cunoșteau locurile și dădeau ocol clădirii pentru a intra prin ușa din dos, care nu avea rețea.

Lumea cumpăra carne de la Tom și era mulțumită. De altfel, măcelăria lui era singura din orășel. Intrai și spuneai: „*Hello*, Tom. Cum mai merge treaba?" „Merge strună, numai că nevastă-mea iară-i răcită și o ia cu cald." Iar după ce Tom isprăvea de deslușit cum se simte omul cînd e răcit și îl ia cu cald, îi spuneai: „Tom, aș vrea o juma de chil de cotlet de porc". Iar Tom îți răspundea: „S-a făcut, te servesc într-o clipă!" Și, în vreme ce așteptai marfa, Tom, după ce învîrtea de două-trei ori hartanul de carne de vacă de pe o parte pe alta, examinîndu-l cu un aer expert, îți tăia din el o jumătate de chil de „cotlet de porc". Dacă i-ai fi cerut vițel, lui Tom îi era totuna. Apuca halca de carne de vită și, după ce o sucea și o răsucea de cîteva ori pe butuc, hîrșt! îți servea bucata de „vițel" cerută. Nu era mușteriu să nu plece mulțumit. Tom avea totdeauna în prăvălie și-ți tăia și-ți cîntărea prompt orice specialitate ți s-ar fi năzărit să-i ceri.

După ce alungă de pe obraz cîteva muște obraznice, Tom ațipi. Era către amiază. Fermierii din împrejurimi încă nu veniseră la oraș după tîrguieli. Era vremea strînsului și căratului, și lucra fiecare pînă la ceasurile douăsprezece după soare, adică pînă la douăsprezece și jumătate după ceasul de la gară. Deși sîmbătă, orășelul părea pustiu la ceasul acela. Cine avea nevoie

de carne pentru sîmbătă seara trecuse de mult pe la măcelărie, și era încă prea devreme să vină cineva să tîrguiască pentru duminică. Pentru duminică oamenii nu obișnuiau să cumpere carne decît sîmbătă pe la zece seara. Numai așa puteai fi aproape sigur — dacă nu era din cale-afară de cald — că nu se strică pînă a doua zi la prînz.

Muștele se așezau bîzîind pe buzele și pe nasul lui Tom, iar Tom le gonea cu mîna, încercînd să tragă un pui de somn acolo pe butuc, cu halca de carne congelată sub cap. Zeama tutunului mestecat îi umpluse gura și i se prelingea încet pe gîtlej, iar Tom simțea din cînd în cînd nevoia să scuipe. În colț, jos, lîngă vitrina în care erau expuși spre vînzare creieri și ficați, se afla o lădiță plină pînă la jumătate cu rumeguș, dar din locul unde se găsea, Tom nu putea să scuipe pînă acolo, și zeama de tabac cădea pe drum, împroșcînd podeaua între butuc și scuipătoare. Ici-colo, mai pica cîte un strop și pe hartanul de carne, dar asta n-avea importanță; toată lumea spală carnea înainte de a o găti, deci nu era nici o pagubă.

Ale naibii muște! Bîzîiau mai departe și-l împungeau fără nici o rușine, căci nimic nu întrece obrăznicia din zilele de vară a îmbuibatelor și leneșelor muște de măcelărie. Din cînd în cînd, ca să le alunge, Tom își trecea scurt mîna peste nas, strîmba din buze și scuipa, făcînd însă economie de mișcări. Dar, după un timp, le lăsă în plata domnului.

În clipa cînd Jim Baxter dădu buzna prin ușa din dos, venind în goana mare de la frizeria din

colț, Tom sforăia. Jim era asociatul lui Tom și se abătea pe acolo cîteodată, în zilele cînd era vînzare mare, să-i dea o mînă de ajutor. Era un bărbat înalt și spătos, aproape de două ori cît Tom. Purta întotdeauna o pălărie neagră cu boruri mari și cămașă albastră, cu mînecile sumese. Avea pîntecele mare, rotund, ca un pepene, și de aceea îi cădeau mereu nădragii. Umbla ținîndu-și nădragii și trăgîndu-i în sus, pe burtă. Totuși, lunecau neîncetat la vale, atîrnînd gata să-i cadă și să-l împiedice la mers. Jim nu voia însă cu nici un preț să poarte bretele. Socotea că-i mai tineresc să poarte curea.

Cînd Jim năvăli prin ușa din dos și, apucîndu-l de umeri, începu să-l zgîlțîie, Tom dormea dus. Cîteva muște, care ațipiseră pe buzele lui, își luară zborul, speriate.

— Hei, Tom, Tom! strigă Jim gîfîind. Scoală, Tom! Scoală iute, hai!

Dintr-o mișcare Tom sări jos și-și încălță pantofii. Atît era de deprins ca oamenii să intre peste el și să-l trezească, ca să tîrguiască mușchi de vacă sau de douăzeci și cinci de cenți jambon, încît crezu că Jim era un mușteriu și începu să se frece la gură cu dosul palmelor, ca să potolească usturimea pricinuită de împunsăturile muștelor.

— Ce dracu! bolborosi Tom cînd, înălțînd privirea, îl văzu în fața lui pe Jim. Ce poftești?

— Hai, Tom, mișcă! Ia-ți pușca! Mergem devale, în zăvoi, să ne răfuim cu un ticălos de negru.

— Doamne-Dumnezeule, Jim! exclamă Tom, care abia acum se trezise de-a binelea. Îl apucă de braţ pe Jim şi-l întrebă: Mergeţi într-adevăr să vă răfuiţi cu un negru?

— Da, al dracului să fiu dacă nu, Tom! Îl ştii pe corcitul ăla care a lucrat cîndva la gară? Pe ăla vrem să-l belim. Punem noi mîna pe el, nu ne scapă, corcitura! I-a zis ceva, nu ştiu ce, fetei celei mari a lui Fred Jackson, pe care a întîlnit-o colea, pe şosea, acum vreun ceas. Adineauri ne-a povestit Fred la frizerie cum s-a întîmplat. Hai, Tom! Trebuie să ne grăbim. Cred c-o să-l umflăm repede şi-l aninăm de-o cracă în doi timpi şi trei mişcări!

Tom îşi legă şireturile şi ieşi pe şosea, alergînd să-l ajungă pe Jim. Strîngea la subsuoară puşca de vînătoare, iar Jim luase satîrul ce sta înfipt pe butuc. Aveau să pună mîna pe afurisitul de negru şi aveau să-i facă de petrecanie, lua-l-ar dracii să-l ia!

Împreună cu alţi cîţiva bărbaţi, Tom se urcă într-un automobil, iar Jim sări pe scara unei maşini care tocmai pornea. Vreo treizeci-patruzeci de vehicule şi apucaseră spre zăvoi, în timp ce altele se pregăteau să le urmeze.

Locul fusese gata ales. Colo jos, în zăvoi, era o curătură lîngă drum, tocmai de ce aveau nevoie pentru a face treaba cum se cuvine. Vreascuri se aflau berechet prin apropiere, iar drept în mijlocul luminişului se înălţa un salcîm bătrîn. Cîteva maşini opriră în luminiş, şi oamenii coborîră în grabă. Alţii plecaseră să-l caute pe Will Maxie. Căci aşa îl chema pe mulatru. Probabil că

aveau să-l găsească ocupat cu strînsul şi căratul bumbacului. Will obţinea totdeauna recolte bogate. Mai întîi plivea ierburile dintre rînduri, şi apoi făcea muşuroaie. Ceilalţi strîngeau bumbacul fără a se osteni să-l prăşească. Will era un negru de ispravă. Izbutea să obţină recolte îmbelşugate şi de porumb. Niciodată nu-şi lăsa ogorul neprăşit. Oamenii nu-l sufereau însă pe Will. Prea mult bănet lua pe bumbacul şi porumbul lui prăşit. Cîştiga mai mult decît agoniseau Tom şi Jim laolaltă cu măcelăria lor.

Doc Cromer, care ţinea *drugstore*[1]-ul din orăşel, trimisese la faţa locului băieţaşul de prăvălie cu şase lădiţe de Coca-Cola[2], cu un sfert de bloc de gheaţă şi un hîrdău. Aici băieţaşul scosese puţină apă din gîrla tulbure, o turnase în hîrdău, aruncase gheaţa în apă şi apoi pusese la răcit trei lădiţe de Coca-Cola. După ce vor fi fost golite aceste trei lăzi, băieţaşul avea să bage în hîrdău, la răcit, celelalte trei lădiţe, căci oamenii beau, nu se-ncurcă, cînd le oferi băutură gustoasă şi rece.

Tom intră în pădurice, să dea şi el de duşcă niţeluş *whisky*, cu Jim şi cu Hubert Wells. Căci Hubert, oriunde se ducea, căra cu el un ulcior plin cu *whisky*. Şi-l fabrica singur. Avea o povarnă care-i aducea bani frumuşei, produsele vînzîndu-le oamenilor adunaţi la judecătoria de pace şi la frizerie. *Whisky*-ului preparat de Hu-

[1] Magazin tipic pentru orăşelele de provincie americane, în care se vînd de-a valma produse farmaceutice, răcoritoare, îngheţată şi mărunţişuri.

[2] Băutură răcoritoare.

bert îi mergea vestea că-i cel mai bun din tot comitatul.

Dar iată că se ivi şi Will Maxie pe şosea. Alerga, fugărit de un alai de douăzeci, treizeci de oameni înarmaţi cu bîte, care se-nghesuiau să-l croiască. Will începuse să încărunţească. Era om însurat şi avea trei fete măritate. Afară de asta, era un negru la locul lui, îşi cunoştea lungul nasului şi, ori de cîte ori întîlnea un alb, se dădea jos de pe trotuar pentru a-l lăsa să treacă şi era cît se poate de cuviincios în toate împrejurările. Oamenii nu-l sufereau însă pe Will. Prea mult bănet îi aducea bumbacul lui prăşit.

Will Maxie se apropia pe şosea, şi oamenii care-l fugăreau îl mînau către curătură. Aici totul era gata. O grămadă de vreascuri uscate şi două juveţe, unul pentru gît, celălalt pentru picioare. Cu ajutorul lor aveau să-l imobilizeze. Mai erau pregătite şi două-trei bidoane de benzină.

Băieţaşul trimis de Doc Cromer făcea vînzare, nu glumă! Din primele trei lădiţe de Coca-Cola nu-i mai rămăseseră în hîrdău decît cinci sau şase sticle. De aceea se gătea acum să le pună la gheaţă pe celelalte, ca s-apuce băutura să se răcească. Doar oamenilor le place să-şi ude gîtlejul din cînd în cînd...

Mai mult ca sigur că băieţaşul lui Cromer avea să-şi desfacă toată marfa şi-o să se vadă nevoit să dea o fugă în oraş, să mai aducă vreo cîteva lădiţe. Şi totuşi nu era cine ştie ce îmbulzeală. Numai că, din pricina arşiţei, oamenii beau mereu, să se răcorească. Nu se adunaseră azi decît

vreo sută cincizeci, o sută şaptezeci şi cinci în total. Timpul fusese prea scurt pentru ca vestea să se poată răspîndi. Tom, de pildă, care dormea dus pe butuc, habar n-ar fi avut de n-ar fi dat Jim fuga la el, să-i spună.

Will Maxie nu era băutor de Coca-Cola. Niciodată nu-şi irosise banii pe asemenea fleacuri. Asta şi era de fapt cusurul lui. Se arăta din cale-afară de cumpătat pentru un negru. Nici nu bea şi nici nu prepara *whisky;* nu purta nici cuţit, nici brici; se descoperea respectuos ori de cîte ori întîlnea un alb şi, pe deasupra, trăia cu propria lui nevastă. Acuma, însă, le picase în labă! Fir-ar pielea lui cafenie a dracului să fie! Puseseră mîna pe el, şi aici n-avea să-i mai meargă cu plivitul buruienilor înainte de strînsul bumbacului! Se trezi legat fedeleş de salcîmul din curătura de lîngă gîrlă, cu un juvăţ de gît şi cu celălalt trecut peste genunchi! Da, domnule, îl înhăţaseră pe negrul ăla corcit, pe Will Maxie! De aici încolo n-avea să mai plivească el buruienile înainte de a strînge bumbacul!

Tom se simţea bine. Colo, în pădurice, Hubert îi mai dăduse un păhărel de *whisky*. Hubert ăsta era un om şi jumătate! Straşnic de bun *whisky* se pricepea să fabrice din porumb! Tom îl preţuia pentru treaba asta. Şi unde mai pui că, în fiecare sîmbătă seara, Hubert obişnuia să-i ducă nevestei o bucată mare de carne pentru duminică. Şi cumpăra numai carne bună. Tom îi tăia carnea, şi Hubert o ducea acasă şi i-o dădea nevesti-si.

Fumul, care-l învăluise din toate părţile, îl înăbuşea pe Will Maxie. Puţin înainte ca el să-şi

piardă cunoştinţa, începură a-l ciurui cu alice. După ce făcu un pas înapoi, Tom puse la ochi puşca de vînătoare şi porni să tragă, un foc după altul, oprindu-se numai cît dura încărcatul armei. Afară de el, mai erau printre cei adunaţi acolo vreo patruzeci, poate chiar şi peste patruzeci de bărbaţi cu puşti de vînătoare. Descărcară atîtea alice în Will Maxie, încît cadavrul se rupse de unde-l ţinea juvăţul petrecut pe după gît.

Trepăduşul lui Cromer desfăcuse toată marfa. Nu-i mai rămăsese nici o sticlă, de leac, iar gheaţa se topise fără urmă. Doc Cromer avea să fie desigur încîntat cînd avea să numere tot bănetul adunat. Şase lădiţe de Coca-Cola, cu cinci cenţi sticla ! Dac-ar fi adus o lădiţă sau două mai mult, nici vorbă că le-ar fi vîndut şi pe-alea ! Oamenii beau cu plăcere Coca-Cola. Pe arşiţă nici nu există băutură mai plăcută, fireşte dacă e cum trebuie.

Oamenii se apucaseră să înalţe cadavrul sus în salcîm cu nişte frînghii, să-l atîrne de-o cracă, dar lui Tom şi Jim nu le dădea mîna s-aştepte şi se-ntoarseră în oraş cu prima maşină. Aveau zor mare. Lipsiseră mai bine de trei ore, ceasul era aproape patru. Locuitorii oraşelului obişnuiau să vină devreme sîmbătă după-amiază ca să cumpere carne pentru duminică, înaintea fermierilor de prin împrejurimi. Tom şi Jim se grăbeau, căci trebuiau să deschidă prăvălia, să se apuce de tăiat carne de friptură şi să spargă oasele de supă cu satîrul. Tom era măcelar de meserie. Toată treaba cu carnea era în seama lui. Tăia cîte o juncană, o jupuia şi o împărţea. Transporta apoi carnea la

prăvălie, unde căra hălcile în frigorifer şi le atîrna în cîrlige. Cînd intra un muşteriu, Tom desprindea o halcă din cîrlig, o potrivea pe butuc şi îi tăia bucata dorită. Trebuia numai să-i spui ce pofteşti, că Tom te servea îndată, indiferent ce i-ai fi cerut. Treceai apoi la casă şi-i numărai lui Jim banii cuveniţi. Căci Jim Baxter şedea la casă. Afară de asta, Jim era acela care trăncănea cu muşteriii. Tom tăia şi cîntărea carnea. Pe Jim, pîntecele lui mare, rotund, ca un pepene, îl stînjenea ori de cîte ori încerca să se apropie şi să lucreze la butuc. De aceea nu se încumeta să taie nici măcar o porţie de file, şi-i lăsa lui Tom treaba asta, iar el număra banii şi-i vîra în sertar.

Tom şi Jim ajunseră în oraş tocmai la timp. Strada Mare forfotea de oamenii care umblau să-şi facă tîrguieli pentru săptămîna următoare şi, fireşte, să cumpere ceva carne pentru duminică. Intrai în măcelărie şi spuneai : „*Hello*, Tom, aş vrea un chil şi un sfert de cotlete de porc". Iar Tom îţi răspundea : „*Hello*, te servesc într-o clipă". Şi, aşteptînd ca Tom să-ţi taie carnea dintr-o pulpă de vită, îl întrebai cum îi merge.

— Merge strună, răspundea Tom, numai că nevastă-mea iară-i răcită şi iar o ia cu cald...

Tom cîntărea şi împacheta cotletele, după care muşteriul trecea la Jim şi plătea. Căci Jim şedea la casă. Pîntecele lui mare, rotund, ca un pepene, îl stînjenea ori de cîte ori încerca să se apropie şi să lucreze la butuc. De aceea îi lăsa lui Tom în seamă treaba asta, iar el număra banii şi-i vîra în sertar.

Sîmbătă, înainte de amiază, Gus şedea rezemat de bar, cînd Ed Wright, unul dintre bătrînii comunităţii[1], intră în *drugstore*, să-i dea de veste că enoria îl orînduise diacon. Fără a mai pune la socoteală alegerea în sine, această înştiinţare a fost întîia dintr-un şir de greşeli ce s-au succedat pînă duminică la prînz; s-ar fi cuvenit ca Ed Wright să aibă mai multă minte şi să nu-i fi suflat lui Gus nici un cuvînt despre cinstea ce i se făcuse, asta pînă sîmbătă pe la miezul nopţii, sau, şi mai bine încă, pînă duminică dimineaţa, înainte de începerea predicii. Nu se cade totuşi ca răspunderea pentru cele ce au urmat să fie aruncată, toată, în spinarea lui Ed, căci, de cele întîmplate, Gus Streetman este vinovat deopotrivă cu toţi ceilalţi locuitori ai orăşelului.

După ce Ed l-a înştiinţat despre orînduirea lui ca diacon, Gus rămase nemişcat un timp, privindu-l cînd pe Ed, cînd pe băiatul care servea la bar. Era atît de încîntat, încît nici nu ştia ce să spună. Se simţea ca în seara zilei alegerilor, cînd asculta rezultatele scrutinului în comitatul lor.

[1] E vorba aici de o comunitate aparţinînd uneia din numeroasele secte baptiste care-şi desfăşoară activitatea obscurantistă în sudul S.U.A.

— Frumos! Iacă, ai ajuns şi diacon! zise Ed, rezemîndu-se de bar şi aşteptînd ca Gus să facă cinste. Vezi, fii cu ochii în patru cînd umbli cu coşuleţul, să nu care cumva să-i laşi pe cei din fund să strecoare nasturi în loc de bani.

— Drept să-ţi spun, Ed, mai bine să mă aleagă diacon la biserică decît să mă trezesc în cine ştie ce funcţie în administraţia comitatului... alta decît aceea de inspector financiar. E o mare cinste, zău, să fii diacon în biserica noastră!

Gus era inspector financiar al comitatului. Deţinea această demnitate de vreo zece, cincisprezece ani, căci regulat îi biruia în alegeri pe toţi contracandidaţii şi părea că o să rămînă inspector financiar cîtă vreme aveau să se ţină alegeri şi atîta timp cît pe buletinul de vot oamenii aveau să găsească numele lui Gus Streetman.

— Să ştii, Gus, întări Ed, că toată lumea-i bucuroasă. După ce ai fost propus, n-a mai existat nici o umbră de îndoială în privinţa rezultatului. Votul a fost unanim.

Gus era atît de încîntat, încît nici nu ştia ce să spună. Aştepta ca Ed să-i povestească mai amănunţit cum se petrecuseră lucrurile, cum anume votaseră predicatorul şi bătrînii obştii; dar Ed îşi umezea buzele, fiind însetat.

— Hai să ciocnim un păhărel, Gus! spuse el.

— Da, sigur, sigur! exclamă Gus, dezmeticindu-se. Ce iei, Ed?

— Coca-Cola cu lămîie pentru mine, spuse Ed, adresîndu-se direct barmanului.

— Mai pune-mi și mie încă un pahar de Coca-Cola cu sifon. Trei guri bune de sifon să fie! preciză Gus.

Era al cincilea pahar de Coca-Cola comandat de Gus de la opt și jumătate dimineața, iar pînă la amiază mai erau două ceasuri.

Ședeau acum amîndoi la bar, sorbind în tăcere din pahare. Gus era absorbit de alegerea lui în funcția de diacon, atît de absorbit, încît nu scotea nici un cuvînt. După un timp, Ed se scuză, spunînd că trebuie să se-ntoarcă degrabă la magazinul lui de fierărie, să vadă dacă nu-l așteptau niscaiva clienți, și plecă, lăsîndu-l pe Gus la bar, cu paharul de Coca-Cola dinainte.

Din ușă Ed îi spuse:

— Să știi, Gus, c-o să trebuiască să dai și tu o mînă de ajutor mîine dimineață la chetă. Vezi să nu-ncalți pantofii cu scîrț, că toți ochii au să fie ațintiți asupra ta.

— Da, sigur, sigur... bolborosi Gus. Fii pe pace, n-am să lipsesc, doar îs diacon acuma!

Era atît de tulburat de faptul că ajunsese diacon, încît nu înțelegea prea bine nici ce îndruga el însuși, nici ce-i spunea Ed. Afară de asta, era frămîntat de ideea că evenimentul se cuvenea sărbătorit. Nu se întîmplase încă niciodată să lase neudată vreo izbîndă electorală, și nu era mai puțin mîndru de demnitatea de diacon decît de aceea de inspector financiar al comitatului. În cele din urmă, Gus ieși din *drugstore* și o porni tacticos spre frizerie.

La frizerie, în cămăruța din dos, se afla un dulap în care Gus își păstra o parte din proviziile

lui de *whisky* și gin. Plănuia să-i tragă un chef în lege, ca toate celelalte, ba chiar și mai dihai! De obicei n-avea prilej să facă decît un chef la patru ani, cu prilejul realegerii lui ca inspector financiar[1], de aceea se bucura de cheful în perspectivă ca de o pleașcă, de o sărbătoare neașteptată.

Lui Gus Streetman îi mergea vestea că are o inimă de zahăr, și era cu neputință să nu-l iubești. De l-ai fi oprit, de pildă, sîmbătă după-amiază pe uliță ca să-l rogi ceva, puteai fi încredințat că nu te va refuza; fie că avea el, fie că știa unde să găsească lucrul care-ți făcea trebuință, Gus îți împlinea dorința. Puteai, de pildă, să-i ceri împrumut mașina lui nou-nouță pentru a face o excursie la țară; nu-ncăpea îndoială c-avea să te bată voios pe umăr, grăbindu-se să-ți spună, de parcă i-ai fi făcut cine știe ce favoare: „Vai, cu plăcere, cu plăcere! Vai de mine, te rog, Joe, ia-o și plimbă-te sănătos! Tot ce am pe lumea asta, crede-mă, îți dau bucuros, îmi spui, și-ți dau. Vai de mine, te rog, Joe, ia mașina și plimbă-te cu ea cît poftești!"

Dacă încercai să-i mulțumești că-ți împrumută mașina lui nou-nouță, îți tăia vorba: „Lasă, Joe, nu mai vorbi așa! Abia acum îmi dau seama cît sînt de cărpănos. Treci, te rog, pe la pompă și umple rezervorul în contul meu. Spune-i lui Dick

[1] În unele state din S.U.A. anumiți funcționari administrativi ai districtelor, comitatelor și comunelor sînt aleși pe termen de patru ani, o dată cu alegerea președintelui.

că-l rog să facă bon pentru tot ce iei, şi am să trec eu luni să-l achit."

Aşa era Gus Streetman în toate privinţele. Ce-i cereai era totuna. Orice ţi se năzărea, n-aveai decît să-i spui, căci, fie că avea lucrul dorit, fie că ştia de unde să facă rost de el, Gus ţi-l aducea plocon şi puteai să-l păstrezi cît pofteai. E drept că, ici-colo, se mai găsea cîte unul care făcea uitat lucrul cu pricina, dar nu mulţi. Mai toată lumea ştia însă măsura şi, afară de asta, Gus, avînd nenumăraţi prieteni care vegheau, putea fi fără grijă. În primăvară, Vance Young îl oprise într-o dimineaţă pe Gus şi îi spusese c-avea să plece la Atlanta[1] pentru o zi, două, pe la sfîrşitul săptămînii, pentru afaceri şi dorea s-o invite pe doamna Streetman să meargă cu el, ca să-i ţină de urît. Gus îi răspunsese că n-are nimic împotrivă, şi, într-adevăr, nici nu avea. Dar în ziua hotărîtă, puţin înainte de plecarea trenului, careva, neputînd să se mai stăpînească, îi destăinui lui Gus că Vance îl minţise, pus la cale de gaşca de la frizerie să-i joace un renghi.

Realegerea lui din patru în patru ani în funcţia de inspector financiar se datora mai ales faptului că Gus era aşa cum era. Se împlineau cincisprezece ani de cînd deţinea funcţia de inspector financiar, şi nici unul din cei care încercaseră să i se opună la adunările preliminare pentru desemnarea candidaţilor n-a avut vreodată măcar umbra unei şanse de a fi ales. Cu cîteva zile înainte de scrutinul preliminar, Gus încărca în maşină patruzeci, cincizeci de pepeni verzi uriaşi, din varietatea „Senator Watson", şi pornea în campanie electorală. Oprea în faţa caselor situate de-a lungul şoselei şi cobora din maşină cu doi pepeni uriaşi în braţe. Intra în curte cu ei şi, ajuns în dreptul verandei, îi lăsa jos şi îi trimitea de-a rostogolul spre uşă, după care scotea briceagul lui cu mîner de sidef şi bocănea cu el în zidul căptuşit cu scînduri pînă ieşea cineva.

Atunci, ciocănind pepenii cu arătătorul îndoit şi plecînd capul, ca s-audă cum sună, Gus întreba :

— Ei, ce se mai aude, Harry ? Eşti mulţumit cu procesul-verbal de impunere ?

Nu se găsea, fireşte, niciodată nimeni care să fie mulţumit cu impunerea, şi nemulţumiţii sprijineau cu toţii candidatura lui Gus. Cu toate că era membru al partidului democrat, republicanii nu prezentau nici o primejdie pentru Gus în lupta electorală. Republicanii, partizani ai politicii *Lily-white*[1], nu se prea sinchiseau de alegerile locale, iar poştaşii ştiau ei de unde pică ceva.[2]

— Spune, Gus, ce crezi, vreo reducere n-am putea obţine ? îl întreba apoi cetăţeanul.

Întrebarea rămînea însă fără răspuns, căci, exact în clipa aceea, Gus era întotdeauna absor-

[1] Oraş din sudul S.U.A., capitala statului Georgia.

[1] Grupare în sînul organizaţiilor republicane din sudul S.U.A. care preconizează excluderea negrilor de la orice activitate politică. Denumirea acestei grupări — *Lily-white* — care în traducere înseamnă : „Alb cum e crinul", este deviza rasismului american.

[2] În S.U.A. poşta şi poştaşii joacă un rol însemnat în campaniile electorale locale, candidaţii bombardîndu-i pe alegători cu circulare şi scrisori prin care le solicită votul.

bit: spinteca plin de grijă unul dintre cei doi pepeni. Scotea inima pepenelui, împărţind-o felii la ai casei, îşi ştergea briceagul cu mîner de sidef pe pantalon, şi apoi, după ce strîngea mîna tuturor celor de faţă, se îndrepta spre maşina lăsată pe şosea, spunînd, într-o doară:

— Ne-ar prinde bine ceva ploaie, nu-i aşa? Pînă-n seară s-ar putea să-i tragă o ploaie zdravănă!

Aşa se explica de ce Gus a fost ales întîia oară şi de ce de atunci încoace, din patru în patru ani, fusese mereu reales. Nu făcea nici un fel de promisiuni nimănui, şi de aceea încă nu i se întîmplase să-şi calce cuvîntul. Totuşi, aduna voturile, aproape toate voturile comitatului.

Cînd şi-a pus în gînd să umble după diaconie, Gus s-a apucat de treabă, procedînd întocmai cum proceda în fiece campanie electorală. Zi după zi l-a îndopat cu pepeni pe predicator, de asemenea i-a îndopat cu pepeni pe bătrînii obştii. În ziua alegerilor parohiale, ţinute în ultima săptămînă a lui iulie, întîiul propus pentru diaconie a fost Gus, care s-a ales de la primul scrutin, votul pentru el fiind unanim.

Ori de cîte ori nu era în campanie electorală sau nu pleca undeva prin comitat pentru a stabili impunerea vreunei proprietăţi, îl aflai cu sticla de *whisky* sau de gin în faţă. Avea un mic depozit de *whisky* şi de gin în cămăruţa din dos a frizeriei, un altul acasă, în garaj, într-un colţişor ferit de ochii nevestei, şi mai avea un al treilea depozit, unde putea să umble la orice oră din zi şi din noapte, situat în clădirea judecătoriei, în lada de cărbuni din biroul său.

Gus nu se îmbăta însă niciodată în aşa măsură încît să nu se poată ţine pe picioare; de aceea Fred Jones, şeriful, nu se văzuse încă niciodată nevoit să-l bage la zdup. Oricît ar fi băut, Gus reuşea întotdeauna să-şi păstreze echilibrul. Putea să bea *whisky* şi gin fără să-l trădeze altceva decît lucirea ochilor şi pasul.

Sîmbătă dimineaţa, după ce Ed Wright îl înştiinţase că fusese ales, Gus se duse la frizerie, unde secă întreaga provizie de băutură, apoi trecu la judecătorie şi începu să golească pe rînd sticlele ascunse în lada de cărbuni a biroului său de la etajul întîi.

Apoi n-a mai fost văzut pînă seara, pe la opt, cînd, ieşind de la judecătorie, a traversat scuarul pentru a-şi comanda o Coca-Cola cu sifon la bar, în *drugstore*. Nici de astă dată nimeni nu s-a uitat la el mai îndeaproape, căci umbla destul de cuviincios şi nu vorbea cine ştie ce tare, ţinînd seama că era sîmbătă seara. E drept că şeriful s-a uitat puţin după el, dar părăsi apoi scuarul, pornind în sus pe uliţă, să mai umfle cîţiva dintre beţivii care dădeau tîrcoale birturilor ţinute de negri şi să-i bage la colivie.

În sîmbăta aceea se împlinea săptămîna de cînd o trupă de actori de bîlci poposise la marginea orăşelului, şi mai toţi locuitorii se duseră să asiste la spectacolul de adio să-i vadă pe saltimbanci strîngîndu-şi corturile şi barăcile şi pornind spre orăşelul vecin. Pe la ceasurile zece şi jumătate, sau unsprezece, însoţit de doi-trei prieteni, Gus se îndreptă şi el într-acolo. Erau cu toţii cam afumaţi, şi Gus se arăta cît se poate de vesel. După părerea

lui Gus, vizitarea bîlciului trebuia să constituie încoronarea petrecerii, şi într-adevăr Gus se dezlănţui în acea seară. Urmat de o mulţime de bărbaţi în toată firea şi de o droaie de copii, care rîdeau şi strigau în cor cu el, Gus luă la rînd corturile şi barăcile înşirate de o parte şi de alta a aleii centrale.

Pe la miezul nopţii, cînd actorii se pregăteau să încheie reprezentaţia şi să pornească spre orăşelul învecinat, Gus băgă de seamă că rămăsese un număr de atracţie pe care nu-l văzuse: un cort singuratic, izolat de restul barăcilor şi corturilor, avînd în faţă expusă o pînză pe care, pe fond roşu, era zugrăvită o dansatoare tînără, sumar îmbrăcată. Spre deosebire de toate celelalte numere, care aveau reclame ţipătoare, scrise cu litere de o şchioapă, acesta nu avea nici un cuvînt de reclamă, afară doar că jos, într-un colţ al pînzei pictate în roşu, la picioarele dansatoarei, era un aviz de dimensiuni modeste: *Numai pentru bărbaţi.*

Cînd auzi de la careva că e vorba de un număr de *hoochie-coochie,* Gus se năpusti într-acolo, îmbrîncind oamenii-n stînga şi-n dreapta, ca să-şi croiască drum. Alergă la casă, cumpără trei-patru duzini de bilete şi, ridicînd braţele deasupra capului, pofti pe toată lumea să intre cu el, să vadă dansatoarea. Dar puţin după ce oamenii se îmbulziră înăuntru, umplînd cortul, reprezentaţia se întrerupse brusc, fără ca cineva să poată pricepe de ce.

Nici pînă în ziua de azi nu ştie nimeni să spună precis nici ce a spus, nici ce a făcut Gus cînd s-a

apropiat de dansatoarea de *hoochie-coochie,* dar fapt este că într-o clipită cortul s-a prăvălit peste asistenţă. Se prea poate ca, într-adevăr, Gus să fi smuls parul din mijloc, pe care se sprijinea cortul, pricinuind căderea pînzei peste capul spectatorilor; se prea poate însă ca nu Gus să fi fost acela care a cuprins-o pe dansatoare de talie; oricum, dansatoarea a început să răcnească de parc-ar fi încăput în braţele unui nebun care voia s-o sugrume. Neîndoielnic este însă că imediat după aceea s-a prăbuşit cortul; dansatoarea a început să urle şi să strige mai întîi după ajutor, apoi implorînd îndurare; vînzătorul de bilete a chemat montorii care băteau parii corturilor, dar, între timp, văzîndu-se prins sub cort, un zevzec a aprins un chibrit şi a dat foc pînzei. De asemenea, e absolut neîndoielnic că atunci cînd, în cele din urmă, mulţimea a reuşit să ridice pînza cuprinsă de flăcări şi să salveze dansatoarea şi spectatorii prinşi sub cort, pe dansatoare au aflat-o în centrul grămezii, încăierată cu Gus. Tocmai în această clipă şi-a făcut în goană apariţia, înarmat, şi Fred Jones, şeriful. Începu să dea fel de fel de ordine, împingînd oamenii la dreapta şi la stînga, şi reuşi în cele din urmă să evacueze terenul şi să închidă bîlciul.

Ce s-a întîmplat cu Gus după asta nu ştie nimeni, căci prietenii au dat buzna, l-au smuls din braţele oacheşei dansatoare de *hoochie-coochie,* l-au urcat într-un automobil şi au pornit-o razna cu el, să se răcorească. Ceva mai tîrziu, s-au întors în oraş, l-au dus la frizerie şi l-au închis

acolo; fiindcă, de s-ar mai fi arătat pe uliță, fără îndoială că l-ar fi înhățat șeriful.

În noaptea aceea nu s-a mai dus acasă, căci la trei, cînd amicii s-au hotărît să spargă cheful și să pornească la casele lor, să apuce cîteva ceasuri de somn, Gus se afla în cămăruța din dos a frizeriei, ocupat să deguste conținutul a două-trei sticle abia desfundate. Așa că amicii au plecat lăsîndu-l în cămăruță, socotind că va adormi și că somnul îi va face bine.

Duminică dimineața, devreme, Clyde Young, bărbierul, a venit la prăvălie, l-a bărbierit pe Gus și i-a netezit puțin hainele, iar la douăsprezece fără zece, cînd nu mai erau decît zece, cincisprezece minute pînă la terminarea predicii, Gus și-a făcut apariția în biserică și s-a așezat într-o strană în fund, lîngă intrare.

Se și cuvenea să stea în strană la biserică, doar era diacon acum și avea datoria să dea o mînă de ajutor la chetă. Nu se cădea însă ca Gus să fie acolo în starea în care se găsea, căci dis-de-dimineață apucase să bea din nou la frizerie. Clyde Young nu venise cu mîna goală la prăvălie. Venise, ce-i drept, să-l bărbierească și să-l mai dichisească, înainte de a merge la biserică să strîngă obolul credincioșilor, dar îi adusese și ceva băutură.

Atunci cînd a intrat în biserică și s-a îndreptat spre strana din fund, nimeni nu s-a uitat la el mai îndeaproape. De văzut, l-au văzut și pastorul, și zece, doisprezece enoriași, care întoarseră capul să vadă cine vine atît de tîrziu la slujbă. Dar cine să bănuiască în ce hal era Gus? Ca de obicei,

înfățișarea lui nu trăda nimic, și ai fi zis, judecînd după aparențe, că-i la fel de treaz și de teafăr ca pastorul însuși.

A stat cuminte acolo în fundul bisericii, fără să sufle o vorbă, pînă după predică. Venise vremea să înceapă cheta. Obiceiul era ca, la terminarea predicii, diaconii să se ridice de la locurile lor și să meargă în amvon, să ia coșulețele în care se făcea cheta, să strîngă obolul credincioșilor, pentru ca apoi, în timp ce o solistă din corul bisericii cînta un tropar, să străbată naosul în sens invers.

Cu pas sigur, Gus merse la amvon, luă un coșuleț și purcese să strîngă ofrandele pe latura rezervată lui, fără a scăpa nici un cent. După ce diaconii ajunseră în fundul bisericii, mergînd în cadență, porniră înapoi, către amvon, unde predicatorul îi aștepta, gata să rostească rugăciunea pentru primirea ofrandelor și să dea binecuvîntarea. Solista trebuia să-i urmărească din ochi și să caute să isprăvească troparul exact în clipa cînd diaconii aveau să depună coșulețele pe masa de lîngă amvon.

Lucrurile au mers ca pe roate pînă în clipa cînd diaconii au ajuns pe la jumătatea naosului. Solista cînta în picioare în mijlocul corului, iar organistul susținea acompaniamentul, cînd, subit, Gus se opri locului, dînd peste cap întreg ritualul.

S-ar fi cuvenit, desigur, în primul rînd, ca predicatorul și bătrînii obștii să nu-l fi ales diacon pe Gus Streetman; dar Gus îi cucerise așa cum îi cucerea pe alegători de fiecare dată cînd pornea în campanie pentru a-și susține candidatura la postul de inspector financiar al comitatului. De

fapt nu era mai vinovat decît oamenii care-l rînduiseră în diaconie; dimpotrivă, cea mai mare parte de vină revenea adunării parohiale. Afară de asta, de vreme ce-l făcuseră diacon, s-ar fi cuvenit ca în dimineața aceea, înainte de predică, să se fi dus cineva din partea enoriei să cerceteze starea lui Gus, pentru a se încredința dacă era nimerit sau nu ca noul diacon să treacă pragul bisericii. Dar nu-i dăduse nimănui prin gînd să facă asta. Fiindu-le drag Gus, credincioșii l-au lăsat de capul lui.

Așa se face că în dimineața aceea, cînd pășea apăsat de-a lungul naosului, scuturînd energic coșulețul, de parc-ar fi fost cutia în care se amestecă zarurile la barbut, Gus era beat criță, mai rău ca un geambaș în zi de iarmaroc. Era însă vina obștii; s-ar fi cuvenit, desigur, în primul rînd să nu-l aleagă pe Gus diacon înainte de a hotărî mijloacele prin care să-l oprească de a se mai îmbăta duminicile.

Gus se oprise de unul singur la jumătatea naosului. Ceilalți diaconi pășeau înainte, spre masa de lîngă amvon, privind cu coada ochiului, să vadă ce-i cu Gus, fiindcă să se-ntoarcă să-l tragă de mînecă nu îndrăzneau, neputînd să prevadă ce avea să zică și să facă dac-ar fi încercat careva să-l ia cu de-a sila.

Între timp, damful lui Gus umpluse biserica, și credincioșii începuseră să adulmece aerul și să se întoarcă după el. Gus se holba la solista corului, scuturînd mai departe coșulețul cu monedele de zece și de douăzeci și cinci de cenți, de parc-ar fi

fost cutia în care amesteca zarurile sîmbătă seara, cînd jucau barbut la frizerie.

Apoi Gus răcni. Pare-se că răcnetul lui a fost auzit și în biserica celeilalte secte baptiste, situate tocmai în capătul opus al orășelului, tulburînd și acolo ritualul.

— Arde-i! zbieră Gus la solistă.

Într-o clipită biserica începu să zumzăie ca un roi de albine. Întreaga enorie era în picioare și adulmeca efluviile de *whisky* răspîndite de Gus; orga încetase acompaniamentul, și solista amuțise, iar cei de față, inclusiv predicatorul, se uitau cu gura căscată la Gus Streetman, care continua să stea în mijlocul drumului și să zornăie monedele, în timp ce privirea îi era ațintită asupra solistei. Căci, ciudată coincidență, aceasta semăna leit cu dansatoarea de *hoochie-coochie* de la bîlci.

Enoria tocmai începuse să tragă nădejde că lucrurile s-au potolit, cînd iată că Gus prinse a răcni din nou.

— Arde-i! Arde-i un dans, fetițo!

Aproape toți credincioșii aflați în biserică înțeleseră ce voia să spună Gus, pentru că mai toți bărbații vizitaseră bîlciul săptămîna trecută și ori o văzuseră cu ochii lor, ori li se povestise despre oacheșa dansatoare de *hoochie-coochie* din cortul la care nu aveau acces decît bărbații, iar femeile fără îndoială că auziseră și ele despre dansatoare.

Gus tocmai se pregătea să răcnească din nou și să facă poate și un gest necuviincios, cînd, mai înainte de a fi apucat să deschidă gura, cîțiva dintre membrii obștii, ajutați de diaconi, se năpustiră

asupra lui şi, luîndu-l pe sus, îl scoaseră la iuţeală din biserică.

Predicatorul rosti precipitat binecuvîntarea, scurtînd-o fără nici o remuşcare, şi ieşi glonţ pe uşiţa din dos, pentru ca, ocolind clădirea, să ajungă în stradă în faţa bisericii şi să vadă ce se întîmplă cu Gus.

Bătrînii şi diaconii îl aruncară pe Gus într-un automobil şi porniră cu el gonind cu cincizeci de mile pe oră. Predicatorul şi tot restul credincioşilor, care între timp ieşiseră în stradă, se luară după maşină în pas alergător.

Pînă să ajungă şi ei în faţa arestului, aproape toată populaţia orăşelului se îngrămădise acolo pentru a asista la întemniţarea lui Gus Streetman.

Şi la cealaltă biserică baptistă se încheiase slujba şi, în drum spre casă, toţi credincioşii se opriseră în faţa arestului, să vadă despre ce e vorba. Lucrurile s-au tărăgănat vreo zece, cincisprezece minute pînă l-au adus de-acasă pe Fred Jones, şeriful, căci Fred, fiind liber-cugetător, obişnuia să stea acasă duminică dimineaţă şi să citească numerele de duminică ale ziarelor *Journal* şi *Atlanta Constitution*. Nu exista decît o singură cheie a arestului, şi cum aceasta se afla în păstrarea şerifului, se văzuseră nevoiţi să-l ţină pe Gus în stradă pînă veni şeriful să descuie.

Oamenii se învîrteau de colo-colo flecărind, cînd deodată Gus se căţără pe radiatorul unui automobil şi le făcu semn cu mîna că doreşte să le vorbească. Cei risipiţi mai încolo se strînseră iute, şi din toate părţile se auzi porunca: „Sst!", căci voiau să-l audă pe Gus.

— Cetăţeni ai comitatului Washington[1], tună Gus, ridicînd braţele şi cercetînd din ochi mulţimea, întocmai ca la adunările electorale preliminare, cînd lua cuvîntul de la tribună. Cetăţeni ai comitatului Washington, n-am venit astăzi aci să vă întreb dacă sînteţi sau nu mulţumiţi cu impunerile; nici n-am venit, prieteni, să vă-ntreb dacă sînteţi de părere că s-ar găsi în tot comitatul om mai cumsecade ca Gus Streetman. Nu, cetăţeni ai comitatului Washington şi dragi prieteni, am venit să vă-ntreb dacă credeţi că se mai găseşte în tot comitatul vreun om mai capabil în sînul bisericii noastre, un om în stare să atragă mai mulţi credincioşi la slujbe şi în acelaşi timp să obţină dublarea ofrandelor?

În clipa aceea şeriful, care sosise în goana mare şi descuiase poarta arestului, se apropie de maşină, îl trase pe Gus de pe radiator şi-i făcu vînt în interiorul micii clădiri de cărămidă. Mulţimea se înghesui în jurul arestului, dorind să vadă cum arăta Gus la popreală. Dintre cei care nu se îmbulzeau şi nu dădeau din coate să se apropie de ferestrele zăbrelite mulţi strigau:

— Ura, Gus! Ura, Gus! Trăiască Gus Streetman!

Lumea forfotea sub ferestrele arestului, cînd, deodată, după zăbrelele uneia dintre ele, se ivi chipul lui Gus. Strigă ceva şi le făcu semn cu mîna să facă linişte, aşa cum obişnuia cînd colinda comitatul în toiul campaniei preliminare desemnării candidaţilor.

[1] Comitat din statul Georgia.

— Mergeți la casele voastre și chibzuiți, dragi prieteni! strigă el, iar în ziua alegerilor veniți la urne cu-ntreaga familie, pentru ca Gus Streetman să obțină o majoritate zdrobitoare!

Din mulțime izbucni un glas:

— Ura, Gus!

Gus ridică din nou brațele, pentru a impune tăcere mulțimii înghesuite în fața ferestrei.

— Votați pentru Gus Streetman, prieteni! răcni el. Toată lumea votează pentru Gus Streetman! Îl vrem pe Gus Streetman diacon!

În clipa aceea, înhățîndu-l pe Gus de spate, șeriful îl trase înapoi de la fereastră și îl îmbrînci într-una din celulele închisorii. După asta, nemaiavînd ce aștepta, de vreme ce acolo unde fusese închis Gus nu era la vedere, mulțimea se risipi, oamenii pornind spre casă, unde-i aștepta prînzul duminical. Fiecare spera însă că Gus avea să fie la timp eliberat pe cauțiune, pentru ca duminica viitoare, duminica a doua din august, să poată umbla iară cu cheta.

DOCTORUL AMBULANT

Nu exista la Rawley om să creadă că Effie Henderson avea să mai găsească vreodată bărbat s-o ia de nevastă, și chiar Effie aproape pierduse nădejdea. Asta pînă a nu veni în oraș doctorul acela ambulant, cu buruienile de leac.

Profesorul Eaton era un bărbat înalt, uscățiv, care purta pantaloni cu dungă dată la mașină și guler înalt de celuloid. Cu tot atît temei s-ar fi putut crede că e cu zece ani mai în vîrstă decît Effie, cum de asemenea s-ar fi putut să fie cu zece ani mai tînăr; era greu să-i ghicești vîrsta, tot atît de greu cît ar fi fost ca, judecînd după accent, să spui din ce parte a Statelor Unite se trăgea.

A apărut la Rawley într-o dimineață fierbinte de pe la mijlocul lui august, în care vîntul stîrnise nori albi de praf, și s-a apucat să desfacă *Indian Root Tonic*[1], un leac universal, sub forma unei licori spumoase, cu gust de miambal, în sticle verzui, suflate, avînd o formă ciudată. Sticlele erau acoperite de etichete mari cu chenar negru, înăuntrul căruia, pe fondul alb, se desprindea imaginea unui atlet în chiloți de sport, care-și bomba pieptul și își arăta mușchii umflați. Profesorul Eaton

[1] Întăritor din rădăcină indică.

afirma sus și tare că nu s-a născut om să se încumete a tăgădui că preparatul lui, *Indian Root Tonic,* lecuiește toate bolile de care pot suferi bărbații și, pe deasupra, și o seamă de boli femeiești.

Prima din oraș care a cumpărat o sticlă, plătind-o cu un dolar, a fost Effie Henderson, și tot ea a fost prima care i-a cerut și o a doua sticlă.

Profesorul Eaton își instalase spițeria pe bancheta din fund a turismului său stropit cu noroi. După ce-i numărase primarului zece hîrtii zdrențuite de cîte un dolar pentru autorizația de a face negoț la Rawley, trăsese mașina în mijlocul maidanului plin de bălării situat în dosul gării. Peste speteaza banchetei își servea mușteriii, pe măsură ce se înfățișau și îi înmînau dolarul cuvenit, cu sticle verzui dintr-o ladă așezată la picioarele sale.

În ajun se îngrămădiseră o mulțime de gură-cască pe maidanul năpădit de bălării, însă a doua zi dimineața, cînd Effie a venit să-și cumpere cea de-a doua sticlă, abia o mînă de oameni ascultau perorațiile lui. Cei mai mulți erau negri, care, nici de-ar fi pus mînă de la mînă, n-ar fi reușit să strîngă un dolar; atrași pe maidan de damful ce venea dinspre automobilul stropit cu noroi, se apropiaseră gata să creadă că *Indian Root Tonic* conține principii curative cu adevărat miraculoase. Cînd își făcu apariția Effie, negrii se dădură respectuos la o parte, urmărind de la oarecare distanță cum profesorul Eaton se gătea să plaseze încă o sticlă.

Effie se opri în spatele mașinii, lîngă capota strînsă, cu fața la profesorul Eaton și depuse pe

marginea capotei o bancnotă de un dolar, moale și mototolită ca o cîrpă udă.

— Am venit din nou acum dimineața, n-am putut să nu vin, mai doresc o sticlă, spuse Effie zîmbitoare, privind în sus la profesorul Eaton. Mă simt mai bine datorită sticlei luate aseară; de cînd sînt nu m-am simțit mai bine! Nu se află medicament mai bun în tot ținutul, căci pe toate le-am încercat, cel puțin așa cred.

— Iertați-mă, doamna mea, o întîmpină profesorul. Sînt astăzi pe piață sute de preparate, dar *Indian Root Tonic* este unic. V-aș fi foarte îndatorat dacă, de aci înainte, de cîte ori veți vorbi despre preparatul meu pentru alinarea suferințelor omenești, veți folosi, pentru a-l desemna, numele lui adevărat, marca depusă și înregistrată. *Indian Root Tonic* este numele singurului și unicului remediu împotriva tuturor bolilor, de orice fel. Este, doamna mea, deosebit de indicat și eficace pentru femeile mature.

— V-aș ruga, domnule profesor, să nu-mi mai spuneți „doamnă", protestă Effie, plecînd puțin capul. Nu sînt decît o tînără prostuță și, afară de asta, nu-s încă măritată.

Privind-o pe Effie de sus, profesorul Eaton se șterse de nădușeală deasupra buzelor.

— Vai, scumpă domnișoară, ce gogoman mai sînt! se scuză el. Oricine, cînd vede fetișoara dumneavoastră strălucind de tinerească prospețime, își dă seama că nu sînteți decît o copilă. Să știți că *Indian Root Tonic* este deosebit de indicat și eficace pentru junele fecioare.

Effie întoarse iute capul, să vadă dacă nici unul dintre negri nu rămăsese destul de aproape să audă cuvintele profesorului Eaton. Ar fi dorit din suflet ca anumite vecine să treacă acum pe acolo, să afle și ele ce părere are despre dînsa profesorul Eaton.

— Nu mi-a plăcut și nu-mi place niciodată să vorbesc despre mine, dar aș vrea, domnule profesor Eaton, să cunosc părerea dumneavoastră ; nu credeți că sînt încă prea tînără ca să mă mărit ?

— Draga mea domnișoară, răspunse el după ce își aprinse iar trabucul stins, *Indian Root Tonic* e deosebit de indicat și eficace pentru fetele nemăritate. E cea mai mare descoperire din cîte s-au pomenit în domeniul științelor medicale de la facerea lumii încoace. Rețeta acestui leac miraculos am obținut-o personal de la un bătrîn șef de trib indian, undeva, departe, pe întinsurile nemărginite ale Vestului Sălbatic ; am fost însă nevoit să-i făgăduiesc în mod solemn că tot restul vieții voi colinda de la un hotar la altul al acestei țări uriașe, împărțind *Indian Root Tonic* bărbaților și femeilor ca dumneavoastră, care fără acest leac miraculos ar fi niște biete ființe neputincioase.

Simți nevoia să facă o scurtă pauză, ca să respire. Și acum, privind în jos peste capota strînsă, o văzu pe Effie la față pentru prima oară. În ajun, la lumina lămpii de benzină, cînd pe maidan mișunau oamenii care se înghesuiau și se îmbrînceau să răzbată la spițerie pînă a nu se isprăvi stocul oferit la preț redus, cu titlu de reclamă, nu avusese răgaz să se uite bine la toți cei care se

apropiaseră să-i dea un dolar și să-și ia sticla. Acum, descoperind-o pe Effie, întinse gîtul și se aplecă pentru a o cerceta cu luare-aminte.

— Vai, domnule profesor Eaton, ce om extraordinar sînteți ! Ce nobilă misiune aveți !

Profesorul Eaton continuă să se holbeze la ea, fără a-i răspunde, căci, în ce privește frumusețea, Effie, care încă nu împlinise treizeci de ani, nu era întru nimic mai prejos de alte fete din orășel, și de cîte ori se gătea — în dimineața aceea, înainte de a ieși la plimbare, se dichisise aproape două ceasuri — toți comis-voiajorii în trecere prin localitate se zgîiau la ea și-i descoseau pe negustori, să afle cine este.

În cele din urmă, profesorul Eaton coborî și se apropie de Effie, care rămăsese în spatele mașinii, și, aprinzîndu-și din nou trabucul, începu s-o examineze mai îndeaproape.

— Cred, domnule profesor, că n-ar trebui să mă luați așa, zise ea fără a-l privi în ochi. Nu se cuvine să-mi spuneți „dragă fetițo", mă cunoașteți de prea puțină vreme. Doar e prima oară cînd stăm de vorbă între patru ochi, și...

— Se poate ! Nu m-aș fi așteptat ca o fată tînără, atît de frumoasă ca dumneavoastră, să fie jignită de această mărturie a prearespectuoasei mele admirații, se apără el, măsurînd-o din creștet pînă-n tălpi, și apoi, băgînd de seamă că își trăgea bluza, țuguie buzele. Credeți-mă, atît de rar îmi este dat să întîlnesc o fată tînără și drăgălașă ca dumneavoastră, încît se vede treaba că m-am fîstîcit și-am pierdut un moment simțul măsurii și al cuviinței. Acum, dacă am făcut cunoștință, sînt

sigur că-mi veți îngădui să vă exprim admirația și devotamentul meu. Îngăduiți, nu-i așa?

— Vai, domnule profesor, exclamă Effie surescitată, cu adevărat credeți că sînt frumoasă? Mi-au mai spus acest lucru mulți bărbați înaintea dumneavoastră, sînt deprinsă s-aud destul de des asta, dar dumneavoastră sînteți cel dintîi bărbat care mi-l spune cu atîta foc!

Încercă să se tragă înapoi, dar era cu spatele la caroserie. Profesorul Eaton mai făcu un pas înainte, așa că nu mai era chip să fugă. Nici nu s-ar fi sinchisit de asta, dar dorea neapărat o clipă de răgaz pentru a cerceta ce se întîmplase cu bluza. Ceva se întîmplase cu bluza, poate s-o fi desfăcut în talie, căci, de cînd coborîse din mașină și se apropiase, profesorul Eaton nu-și luase ochii de la corsajul ei. Se întreba dacă nu cumva îl întinsese prea tare, pentru că dimineață, cînd se gătise, îmbrăcase toată lenjeria pe care o purta duminica la biserică.

— Crede-mă, te rog, fetiță dragă, ești frumoasă, fără îndoială că ești frumoasă! De fapt ești cea mai încîntătoare fată din cîte mi-a fost dat să-ntîlnesc în călătoriile mele de-a lungul și de-a latul nemărginitelor întinderi ale țării noastre... de la Oceanul Atlantic la țărmurile Pacificului și de la Marile Lacuri[1] la Golful Mexicului.

— Domnule profesor, exclamă Effie, netezindu-și bluza pe piept, mă faceți, zău, să mă simt

[1] E vorba de lacurile situate în partea de nord-est a țării, la frontiera cu Canada.

atît de tînără, atît de prostuță!... Mă faceți să mă simt ca o...

Profesorul Eaton se-ntoarse brusc, scoase o sticlă de *Indian Root Tonic* de sub bancheta din fund și, smucind cu dinții dopul de plută, destupă sticla într-o clipită și i-o întinse lui Effie, zicînd:

— Primește-o, te rog, dragă fetițo, din partea mea. Dă-o pe gît și să vezi dacă n-o să te simți încă și mai bine!

Privind lung chipul atletic al tînărului în chiloți de sport, înfățișat pe etichetă, Effie apucă flaconul de sticlă verzuie suflată.

— Sticla cumpărată aseară am golit-o pîn' la ultima picătură, mărturisi ea. Am băut-o înainte de culcare, și după aceea m-am simțit atît de bine, încît n-am mai putut sta locului. Nu m-am putut stăpîni, am sărit din pat și-am ieșit să stau puțin pe veranda din spatele casei și am fredonat.

— Nici că s-a pomenit vreodată preparat mai salutar...

— La ce beteșug anume se recomandă preparatul, domnule profesor Eaton?

— *Indian Root Tonic* vindecă orice afecțiune. Este neîntrecut ca întăritor general. Afară de asta, nu există nici o singură afecțiune descrisă de știința medicală în care să nu fi reușit a aduce alinare... și vindecare deplină.

Effie ridică sticla și dădu dușcă pe gît cele opt uncii[1] de licoare spumoasă, cu gust de miambal. Negrii din jurul automobilului continuară să pri-

[1] Uncia — veche unitate de măsuri anglo-saxonă, egală aproximativ cu 35 de grame.

vească cu jind, în timp ce damful de alcool, ce emana din sticla deschisă, se răspîndea în valuri peste maidan. După ce aruncă o ultimă privire nostalgică imaginii de pe etichetă, Effie înmînă profesorului Eaton sticla goală.

— Vai, profesore Eaton, ciripi ea, apropiindu-se, mi-e mai bine! Am senzația că mă desprind de pe pămînt, că mă ridic și-mi iau zborul...

— Mi-ați da poate voie să...

— Ce anume să vă dau voie, profesore Eaton? Ce anume?

Profesorul Eaton scutură scrumul trabucului cu vîrful degetului mic.

— Poate mi-ați da voie să vă petrec acasă, rosti el. E vremea mesei, și tocmai mă pregăteam să-n-chid pînă după amiază spițeria, așa că, dacă mi-ați da voie, v-aș duce bucuros acasă cu mașina. Spuneți-mi numai încotro s-apuc, și am și pornit-o!

— Aveți un fel de a vorbi atît de romantic, profesore Eaton! exclamă Effie, atingîndu-i brațul cu mîna. Lîngă dumneavoastră mă simt ca o prostuță mică...

— Îmi permiteți să vă conduc acasă, nu-i așa?

— Firește, cu plăcere!

— Urcați aici, vă rog, o pofti el și, deschizînd larg portiera mașinii, o apucă de braț, strîngînd-o cu putere.

După ce se instalară amîndoi pe bancheta din față, Effie întoarse capul, pentru a-l privi pe profesorul Eaton.

— Aș pune rămășag că, pe unde ați trecut prin țară, ați avut peste tot zeci și zeci de aventuri amoroase cu fete tinere ca mine.

— Nicidecum, protestă el, punînd în mișcare motorul. Este prima oară în viața mea cînd o persoană aparținînd sexului frumos îmi reține atenția. Vedeți dumneavoastră, îmi închin întreaga energie introducerii, răspîndirii și desfacerii lui *Indian Root Tonic*. Firește, însă, că, în împrejurarea de față, mă las cu plăcere sustras de la grijile negoțului. Socotesc prezența dumneavoastră în mașina mea drept o deosebită cinste. Adesea mi-am dorit să-mi fie dat să...

— Sînt oare eu prima fată... prima femeie pe care o curtați?

— Da, prima, absolut prima! zise el.

Profesorul Eaton porni mașina și, părăsind maidanul năpădit de bălării, apucă în susul străzii, spre locuința lui Effie. Era aproape, două rînduri de case mai încolo, și, cît a durat drumul, nici unul, nici altul n-a scos un singur cuvînt. Effie era numai ochi, căci voia să vadă dacă bunii ei concetățeni o urmăreau cum trece în automobil alături de profesorul Eaton, iar acesta conducea atent, cu privirea ațintită asupra stratului gros de nisip albicios care acoperea ulița. Cînd ajunseră, Effie îl rugă să tragă exact în fața porții, astfel ca din mașină să poată păși de-a dreptul în casă.

Au coborît amîndoi, și după ce Effie i-a deschis ușa din față, l-a condus în salonaș. Aici ridică puțintel unul dintre storuri și șterse în treacăt praful de pe sofa.

Profesorul Eaton rămase în mijlocul încăperii, aruncînd priviri îngrijorate pe sub stor și ciulind urechile, să surprindă orice zgomot s-ar fi auzit din camerele vecine.

— Luaţi loc lîngă mine pe sofa, îl pofti Effie. Ştiu bine că pot sta fără teamă singură cu dumneavoastră, profesore Eaton.

Şi închise ochii, savurînd fiorii ce-o treceau la gîndul că se află singură cu profesorul. Senzaţia era mai plăcută chiar decît cea încercată în ajun, cînd, după ce golise prima sticlă de *Indian Root Tonic*, se vîrîse în pat.

— Asta-i casa strămoşească? întrebă el.

— Aş prefera să nu vorbim decît despre dumneavoastră şi despre mine, zise Effie. Ce-aţi zice să vorbim numai despre noi?

Profesorul Eaton începuse să se simtă mai la largul său; era limpede că afară de ei doi nu era nimeni în casă.

— Poate că, începu profesorul Eaton, trăgîndu-se mai aproape de Effie şi aruncînd din nou o privire către bluza ei, poate îmi veţi îngădui să stabilesc diagnosticul afecţiunii dumneavoastră. Ştiţi, pentru mine medicina n-are nici o taină şi sînt în măsură să vă spun exact cîte flacoane de *Indian Root Tonic* sînt necesare în cazul dumneavoastră. Căci, bineînţeles, unele persoane trebuie să ia mai multe flacoane, iar altele, mai puţine.

Effie privi o clipă afară pe fereastră, după care se-ntoarse cu faţa către profesorul Eaton.

— Pentru asta nu va fi nevoie să...

— Nu, vai de mine, protestă el, nicidecum, cu toate că, în privinţa asta, puteţi proceda cum veţi socoti de cuviinţă. Este suficient să...

— Sînteţi sigur, profesore Eaton, că nu e nici un inconvenient?

— Absolut sigur, întări el. Absolut!

Effie îşi netezi bluza cu amîndouă mîinile şi strînse umerii, scoţîndu-i puţin înainte. Profesorul Eaton se înclină şi-i apucă mîna.

O ţinu un minut într-a lui, luîndu-i pulsul, apoi îi dădu drumul şi-şi lipi urechea de pieptul ei, pentru a-i asculta bătăile inimii. Effie profită de acest răgaz pentru a-şi aranja cîteva şuviţe rebele ce-i atîrnau pe tîmple.

— Poate aţi binevoi, zise el înălţînd capul o clipă, poate aţi binevoi doar să...

— Fireşte că da... încuviinţă Effie, pierdută.

După ce, cu mişcări nesigure, Effie îşi descheie stîngaci bluza, profesorul Eaton se plecă din nou şi îşi lipi urechea de sînul ei. Zvîcnirile inimii îi cutremurară timpanul.

După un timp, profesorul se sculă, îşi slăbi puţin nodul cravatei şi cu dosul palmei se şterse de năduşeală deasupra buzelor. Era cald în salonaş, şi uşile fiind închise, nu se făcea nici un pic de curent.

— Poate v-am spus mai înainte...

— Vai, nu! Vă-nşelaţi, nu mi-aţi spus! tăgădui ea precipitat, stînd cu mîinile împreunate şi cu ochii plecaţi şi privindu-şi bustul cu răsuflarea tăiată. Vă rog, continuaţi, profesore Eaton!

— Poate, reluă el, pipăind dantela ajurată care-i împodobea bluza, vreau să spun... poate ar trebui să luaţi notă că singurul mijloc suveran existent pe piaţă în prezent pentru asigurarea sănătăţii întregului organism este *Indian Root Tonic*. Pe lîngă însuşirile-i curative generale, *Indian Root Tonic* conţine principiile active de care au

trebuinţă toate femeile de vîrstă mijlocie şi de vîrstă mai înaintată. Cu alte cuvinte, întăreşte glandele, care au o imperioasă nevoie de a fi revitalizate. Sînt convins că, după ce vă veţi încredinţa personal de miraculoasele virtuţi întineritoare ce le posedă *Indian Root Tonic*, acest produs nu va mai lipsi niciodată din casa dumneavoastră. De fapt, fără teamă c-aş putea fi contrazis, pot afirma că...

Effie îşi scoase bluza.

— Doriţi să-mi scot şi...

— Desigur, nici vorbă... răspunse el precipitat. Aşa, cum spuneam...

— Şi asta, profesore Eaton? Să scot şi asta?

Profesorul Eaton întinse braţul şi o pişcă uşor. Effie chicoti, mîngîindu-şi sînii cu gestul cu care obişnuia să-şi netezească bluza.

— Nu mai aveţi cumva vreun flacon de tonic la îndemînă, profesore Eaton?

— Îmi pare rău, n-am, răspunse el, dar afară, în maşină, am cîteva lăzi pline. Dacă-mi daţi voie mă duc şi...

— Vai, nu! exclamă Effie, apucîndu-l de braţ şi trăgîndu-l la loc, alături de ea. Vai, zău, profesore Eaton, nu mă lăsaţi singură tocmai acum!

— Cum doriţi, spuse el, luînd din nou loc alături de ea. Da, cum vă spuneam, *Indian Root Tonic* posedă miraculoase virtuţi întineri...

— Profesore Eaton, să scot şi astea... e bine aşa?

— Da, desigur... încuviinţă el. Afară de asta, nu se cunoaşte nici un caz în care *Indian Root*

Tonic să fi dat greş, pe cîtă vreme sînt cunoscute sumedenie de...

— Doriţi să păstrez ceva pe...

— Nu, fireşte că nu! Întrucît, pe lîngă multiplele mele îndeletniciri, deţin şi calitatea de doctor în ştiinţe medicale, am neapărată nevoie de o libertate de acţiune absolută. Fireşte, dacă socotiţi că nu puteţi avea deplină încredere, ar fi poate mai bine să...

— Zău, nu plecaţi, vă rog... se rugă Effie, trăgîndu-l la loc, pe sofa, lîngă ea. Doar ştiţi bine c-am deplină încredere în priceperea dumneavoastră. N-am nici o îndoială, profesore Eaton, că dumneavoastră n-aţi...

— Anume ce? întrebă el, privind-o din nou de sus.

— Vai, profesore Eaton! Sînt o biată fată nevinovată!

— Bine, dacă sînteţi hotărîtă să vă lăsaţi în grija mea fără nici o rezervă, pot purcede mai departe la stabilirea diagnosticului. Altminteri...

— Am vrut numai să vă tachinez, profesore Eaton! îi explică Effie, strîngîndu-i mîna şi căutînd să-l împace. Fireşte, am încredere în dumneavoastră. Sînteţi un om de caracter şi sînt sigură că nici prin gînd nu vă trece să ademeniţi o proastă ca mine. Dacă n-o să mă îngrijiţi, mai mult ca sigur o să-mi iau cîmpii!

— Absolut, nici vorbă, zise el. Dac-aţi binevoi acum să scoateţi şi...

— E singurul lucru ce-l mai am pe mine, profesore Eaton, îngînă Effie. Sînteţi sigur că n-are să se întîmple nimic?

— Absolut sigur.
— Dar, profesore Eaton, mă simt așa de... așa de goală.
— E cît se poate de normal acest sentiment, zise el, căutînd s-o mîngîie. O fată tînără care n-a cunoscut încă...
— N-a cunoscut încă ce?
— Da... Cum vă spuneam...
— Profesore Eaton, mă faceți să-ncerc senzații atît de stranii... Sînteți sigur că...
— Absolut sigur. Absolut!
— Niciodată nu m-am simțit ca acum. Am impresia că...
— Lăsați-vă fără grijă în seama mea, scumpă domnișoară, și vă făgăduiesc că n-are să se...
Fără veste, ușa salonașului se deschide larg, și iată că în prag se ivește Burke, fratele lui Effie. Burke era ajutorul șerifului.
— Gata masa, Effie? întrebă Burke de la ușă, căutînd să-și acomodeze vederea cu semiîntunericul din salonaș. E douăsprezece și-un sfert și...
La jumătatea propozițiunii îi înțepeni limba în gură și rămase locului, holbîndu-se la Effie și la profesorul Eaton. Effie țipă speriată și-l îmbrînci pe profesorul Eaton de lîngă ea. Acesta se sculă în picioare, dar rămase în fața sofalei, alături de Effie, uitîndu-se cînd la Burke, cînd la ea. Nu știa ce să facă. Effie se aplecă pentru a ridica lucrurile pe care le dezbrăcase. Profesorul Eaton se aplecă și el și culese de jos nu știu ce lucru, pe care îl azvîrli în brațele ei.
Profesorului Eaton i se păru acum că în salonaș era o lumină orbitoare.

— Al naibii să fiu! bolborosi Burke, pășind către mijlocul încăperii, și la fiecare pas tocul de piele, care-i spînzura la șold, se legăna încet. Al naibii să fiu!
Profesorul Eaton se lăsa ba pe un picior, ba pe celălalt. Se găsea între Effie și fratele ei și nu întrevedea nici o putință de a ieși din impas. Ar fi dorit să fie cît mai departe de Effie. Spera că nu va fi silit s-o privească înainte ca dînsa să fi isprăvit cu îmbrăcatul.
Burke, care se apropiase, îl dădu la o parte. Acum sta neclintit, plimbîndu-și privirea de la Effie la doctorul ambulant cu buruienile de leac, dar nu lăsa să-i se ghicească intențiile.
Profesorul Eaton se lăsă pe piciorul celălalt; în aceeași clipă mîna lui Burke se opri deasupra tocului de piele, pipăind mînerul de sidef ce se vedea afară.
Effie închise acul de siguranță ce-l avea în mînă și, făcînd iute cîțiva pași, se așeză între Burke și profesorul Eaton. Încă nu era complet îmbrăcată, dar nu mai era goală.
— Ce-ai de gînd, Burke?! izbucni ea.
— Depinde de ce are de gînd profesorul Eaton, răspunse Burke, pipăind mînerul de sidef al pistolului. Ce gînduri are profesorul?
— Vai, Burke, profesorul Eaton și cu mine intenționăm să ne căsătorim. Nu-i așa, profesore Eaton?
— N-aveam încă de gînd s-anunț logodna și apropiata noastră căsătorie, se scuză el, dar, de vreme ce vrem să ne cununăm cît se poate de curînd, cred că primul om căruia trebuie să-i îm-

părtăşim proiectele noastre se cade să fie fratele lui Effie.

— Vă mulţumesc, profesore, că m-aţi pus la curent, spuse Burke. Dar, ce naiba, comunicarea asta aţi fi putut să mi-o faceţi numaidecît.

Effie se repezi la profesorul Eaton şi se agăţă cu amîndouă braţele de gîtul lui.

— Vai, adevărat, profesore Eaton? Sînt fericită, zău, nu ştiu ce să fac de fericire! De ce nu mi-aţi spus pînă acum că vreţi să mă luaţi de soţie? Într-adevăr, profesore Eaton, vorbiţi serios?

— Da, nici vorbă, zise Burke, e serios!

— Sînt cea mai fericită fată din Rawley! strigă Effie, lipindu-şi capul de gulerul de celuloid al profesorului Eaton. Ce surpriză! Nici n-am visat să mă mărit aşa curînd!

Continuînd să ţină mîna pe mînerul de sidef ce ieşea din tocul de piele, Burke se retrase de-a-ndaratelea. După ce străbătu salonaşul, se opri în faţa telefonului agăţat în perete. Sună centrala şi ridică receptorul de pe furcă.

— Hello, Janie! răcni el în pîlnie. Fii bună, dă-mi legătura cu pastorul Edwards, dar iute, te rog.

În timp ce, de la centrală, Janie îl suna pe pastorul Edwards, Burke, rezemîndu-se de perete, se uita la Effie şi la profesorul Eaton.

— Extraordinar, zău, mă mărit cu un doctor ambulant specialist în buruieni de leac! exclamă Effie. Ascultă ce-ţi spun! Toate fetele din oraş au să mă invidieze, şi de invidie, au să amuţească o lună întreagă!

— Absolut, nici vorbă, întări profesorul Eaton strîngîndu-şi nodul cravatei şi potrivindu-l în deschizătura gulerului său de celuloid. Nici vorbă. *Indian Root Tonic* are o eficacitate nelimitată. Nu încape îndoială că acest preparat reprezintă un miracol al medicinei şi ştiinţei din zilele noastre. Este ştiut că *Indian Root Tonic* obţine cele mai uimitoare rezultate înregistrate în analele medicinei.

Effie, care îşi prindea o şuviţă de păr ce-i căzuse pe frunte, îl privi pe profesorul Eaton cu mîndrie.

O SEARĂ LA NUEVO LEON[1]

În seara aceea, la zece, cînd am intrat în Nuevo Leon, bolta bătută în stele se arcuia deasupra deșertului. După ce am rătăcit un timp pe străzile de-a lungul cărora erau înșirate case de chirpici, am găsit hotelul și am oprit dinaintea intrării. La ora aceea se vedeau puțini trecători și nu auzeam decît susurul havuzului din piața de peste drum și foșnetul ca de tafta al palmierilor uriași, înfiorați de briza deșertului.

În vreme ce scoteam bagajele din mașină, proprietarul hotelului veni să ne întîmpine cu zîmbete și plecăciuni. Luă și el două-trei valize și ne conduse în holul hotelului.

— E o deosebită cinste c-ați tras la hotelul meu, declară proprietarul, oprindu-se în mijlocul holului și făcînd o nouă plecăciune. Sînt bucuros, tare bucuros că veți fi oaspeții mei. Hotelul *Reforma* e preaonorat.

I-am zîmbit la rîndul nostru. Felul cum eram primiți ne făcea într-adevăr plăcere.

Mergînd de-a-ndaratelea, hotelierul se strecură în dosul biroului. Apoi, împingînd registrul de

[1] Orășel în statul cu același nume, situat în nord-estul Mexicului, nu departe de Golful Mexicului și de frontiera S.U.A.

pasageri în fața mea, îmi întinse tocul, după ce muiase penița în cerneală.

— Hotelul e la dispoziția dumneavoastră, *señor*[1] spuse el îndatoritor. Sînteți de multă vreme în Mexic?

Eram osteniți și prăfuiți și n-aveam nici un chef de vorbă. Drumul de la coastă pînă aici, prin munți și de-a curmezișul deșertului, fusese drum greu. Nu erau nici trei sute de mile, dar pentru a ajunge la Nuevo Leon pornisem de dimineața de la cinci.

Mi-am mîzgălit numele în registru, adăugînd și *y Sra*[2]. Iar pe rîndul următor am scris numele de fată al soției.

Proprietarul se apleca deasupra registrului, chiorîndu-se la cele scrise de mine.

— Și *señorita*[3]? întrebă el, privindu-ne nedumerit.

— Sîntem numai noi doi, l-am deslușit eu, arătîndu-i cu mîna întîi spre soția mea, și apoi spre mine.

Atunci se apleca din nou peste registru, dar de data asta își trase ochelarii din toc și îi puse pe nas. După cîteva clipe se îndreptă și, scoțîndu-și ochelarii, clătină energic din cap.

— Nu, *señor*, declară el încruntat.

Nevastă-mea îmi făcu un semn discret cu cotul.

— Să vă explic, *señor*, i-am spus. Am trecut numele meu, adăugînd *y Sra* pentru soție. Apoi,

[1] Domnule (în limba spaniolă în original).

[2] Cu doamna (în limba spaniolă, în formă abreviată, în original).

[3] Domnișoara (în limba spaniolă în original).

pe rîndul următor, am scris numele întreg al soției, numele sub care profesează. Asta ca să nu fie nici o neînțelegere.

— Dar *señorita* unde este? repetă el, neînduplecat. N-am văzut-o, n-a venit cu dumneavoastră aici la hotel. Apoi se uită pe rînd la nevastă-mea și la mine și, ridicînd două degete ca să ne numere, întrebă din nou: *Señorita* unde este?

— Nu, nu există nici o *señorita,* i-am răspuns eu numaidecît. *Señorita* și soția mea sînt una și aceeași persoană.

Un zîmbet de mulțumire lumină fața proprietarului.

— Asta-i încîntător, spuse el, făcîndu-i nevesti-mi o adîncă plecăciune.

— Ce anume? am întrebat.

— Că o să vă căsătoriți cu *señorita*! E încîntător!

Extenuați, nevastă-mea și cu mine ne-am sprijinit de biroul portarului. Se făcuse aproape unsprezece seara și eram sculați de la patru dimineața. Îi invidiam din toată inima pe toți ceilalți pasageri ai hotelului *Reforma,* care desigur de mult dormeau duși.

— Dați-mi voie să vă explic, *señor,* i-am spus, luînd lucrurile de la cap. Este un obicei al nostru, al zurliilor de *norte-americanos*[1]. Cînd soția exercită o profesie sub alt nume decît al soțului, în anumite cazuri, cum este cel de acum, obișnuim să trecem atît numele dobîndit prin căsătorie, cît și numele sub care profesează. S-ar putea întîmpla

[1] Nord-americani (în limba spaniolă în original).

să primească telegrame pe oricare din cele două nume.

— Nu, *señor*. Asta-i exclus!

— De ce? l-am întrebat.

— Pentru că oficiul telegrafic e închis.

— Nu face nimic, i-am spus, trăgînd cu coada ochiului la nevastă-mea, care, istovită, lăsase capul pe birou. În orice caz, n-o să primim nici o telegramă noaptea asta. Dați-ne o cameră, vrem să ne odihnim.

Cu un aer grav, proprietarul făcu din cap un semn aprobativ.

— Acu e limpede, spuse el. Înțelesesem greșit. Vă rog să mă iertați. Îmi pare nespus de rău... Vă dau atunci două camere și o să vă puteți culca imediat.

Nevastă-mea ridică puțin capul de pe birou.

— O singură cameră, preciză ea somnoroasă.

— Asta nu se poate! declară ursuz hotelierul.

Nevastă-mea lăsă capul la loc, pe brațele rezemate de birou.

— De ce nu se poate? l-am iscodit eu.

— Mi-e cu neputință să vă dau o singură cameră, pentru că la hotelul *Reforma* nu se poate ca dumneavoastră și *señorita* să dormiți împreună. Nu se poate. Am să vă dau, *señor* și *señorita*, două camere separate.

Nevastă-mea ridică mîna, arătîndu-i verigheta, pe care proprietarul o privi neîncrezător.

— Sîntem căsătoriți de șapte ani, preciză ea în silă, nici mai mult, nici mai puțin decît de șapte ani, *señor*!

— Vă rog să mă iertați, *señora*, se scuză ceremonios hotelierul. Îmi pare cît se poate de rău. Vă cer de o mie de ori iertare!

Ușurați, nevastă-mea și cu mine ne-am îndreptat spre casa scării. La jumătatea drumului, întorcînd capul, am constatat că hotelierul rămăsese tot în dosul biroului. Se aplecase din nou asupra registrului și, cu ochelarii pe nas, cerceta datele înscrise de mine.

— E o gravă neînțelegere la mijloc! zise proprietarul, aruncîndu-ne o privire încărcată de mustrări. Soțul dumneavoastră, *señora*, n-a sosit încă la hotel. Cînd îl așteptați să vină?

Nedumeriți, am schimbat între noi o privire.

— Ce tot spui dumneata? se burzului la el nevastă-mea, întorcîndu-se către birou. Soțul meu ăsta este, *señor*!

Hotelierul se mai zgîi încă o dată la numele din registru. Apoi, îndreptîndu-se, clătină din cap, sever:

— Imposibil, zise el.

— De ce? îl întrebă soția.

— Soțul dumneavoastră nu-i încă înregistrat la hotel *Reforma*. Cînd are să sosească, are să fie necesar să semneze în registru înainte de a putea locui cu dumneavoastră în cameră, *señora*.

Și, rostind aceste cuvinte, ne aruncă o privire cruntă.

— Ce-i de făcut, ce ne facem? exclamă uluită nevastă-mea, întorcîndu-se către mine.

— Nu știu, dragă, mărturisesc că nu văd nici o ieșire...

În vreme ce stam încremeniți, hotelierul desprinse două din cheile agățate pe stelajul aflat în dosul biroului și ne conduse spre scară. L-am urmat în tăcere, fiindu-ne frică să mai suflăm fie și un singur cuvînt.

Cînd am ajuns la primul etaj, hotelierul descuie o ușă și, făcîndu-i o plecăciune, o pofti pe nevastă-mea să intre. Pîn' s-apuc să intru și eu, s-a așezat în ușă, tăindu-mi calea.

— Nu, *señor*, spuse el clătinînd din cap. Nu se poate!

În vîrful picioarelor, nevastă-mea mă privea peste umerii hotelierului. Amuțise.

Lăsînd jos bagajele, m-am apropiat de el.

— Dați-mi voie, *señor*, să vă mai explic o dată, am început eu, străduindu-mă să-mi ascund enervarea. Sîntem căsătoriți. Soția mea poartă verighetă. Dorim să intrăm în cameră, să ne odihnim peste noapte. Sîntem foarte obosiți. Am parcurs azi tot drumul de la litoral pînă aici, străbătînd deșertul.

Întoarse capul și se uită la soția mea, care îl privi rugătoare.

După ce ezită cîteva clipe, ridică din umeri și se dădu la o parte, făcîndu-ne o adîncă reverență.

— Vă cer iertare, am greșit, bolborosi el. Se-ntîmplă uneori că nu reușesc să pricep ce obiceiuri aveți dumneavoastră, *norte-americanos*. Vă rog să primiți scuzele mele...

S-a retras mergînd de-a-ndaratelea pe coridor și făcînd temenele pînă a ajuns în dreptul scării. Atunci am dat buzna în cameră și am închis ușa, încuind-o de două ori, pentru orice eventualitate.

Am rămas lîngă ușă amîndoi, ascultînd zgomotul pașilor lui, pînă ne-am convins că ajunsese jos în hol.

Nu după multă vreme am fost treziți de o rafală de bătăi în ușă. Am așteptat, ținîndu-ne suflarea. După cîteva momente, bătăile în ușă reîncepură și mai violente. Atît de tare, încît n-am mai putut să nu le luăm în seamă.

— Cine bate ?! am strigat, fără a aprinde lumina.

— Eu, proprietarul, *señor*. Deschideți ușa, vă rog, numaidecît !

— Nu deschide, îmi șopti soția. Dacă reîncepem discuția cu el, nu mai închidem ochii toată noaptea.

— Dar ăsta-i în stare să spargă ușa, i-am răspuns.

— N-are decît s-o spargă, mormăi ea plictisită. Doar e ușa lui !

Apoi am tăcut amîndoi mîlc.

O nouă rafală de bătăi în ușă zgudui întreaga clădire. De astă dată bătăile nu mai conteniră.

— De fapt, nu pierdem nimic dacă-l întrebăm ce poftește, mi-am dat eu cu părerea. Tot nu-i chip să dormim dacă nu încetează tărăboiul.

— Fă ce știi, dar nu-l lăsa să ia lucrurile de la capăt, mă dăscăli soția. Spune-i și tu că-i prea tîrziu acum să mai discutați, dar o să stăm de vorbă mîine dimineața, după micul dejun.

Am aprins lumina și, în cele din urmă, l-am întrebat :

— Ce doriți, *señor* ?

— Trebuie neapărat să-mi deschideți imediat ! răcni el, ca să acopere propriile-i bătăi în ușă.

M-am dat jos din pat și am deschis ușa. Proprietarul se afla în fața mea. Nu trecu pragul.

— Asta nu se poate ! îmi zise el enervat.

— Ce anume nu se poate ? l-am întrebat.

— Nu se poate să vă culcați în cameră cu *señorita* ! îmi spuse el cu glas ridicat.

— Doamne-dumnezeule ! începu să se vaite nevastă-mea. A luat-o de la capăt !

Am auzit uși deschizîndu-se de-a lungul coridorului. Din cauza tărăboiului se deșteptaseră toți pasagerii.

— Mai slăbește-mă ! m-am răstit eu la el. Nu mă culc cu nici o *señorita* ! Doamna-i soția mea !

— Nu, asta nu se poate ! repetă el, strigînd mai ceva decît mine.

— De ce să nu se poată ? am răcnit eu.

— Dumneavoastră, *señor*, trebuie să treceți într-altă cameră ! decretă el. Dacă *señorita* consimte, mîine vă puteți cununa, și atunci de mîine seară n-o să mai fie nevoie să dormiți în camere separate. Astă-seară, însă, nu se poate altfel, trebuie !

Deznădăjduit, m-am întors către nevastă-mea.

— Ce ne facem ? am întrebat-o.

— Dumnezeu știe. Oare n-ai cum îl face să înțeleagă ?

M-am întors atunci către proprietarul hotelului și am dat să deschid gura să-i explic. Dar pîn' s-apuc eu a articula o silabă, el și rostise sentința :

— Nu, *señor*, asta nu se poate! mi-a zis și, îmbrîncindu-mă, se postă între mine și ușa camerei.

M-am trezit mînat de-a lungul coridorului, defilînd în fața pasagerilor somnoroși, care ieșiseră în prag. În cele din urmă, hotelierul descuie o ușă și aprinse o lampă.

— Vă rog să mă iertați, *señor*, îmi spuse, făcîndu-mi o adîncă plecăciune... Regret din toată inima. Dar zău că nu se putea...

După care, întorcînd iute cheia, o încuie pe din afară. Apoi, după ce a scos cheia din broască, l-am auzit depărtîndu-se pe coridor și îndreptîndu-se cu pas vioi spre scară.

TOAMNA DINTÎI

Așezați pe pajiște, priveau frunzele tremurînde ale bătrînilor arțari. El, de o parte a căruciorului, sprijinindu-se cu un braț de latura vopsită în roșu; ea, de cealaltă parte, ședea turcește și cu mîinile împreunate în poală.

— Moșul lor e cel de colo, spuse Elizabeth, arătînd cu degetul un copac aflat în cealaltă margine a pajiștii. Știu că-i cel mai bătrîn dintre toți pentru că acolo și-au făcut veverițele cuibul.

— Proasto, nu după asta se vede că-i cel mai bătrîn! își dădu Robert cu părerea. După frunze se vede, fiindcă rămîn verzi mai tîrziu decît ale celorlalți. Cei dintîi ruginesc copacii tineri.

Acum o săptămînă copacii mai erau verzi ca iarba cosită proaspăt, apoi însă, din senin, au început să-și schimbe culoarea. Pîlcul de arțari de pe deal pare zugrăvit cu portocaliu și stropit cu aur, arborii tineri îmbrăcînd nuanțele mai întunecate; arțarii din grădină, însă, plantați cu mulți ani în urmă, băteau în galben și purpuriu. Foarte curînd, frunzele aveau să-nceapă să se sucească și să se-nvîrtească nebunește pe ramuri după fiece suflare de vînt, pentru ca apoi să se desprindă și să cadă la pămînt, fluturînd. Pe urmă iarba avea să pălească, florile aveau să se usuce

și, pînă la prima zăpadă, peste dealuri și ogoare avea să se aștearnă veșmîntul cafeniu-închis al toamnei.

— Astă-noapte, pe cînd dormeam, a plouat cu vopsea, destăinui Elizabeth. Uite, pe fiece copac cerul a deșertat o cutie de vopsea.

— Tăticu spune că s-a dus vara. Mi-a povestit cum în fiece an, cînd vara e pe sfîrșite, pomii se-mbracă în roșu, în galben și în portocaliu.

— Anul trecut n-am băgat de seamă...

— Mi-a spus mie tăticu că anul trecut s-au boit toți copacii. Au fost întîi galbeni cîtva timp, apoi au ruginit pîn' la unul. Cînd frunzele ruginesc, înseamnă că-s gata să cadă dintr-o clipă într-alta. Asta fiindcă-s moarte.

Deodată ușa casei se deschise. Robert lăsă jos oiștea căruciorului și țîșni către verandă.

— Uite, tăticu! Uite, tăticu! A ieșit tăticu să se joace cu noi!

Elizabeth alergă și ea. De-a bușilea urcară amîndoi, cu mare grabă, treptele verandei.

— Ce poftiți? îi întrebă tăticu.

— Vino să te joci cu noi! răspunse Robert, țopăind în jurul lui și agățîndu-i-se de braț. Hai să ne jucăm!

— Tăticule, s-a sfîrșit săptămîna asta? se amestecă Elizabeth în vorbă. Rămîi acum două zile întregi cu noi?

— Da, s-a încheiat săptămîna. Gata, două zile nu mă mai duc la oraș!

— Hai, tăticule, să ne jucăm! îl rugă Robert, trăgîndu-l în jos pe scară. Hai să ne jucăm de-a toate cele!

— Nu ne mai jucăm de-a ursul, că ne-am săturat, nu-i așa? îi încercă tăticu. De-a ursul ne-am jucat săptămîna trecută. Ce joc să jucăm săptămîna asta?

— De-a ursul! strigă Robert. Ne jucăm iar de-a ursul. Îmi place mai mult decît orice alt joc!

— Tocmai mă gîndisem la un joc nou, spuse tăticu. Ce zici, Robert, de-a caii n-ai vrea să te joci?

— Mai întîi hai să ne jucăm de-a ursul, se rugă Elizabeth, trăgîndu-l peste pajiște. Numai un pic, tăticule, și apoi jucăm tot ce vrei tu...

— Bine, încuviință tăticu. Dar de astă dată cine să fie ursul ăl mare?

— Tu, tăticule! răspunse Robert. Doar tu ești totdeauna ursul. Hai, fă ca ursul!

— Mor-mor! mormăi tăticu, lăsîndu-se în patru labe. Mor! Mor! Mor!

— Vai, nu mă speria! țipă Elizabeth, dîndu-se înapoi. Zău, te rog, nu mă speria! Mi-e tare frică de urși!

— Mor-mor! Mor-mor! mormăi tăticu, rîcîind iarba cu unghiile, și apoi, legănîndu-se greoi, se luă după Elizabeth.

— Pe mine nu mă sperii! se lăudă Robert. Uite, poftim, mormăie și la mine!

— Mor-mor! Mor-mor!

— Uită-te-ncoa'! Mure și smeură pentru ursul cel mare, îl ademeni Elizabeth, întinzînd către el un pumn de iarbă. Ursule, nu vrei mure și smeură?

— Mor! mormăi tăticu, lingînd firele de iarbă din mîna ei. Mor-mor!

— Ia uită-te la mine, acum încalec pe urs! trîmbiţă Robert. Încalec pe ursul cel mare. Nu mi-e frică!

Robert se repezi vitejeşte şi, după ce se cocoţă în spinarea lui tăticu, prinse a-l împunge cu o rămurică uscată, culeasă sub arţari, ca să se ridice în două labe.

— Hai acum să ne jucăm de-a caii, propuse tăticu. Un joc nou. De-a caii nu ne-am jucat niciodată, nu-i aşa, Elizabeth?

— Hai, zău! strigă Elizabeth. Fuga, Robert! Descalecă de pe urs, să ne jucăm de-a caii! O să fie straşnic, nu-i aşa, tăticule?

— Sigur, straşnic! întări tăticu. Dar calul cine să fie?

— Tu, răspunse Elizabeth. Tu să fii calul.

— Bine. Atuncea eu îs calul. Păzea! Faceţi loc, că vine armăsarul cel alb ca spuma, armăsarul sălbatic!

— Şi armăsarul ce-are să facă? întrebă Robert.

— Ar vrea niţel zahăr armăsarul, zise tăticu. Zahărul îi place mai mult ca orice. Şi sarea îi place cîteodată, dar acum ar vrea niţel zahăr. De mult n-a mai gustat zahăr.

— Şi unde o să găsească zahăr armăsarul? se miră Elizabeth. Aici, afară, n-avem zahăr.

— Ni-ha-ha! necheză tăticu, pornind să alerge în patru labe în jurul lor, săltînd şi zvîrlind.

— Calul caută zahăr, desluşi Robert. Fereşte! Vezi să nu te lovească armăsarul sălbatic!

Tăticu se opri locului şi, după ce întoarse capul mai întîi într-o parte, şi apoi în cealaltă, ridică un picior în aer.

— Păzeşte! răcni Robert. Armăsarul vrea să zvîrle!

O clipă tăticu rămase cu piciorul în sus şi zvîrli de cîteva ori. Din pricina smuciturii, pantoful îi sări cît colo.

— Armăsarul şi-a lepădat potcoava! vesti Elizabeth. Să fim cu ochii în patru, s-a mîniat că nu i-am dat zahăr. Vai, de unde luăm o bucăţică de zahăr?

— Mie nu mi-e teamă de armăsar! se grozăvi Robert. Uite! Încalec pe el!

— Are să te trîntească! îi strigă Elizabeth. Mai bine aşteaptă, încaleci după ce-i dăm puţin zahăr.

— Ia te uită! Aşa se prind şi se îmblînzesc armăsarii sălbatici!

— Ni-ha-ha! necheză tăticu, pornind în galop.

Ceva mai încolo se opri şi zvîrli de cîteva ori cu piciorul cel încălţat. Dar al doilea pantof nu-i sări din picior cum sărise celălalt.

— Acu să te uiţi! se lăudă Robert. Să vezi, am să ocolesc pajiştea, călare pe armăsarul sălbatic!

Tăticu nu se clinti decît după ce Robert izbuti să i se suie în cîrcă. Apoi, cu mişcări zvîcnite, întoarse capul dintr-o parte într-alta, sforăi şi rîcîi iarba cu unghiile.

— Lasă-mă să-ncalec şi eu... se rugă Elizabeth. Aş vrea să călăresc şi eu pe armăsarul sălbatic.

Se căţără în spinarea lui tăticu, la spatele lui Robert, pe care-l apucă de mijloc, să nu se trezească pe jos cînd o începe armăsarul să zvîrle şi să dea înapoi.

— De ce stai culcat, tăticule? întrebă Robert. Sîntem sus amîndoi. Poţi să te scoli, tăticule. Hai,

poruncește armăsarului sălbatic să sforăie și să se ridice pe picioarele dinapoi!

Tăticu rămase nemișcat pe pajiște. Elizabeth se dădu jos, iar Robert apucă o rămurică uscată de arțar cu care îmboldi armăsarul să se ridice.

— Nu vrea să se ridice, zise Robert. Vrea să stea în patru labe.

— De ce nu mai vrei să te joci de-a caii, tăticule? întrebă Elizabeth. Dacă te-ai săturat de joaca asta, hai să jucăm altceva. Știu eu un joc care se cheamă baba-gaia. N-ai vrea să vezi cum e? E tare frumos, tăticule...

În cele din urmă, Robert descălecă și el și se îndreptă spre verandă. La mijlocul drumului se opri și privi înapoi la tăticu și la Elizabeth, care rămăseseră pe pajiște.

— Tăticule, am să te spun mămichii că nu vrei să te mai joci cu noi. Are să vină afară și are să te puie să te joci mai departe cu noi.

Apoi fugi spre casă. Elizabeth se apropie de tăticu, cătînd cu luare-aminte în iarbă după trifoi cu patru foi.

De pe arțarii din grădină frunze sîngerii se scuturau și se așezau pe pajiște. După fiecare pală de vînt frunzele se suceau și se-nvîrteau în jurul codițelor delicate pînă se desprindeau de ramuri și, fluturînd, ca niște petice de hîrtie roșie, se așterneau pe iarbă. Pe deal, copacii, scuturați de vînt, zugrăviți cu portocaliu și stropiți cu aur, foșneau și se legănau, întorcînd frunzele în bătaia razelor soarelui.

Însoțită de Robert, mama ieșise pe ușa din față și se îndrepta spre pajiște. Ducînd degetul la

buze, mama le făcu semn să nu scoată nimeni nici un cuvînt și se apropie pășind ușor, în vîrful picioarelor, pe iarba moale, să nu facă zgomot. Robert o ținea de mînă și dusese și el degetul la buze. Elizabeth își acoperi gura cu dosul palmei, dînd din cap spre a arăta că înțelesese, și căscă ochii mari. Era limpede că peste o clipă aveau să-i tragă o sperietură strașnică lui tăticu, care habar n-avea că Robert se întorsese și venise și mama.

Cînd ajunse la doi pași de el, mama depărtă degetul de buze și cu capul făcu un semn de încuviințare către Robert și Elizabeth, care abia își stăpîneau nerăbdarea.

— Bau! strigă mama, îngenunchind în iarbă, lîngă tăticu.

— Bau! Tăticule! răcni Robert.

— Bau! răcni Elizabeth, țopăind de bucurie.

Mama se uita la tăticu, așteptîndu-l să ridice capul și să-i zîmbească. După ce zăbovi o clipă, se aplecă, să-l privească mai de aproape.

O furnică mititică și neagră îi umbla pe nas. Pe spatele cămășii lui albe, o lăcustă mare, verde, cu picioare lungi sta gata să sară.

— Ia te uită la lăcusta asta caraghioasă! exclamă Robert, stîrnind-o cu un firicel de iarbă. S-a așezat pe cămașa lui tăticu. Uite cum mai sare!

— Sst! făcu mama, ducînd din nou degetul la buze. Nu faceți zgomot. Tăticu doarme tun.

— Bine, dar cum să ne jucăm dacă tăticu nu mai face pe armăsarul sălbatic? se jeli Elizabeth, strîmbînd din buze.

— Jocul ăsta de-a caii nu-i cine ştie ce... declară Robert. Cînd s-o trezi tăticu, aş vrea să începem alt joc.

Mama se aşeză pe pajişte lîngă tăticu şi-i luă mîna. O ţinu o clipă într-a ei, apoi o lăsă să cadă.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Elizabeth, agăţîndu-se de fusta mamei. De ce ai gemut, mămico?

Mama îşi muşcă buzele, cu privirea aţintită asupra cămăşii albe imaculate a lui tăticu, în punctul de unde sărise lăcusta. O frunză roşie-castanie de arţar fîlfîi prin aer, sucindu-se şi învîrtindu-se în cădere, iar în cele din urmă veni să se aşeze pe cămaşa lui tăticu.

— Are să se mai joace tăticu cu noi cînd s-o deştepta? voi să afle Robert. Aproape isprăvisem joaca de-a caii, şi au mai rămas nişte jocuri noi pe care vrem să le încercăm...

— Cînd ne-am jucat de-a caii, tăticu a zvîrlit cu atîta putere, încît i-a sărit pantoful din picior, povesti Elizabeth. Iată pantoful!

Şi-l ridică de jos, dar mama i-l luă repede şi-l strînse la piept cu amîndouă mîinile. Fără să-l privească, îşi mişcă degetele de-a lungul lui, pipăindu-l parcă pentru a-i dibui forma.

De pe nas furnica mică, neagră se suise pe fruntea lui tăticu şi se oprise să cerceteze nu ştiu ce.

— Acum, spuse mama luîndu-i de mînă pe Elizabeth şi pe Robert, trebuie să mergem în casă. Vă duceţi sus în camera voastră şi staţi acolo pînă vă chem. Luaţi cărţile şi vă uitaţi la poze sau clădiţi o casă din cuburi, dar pînă nu vă strig eu, să nu vă uitaţi pe fereastră. Hai, Robert, hai, Elizabeth, duceţi-vă sus! Mama are treabă acum...

Intrară în casă. Mama rămase lîngă piciorul scării, uitîndu-se după copiii care urcau treptele spre camera lor. Se rezemă de stîlp, ţinînd strîns la piept pantoful pe care tăticu îl pierduse cînd se juca de-a caii sălbatici.

— Ce păcat că trebuie să stăm în casă cînd afară-i aşa de frumos! se văicări Robert. Frunzele roşii au să se scuture în curînd, n-are să mai rămînă nici una...

— Mamă, să ne chemi îndată ce se trezeşte tăticu, se rugă Elizabeth. Te rog, mamă! Vrem să isprăvim jocul de-a caii şi, afară de asta, mai avem de jucat şi jocuri noi...

— Da, răspunse mama, sigur c-am să vă chem...

DOROTHY

Cînd am zărit-o întîia oară, avea privirea ațintită la sute de mile depărtare. Stătea lîngă colț, de cealaltă parte a străzii, și ținea în mînă un ziar. Paginile fuseseră astfel îndoite, încît se vedeau numai coloanele de oferte de serviciu ale „Micii publicități", și din această cauză ziarul părea să conțină doar text mărunt, fără nici un titlu. Deodată, după ce clipi de cîteva ori, coborî ochii asupra ziarului ce-l ținea în mînă. Deși genunchii și picioarele îi erau țepene, nemișcate, se clătina cum se clatină oamenii sfîrșiți de foame. Umerii îi căzură din ce în ce mai jos, pînă ajunseră să pară a fi doar partea de sus a brațelor.

Începu să citească anunțurile, întorcînd din cînd în cînd capul pentru a cerceta apatic numerele clădirilor din spatele ei. Apoi deschise poșeta și citi o însemnare mîzgălită pe dosul unui plic mototolit. Mai toate clădirile aveau numere, dar se petrecea ceva — nu știu ce — ori nu le putea desluși bine, ori nu găsea numărul căutat. Chipul nu i-l vedeam. Capul îi era aplecat înainte, cu bărbia apăsată pe gulerul bluzei. Înălța privirea pentru o clipă, și apoi, brusc, lăsa capul pe piept... pînă ce-l ridica din nou.

Rămăsese acolo peste drum, la doi pași de unul din stîlpii lampadarelor înșirate de-a lungul trotuarului. Ar fi putut să se rezeme de stîlp sau să-și găsească un locșor să se așeze. Dar nu făcea nici una, nici alta, și nu puteam pricepe de ce. Presupun că nici ea n-ar fi știut să explice.

Mă oprisem la umbră, pe trotuarul opus, și așteptam. Nu mai știu ce așteptam. În orice caz, nimic de seamă. N-aveam nici o treabă și n-aveam nici un program hotărît. Mă aflam acolo întîmplător în clipa cînd, aruncîndu-mi privirile peste drum, am zărit-o cu ziarul acela împăturit în mînă. Strada forfotea de oameni, care treceau zoriți, îndreptîndu-se spre destinații precise. De stat locului nu stăteam decît ea și cu mine.

Trebuie să fi fost în jurul prînzului, cam între unu și două. Din cele cîteva restaurante situate de o parte și de alta a străzii ieșeau pîlcuri de bărbați și femei, grăbiți să se întoarcă la slujbă. Deși aveam douăzeci și cinci de cenți în buzunar, nu mă îndurasem să mănînc nimic. Nu că nu mi-ar fi fost foame, dar voiam să-i economisesc. Aveam de gînd să plec la Richmond[1], unde speram să găsesc de lucru. Veneam de la New Orleans[2], unde treburile lîncezeau, nu găsisem nici o slujbă și zadarnic bătusem drumurile și aici, în Atlanta. Acum mă gîndeam să-mi încerc norocul la Richmond. Era în toiul lui iulie și nu se prea găsea de lucru nicăieri. La Richmond avusesem însă totdeauna noroc.

---

[1] Capitala Statului Virginia, din partea centrală a S.U.A.

[2] Port situat în delta fluviului Mississippi, în apropierea Golfului Mexic.

Tînăra de vizavi întoarse ziarul pe partea cealaltă și începu să cerceteze o altă coloană, tipărită cu litere mărunte. Pe strada pe care ne aflam se găseau mai multe blocuri ocupate de birouri și case de bancă. Afară de asta, prăvălii de tot felul se înșirau de-a lungul ambelor trotuare. În vitrine erau expuse mai ales confecțiuni și galanterie de damă. Greu pentru un bărbat să găsească slujbă în aceste magazine, și la fel de greu pentru o femeie, îndeosebi pentru o femeie tînără dacă nu era bine îmbrăcată.

Fata își puse acum ziarul sub braț și porni să traverseze. Mă aflam la cîțiva pași de colț. Ținînd ziarul strîns la subsuoară, tînăra trecu strada, cu ochii în pămînt. Cînd ajunse pe trotuar, se îndreptă spre locul unde mă aflam. Tot nu ridica privirea. Înainta cu capul mereu plecat, ca și cum și-ar fi privit într-una pantofii.

Asfaltul dogorea. Era în iulie.

Trecu pe la spatele meu, depășindu-mă. Am auzit cum îi scîrțîiau sub tălpi firele de nisip: un zgomot asemănător cu scrîșnetul glaspapirului frecat pe o bucată de fier. Apoi, brusc, n-am mai auzit nimic. Întorcînd capul, am văzut că se oprise în dreptul meu. Era atît de aproape, încît, întinzînd mîna, aș fi putut s-o ating. Fața-i era palidă, iar buzele, mai livide decît pielea frunții. M-a privit fără să ridice capul, m-a privit numai din ochi. Ochii îi erau umezi. Și foarte albaștri. Ar fi vrut să nu bag de seamă că plînsese.

M-am întors cu fața spre ea și am privit-o. Nu știam ce să fac. Deși sta cu gura închisă și fălcile

încleștate, pînă să reușească a rosti primul cuvînt, buzele-i prinseră a tremura fără voie.

— Nu știți cumva, m-a întrebat, unde e numărul 67 de pe Forsyth Street?

Am măsurat-o din ochi. Ținea pumnii strînși și nu i se vedeau decît degetele îndoite, mînjite de parcă toată ziulica n-ar fi făcut decît să mînuiască ziare proaspăt ieșite de sub teasc. Nu era murdară pe degete. Dar nici curată n-aș putea spune că era. O pulbere neagră i se așternuse pe mîini. Aerul orașelor e supraîncărcat cu praf și mulți sînt oamenii care, pentru a fi curați pe mîini, se spală de cîte cinci și șase ori pe zi. Nu știu de ce, dar mi s-a părut că dînsa de mai multe zile nici nu avusese unde să se spele pe mîini. Pe față nu era murdară, dar nu știu de ce bănuiam că se ștersese cu o batistă udă și se pudrase cu un peticel de antilopă.

Mă întrebase de numărul 67 de pe Forsyth Street. Spusese: „Iertați-mă, vă rog..." Știam că, după ce aveam s-o lămuresc, o să-mi spună: „Vă mulțumesc foarte mult". N-am izbutit să-i răspund decît după ce am înghițit în sec de cîteva ori. Adresa mi-era bine cunoscută. Era adresa unui birou de plasare. În cursul săptămînii fusesem și eu acolo de cîte două și trei ori pe zi. Dar n-aveau slujbe, nici un fel de slujbe. Era în iulie. Pe ușa de la intrare a unui birou de peste drum puteam desluși numărul scris în cifre poleite, mari de-o șchioapă. Ușa se deschidea și se închidea după fel de fel de oameni care intrau și ieșeau.

— Ce-ați spus? am întrebat.

Întrebarea mea n-a sunat însă chiar așa atunci cînd am rostit-o. Cînd te adresezi unei femei frumoase, cuvintele au un timbru deosebit.

Știam ce-mi spusese, dar nu-mi puteam aduce aminte s-o fi auzit rostind vreun cuvînt. O privisem atît de mult, încît nu-mi mai aminteam ce mă întrebase.

Deschise sacoșa și băgă mîna înăuntru, să caute plicul mototolit pe care era însemnată adresa. Ochii ațintiți asupra mea aruncau aceeași privire pierdută în depărtări pe care o avuseseră în clipa cînd o zărisem de cealaltă parte a străzii. Scotocea după plic în neștire, fără să ia seama ce face. Plicul căzuse pe trotuar chiar în clipa cînd deschisese poșeta.

L-am ridicat. Era adresat: *Miss Dorothy...* Numele de familie n-am reușit să-l descifrez. Scrisoarea fusese expediată, post-restant la Atlanta, dintr-un orășel situat undeva lîngă hotarul Floridei[1], pesemne de maică-sa sau de vreo soră. Era scris de femeie. Mi l-a smuls din mînă înainte de-a apuca eu să i-l dau. Felul cum s-a repezit la plic a dat ghes imaginației mele. I se prăpădise poate tatăl și umbla să găsească o slujbă ca să-și țină mama. Cine știe? Se întîmplă în fiece zi asemenea nenorociri. Sau poate pentru că ceilalți membri ai familiei pieriseră în vreun accident, se văzuse nevoită să plece în lume pentru a-și cîștiga existența. Doar asemenea năpaste se abat pretutindeni asupra oamenilor!

[1] Stat din sudul S.U.A.

Trecătorii se întorceau și se uitau la noi. După ce treceau, întorceau capul și ne priveau lung. Ne aflam la doi pași de Peachtree Street. Deci în cartierul aristocratic.

Nu știu de ce i-am spus ce i-am spus. Știam unde-i numărul 67 de pe Forsyth Street. Fusesem eu însumi acolo cu o jumătate de ceas mai înainte. Acolo era un birou de plasare. Îmi spuseseră să trec a doua zi dimineața. Asta spuneau tuturor, fie bărbați, fie femei. Era sezon mort. Luna lui iulie.

— Forsyth Street 67, trei rînduri de case mai sus, dincolo de viaduct, i-am spus, indicîndu-i direcția cu mîna întinsă deasupra capului ei.

Lîngă mine părea tare scundă.

Privi în lungul străzii, pînă dincolo de viaduct. Erau pe-acolo șapte-opt hoteluri de mîna a treia, hoteluri deocheate. Le știe toată lumea. Există cîteva în orice oraș. Prețul camerelor merge de la cincizeci și de la șaptezeci și cinci de cenți pînă la un dolar.. Socoteam că i-am făcut un bine. N-avea nici un cent. Nici unul, de leac. Văzusem tot ce avea în poșetă. Eu nu dispuneam decît de douăzeci și cinci de cenți și știam că trebuie să ajung neapărat la Richmond, fiindcă socoteam că numai acolo pot găsi de lucru. Pestre drum, la 67, n-aveau să-i dea de lucru. Era sezon mort. Multă lume plecase din oraș peste vară. Nu era chip să găsești slujbă în iulie. Afară de asta, era și flămîndă. Nu încăpea îndoială: și ea se adăpostise și încercase să doarmă nopțile prin sălile de așteptare ale gărilor... Dincolo de viaduct erau șapte sau opt hoteluri. Hoteluri deocheate. Ză-

risem femei în chimonouri decoltate, umblînd pe coridoarele lor după miezul nopții. Femeile acelea au totdeauna cîțiva bănișori cu care să-și cumpere ceva de mîncare cînd le e foame. Știe oricine ce înseamnă să fii flămînd. Un bărbat poate răbda de foame un timp — o săptămînă, zece zile, două săptămîni — dar o femeie... ce să spun, dacă v-a fost dat vreodată să vedeți cum arată la trup o femeie lihnită de foame, ei bine, atunci sigur c-o să înțelegeți de ce socoteam că-i fac un bine.

Dorothy nu se clintise.

— Trei rînduri de case mai sus, dincolo de viaduct, i-am repetat eu, deși eram sigur că mă auzise și întîia oară.

Nu se clinti nici acum.

Stătea ca o stană de piatră, cu privirea ațintită asupra clădirilor acelora murdare, de cărămidă roșie. Știa ce erau. Firmele unora dintre ele se deslușeau bine și de aici, de dincoace de viaduct, *HOTEL — de la 75 de cenți la 1 dolar*. Dorothy citea firmele. Apucasem moneda de douăzeci și cinci de cenți între degetele mîinii pe care o țineam în buzunar. Nu prea știu la ce i-ar fi putut folosi. Mi-a fost însă rușine să i-o dau, nu era decît o biată monedă de douăzeci și cinci de cenți.

— Bine, șopti ea.

Părea pe punctul de a lua o hotărîre decisivă, că alege între viață și moarte. Parc-ar fi vrut să zică: „Bine, mă duc". De mulțumit pentru îndrumare nu mi-a mulțumit. Știa fără îndoială că numărul 67 era de partea asta a viaductului.

— Bine, șopti ea.

Apoi făcu la stînga și porni către clădirile acelea murdare, de cărămidă roșie. Purta pantofi scîlciați, cu tocuri înalte, strîmbe. Totuși se străduia să se țină drept și călca țeapăn, cu gamba încordată de teamă să nu-și sucească gleznele. O șovăire de o clipă ar fi fost de ajuns ca să-și scrîntească piciorul.

N-a întors capul să se mai uite la mine. Purta o fustă de flanelă albastră, mototolită, de parc-ar fi dormit îmbrăcată cîteva nopți în șir, poate chiar o săptămînă. Pe fustă se vedeau, ici-colo, scame și urme de praf. Bluza de mătase albă era boțită și decolorată. În crețurile bluzei se așezase praful, iar, deasupra umerilor, cerculețele cu care era împodobită se desenau ca niște dungi orizontale de jeg. Pălăria era deformată și coflegită, de parc-ar fi umblat cu ea ceasuri întregi pe o ploaie torențială și după aceea ar fi lăsat-o la uscat înfiptă într-un cuier ascuțit, căci din calotă se ridica într-o parte o creastă țuguiată.

N-am mai putut suporta. Tocmai ajunsese la primul colț, în drum spre clădirile acelea murdare, de cărămidă roșie. Am trecut strada și am luat-o pe alee, îndreptîndu-mă în pas alergător către Marietta Street.

Voiam s-ajung cît mai repede la garajul de pe Marietta Street. Un mecanic îmi dăduse să înțeleg că s-ar putea să găsesc o ocazie pentru Richmond, cu condiția să am răbdare, să stau și s-aștept cuminte la garaj pînă pică o mașină care să meargă într-acolo.

Cînd am ajuns, pe rampa de gresaj se afla un automobil. Mecanicul îmi făcu un semn, arătîn-

du-mi-l. Era un automobil mare, cu motor puternic. Evident că drumul cu o asemenea mașină avea să dureze mai puțin. L-am întrebat pe șofer dacă n-ar vrea să mă ducă pînă la Richmond. Șoferul se sfătui cu mecanicul. Vorbiră cîtva timp în birou, apoi, cînd ieși, șoferul îmi spuse că mă ia cu el, și puțin după aceea am plecat.

Am ajuns cu bine la Richmond și am început fără întîrziere să-mi caut de lucru. Există la Richmond, în perimetrul cuprins între calea ferată aeriană[1], Capitoliu[2] și fluviu[3], un cartier unde se află depozitele negustorilor cu ridicata. Cunoșteam locul, căci mai fusesem acolo.

Dar nu știu ce era cu mine. N-aveam răbdare să umblu după slujbă. Nu-mi găseam astîmpăr. Simțeam nevoia să schimb neîncetat locul. Nu mă puteam fixa nicăieri.

După cîteva zile am nimerit la Baltimore[4]. M-am adresat unui birou de plasare, cerînd să-mi găsească de lucru. Locuri aveau berechet, dar nu se grăbeau să angajeze. Te purtau cu vorba o săptămînă, două, să vadă dacă stărui. De la Baltimore marea majoritate a șomerilor își urmau peregrinările în căutare

[1] Cale ferată construită pe viaducte, la o înălțime suficientă pentru a nu împiedica circulația urbană; se întrebuințează ca mijloc de transport în comun în anumite centre aglomerate.

[2] Prin extensiune, după numele Capitoliului din Washington, unde se întrunesc corpurile legiuitoare ale S.U.A., edificiile similare din capitalele statelor federale se numesc și ele capitolii.

[3] E vorba de James River, fluviul pe care este așezat orașul Richmond.

[4] Port la Oceanul Atlantic, în statul Maryland, din centrul S.U.A.

de lucru plecînd mai departe, la Philadelphia[1]. Asta e obiceiul vara. Muncitorii migrează către miază-noapte. Apoi, cum începe să se răcească vremea, o iau îndărăt spre miazăzi, făcînd un prim popas la Baltimore, pentru ca apoi, ajunși din urmă de vremea rea, să se mute în orașul următor, ajungînd în cele din urmă la New Orleans[2].

N-am prins însă rădăcini nici la Baltimore. Nu puteam sta locului. Luat de puhoi, am plecat mai departe, la Philadelphia. De obicei, după ce se opresc un timp la Philadelphia, muncitorii se duc să-și încerce norocul la Jersey[3]. Eu însă nu i-am mai urmat. Am rămas la Philadelphia.

Într-o zi căscam gura pe Market Street[4], lîngă primărie. Urmăream cum se înălța văzînd cu ochii un nou zgîrie-nori. Deodată, de cealaltă parte a străzii am zărit o femeie tînără, care aducea cu fata întîlnită la Atlanta. Firește, nu era ea. Dar asemănarea era izbitoare.

N-a mai fost chip să alung din minte amintirea ei. Am rămas pironit locului toată după-amiaza,

[1] Capitala statului Pennsylvania, din nordul S.U.A.

[2] În prezent, ca și în deceniul al 4-lea, cînd Caldwell a scris această nuvelă, numeroși șomeri pribegesc pe teritoriul Statelor Unite căutînd de lucru (potrivit datelor oficiale, în martie 1961, în S.U.A. erau 5.705.000 de șomeri totali și 1.300.000 de șomeri parțiali). Acestora li se alătură muncitorii sezonieri, care colindă dintr-un loc într-altul după anotimpuri: primăvara caută de lucru pe plantațiile din Sud, vara muncesc pe ogoarele semănate cu grîne ale statelor centrale, toamna culeg cartofi sau îndeplinesc munci necalificate în nord, pentru ca spre iarnă să se întoarcă în Sud, să recolteze bumbacul și trestia de zahăr.

[3] Jersey City, oraș din statul New Jersey, din nordul S.U.A.

[4] Market Street — una din arterele principale ale orașului Philadelphia.

gîndindu-mă la fata din Atlanta şi frămîntîndu-mă ce să fac. Îmi dădeam seama că trebuie neapărat să mă întorc la Atlanta, s-o găsesc. O îndreptasem să se ducă pe Forsyth Street, dincolo de viaduct. Ştia ce-i acolo, e drept, dar de nu m-aş fi amestecat, nu s-ar fi dus. Eu o îndrumasem într-acolo. S-ar fi cuvenit să-i spun că numărul 67 era peste drum! De ştiut, ştia şi ea unde se află numărul 67. Doar era în faţa imobilului cu numărul 67, cînd am zărit-o întîia dată, cu nasul în ziar, cercetînd „Mica publicitate". Ştia, se vede, că degeaba ar intra. I-ar fi spus să treacă a doua zi. Asta spuneau tuturor. Îşi închipuise, poate, c-aveam s-o ajut cu vreun ban? Drept să zic, nu ştiu ce s-o fi petrecut în capul ei. Sigur era însă un lucru: o ajunsese nevoia, aşa cum mă ajunsese şi pe mine. Era prea mîndră să cerşească pentru a-şi cumpăra ceva de mîncare, dar nădăjduise totuşi c-am să-i dau ceva. E drept c-aveam douăzeci şi cinci de cenţi, dar după ce am îndreptat-o la hotelurile de dincolo de viaduct, mi-a fost ruşine să i-i dau. Umblase să găsească de lucru ca să-şi astîmpere foamea şi să-şi asigure un culcuş. Ştia însă că mai există o ieşire. Auzise despre Forsyth Street, despre cartierul deocheat de dincolo de viaduct. Îi spusese cineva. Pesemne o femeie întîlnită prin sălile de aşteptare ale gărilor. Nu încape îndoială, îi spusese cineva, căci ştia sigur totul.

Nu, n-am nici o vină. Nu, n-am trimis-o eu. În orice caz tot acolo ar fi ajuns... Aşa mă gîndesc cîteodată, dar nu-i adevărat! Doar i-am spus s-o ia drept înainte şi să treacă viaductul...

MOARTEA UNEI HAIMANALE

Toată ziua şezusem în lădoiul ăl mare, în care fusese transportat cîndva un pian, şi aşteptasem să înceteze ploaia. Jos, la vreo douăzeci de picioare sub adăpostul nostru, Savannah River[1] îşi tîra apele gloduroase, cărînd spre ocean trunchiuri de brad şi uscături smulse de pe creste.

Deasupra, bolta podului de curînd terminat, din dreptul lui Fifth Street[2], ne apăra de vremea rea.

Clădisem grămezi de cărămidă spartă, pe care sprijinisem colţurile lădoiului ca să nu se ude podeaua, aşa că apa ce şiroia de pe pod şi de pe malul de lut roşu se prelingea pe sub noi în drum spre fluviul umflat.

Din cînd în cînd, Dave se ridica în patru labe şi întorcea paiele. Erau paie jilave, cu miros greu, căci serviseră ca ambalaj pentru banane. Abia încăpeam amîndoi în ladă, şi paiele, dacă nu le aşe-

[1] Fluviu navigabil din sudul S.U.A., care formează hotarul natural între statul Carolina de Sud şi statul Georgia.

[2] Una dintre arterele principale ale oraşului Augusta, unde se desfăşoară acţiunea. Acest oraş, important centru industrial din sudul S.U.A., este situat pe ambele maluri ale lui Savannah River. Cartierele de locuit (North Augusta) se află pe teritoriul Carolinei de Sud, iar centrul comercial şi fabricile (South Augusta) se află pe teritoriul Georgiei.

zam uniform, se strîngeau, formînd boţuri tari ca piatra, care ne împungeau în spate şi în coaste.

Ceva mai sus, sub un morman de lăzi pentru articole de manufactură, se aciuise o familie compusă din patru suflete. Din mulţimea lăzilor, aşezate unele lîngă altele şi legate între ele prin deschizături laterale, asemănătoare cu ale cuştilor pentru cîini, se înjghebaseră patru sau cinci încăperi. Stăpîna cocioabei avea două găini „Dominique"[1]. Ţinea găinile tot timpul, şi ziua şi noaptea, lîngă ea şi le mîngîia, îndemnîndu-le să ouă. Se mai aflau sub pod, pe malul nostru, care făcea parte din Carolina de Sud, încă vreo zece-cincisprezece asemenea cocioabe amenajate în lăzi; cînd în vreuna din acestea se stingea, răpus de foame, vreun bătrîn sau vreo bătrînă cu faţa galbenă ca ceara, cadavrele erau purtate jos, la marginea fluviului, şi aruncate în undele gloduroase; cînd se năştea un copil, trecătorii se opreau şi, rezemaţi de parapetul podului, peste care zvîrleau coji de alune americane, ascultau urletele femeilor apucate de durerile facerii.

Pe înserat ploaia conteni. Norii, se vedea bine, n-aveau să se risipească pînă a doua zi, şi era limpede că burniţa va ţine toată noaptea. Dave îşi pierduse răbdarea şi nu mai suporta să stea în ladă, la strîmtoare.

— Hai, Mike, îmi zise. Hai să ieşim, şi-om merge să mîncăm ceva...

---

[1] Găini de rasă nord-americană, cu creste de culoare trandafirie, cu penele tărcate şi cu picioarele galbene.

Am urcat în urma lui taluzul, afundîndu-ne în noroiul roşu, şi am ajuns sus, pe splaiul pietruit. Aici, trecînd anume prin toate băltoacele întîlnite în cale, ne-am spălat de clisa roşie, lipicioasă, ce ni se prinsese de tălpi.

Ştiam că Dave are cincizeci de cenţi în buzunar şi eram decis să nu primesc să mă cinstească cu nimic. Avusese de lucru în ultimele două săptămîni, ici-colo, la balotat maculatură într-un beci, primind cincizeci de cenţi pe zi. În ajun lucrase din nou în beciul acela, şi nu cheltuise încă nici un cent.

După ce am trecut fluviul şi-am ajuns pe malul ce ţine de Georgia, am luat-o brusc la dreapta şi am rupt-o la fugă în sus pe dig, căutînd să scap de Dave. N-am făcut însă nici cincizeci de yarzi, şi Dave m-a ajuns şi m-a oprit, prinzîndu-mă de *sweater*. A scos mîna din buzunar şi, deschizînd palma, mi-a arătat moneda de cincizeci de cenţi.

— Lasă, nu-mi purta de grijă, Dave, i-am zis, apucîndu-i mîna de la încheietură şi forţîndu-l s-o vîre la loc în buzunar. Rabd pînă mîine. Mi-a promis cineva că mă angajează pentru o jumătate de zi, am să m-aleg deci cu un dolar sau cu cincizeci de cenţi cel puţin. Du-te, Dave, şi mănîncă şi tu o dată ca lumea!

— Nu! exclamă Dave, scoţînd brusc mîna din buzunar. Pe din două.

Şi începu să mă tîrască în direcţie opusă, către oraş. Apucînd-o peste iarba ce acoperea taluzul, am luat-o de-a lungul cheiului, pe splai. Norii care atîrnau jos, în faţa noastră, reflectau o lumină

portocalie, mohorîtă, iar zgomotele circulației ce pulsa pe arterele orașului se amestecau într-o larmă trepidantă, de parcă undeva o mulțime mînioasă se încăierase pe viață și pe moarte.

Călcînd în băltoacele rămase pe pavaj în urma ploii și stropind în dreapta și în stînga, am pornit împreună spre oraș. La un moment dat, Dave se opri brusc, în mijlocul unei pînze întinse de apă, care încă nu apucase să se scurgă în gurile de canal.

— Ești tînăr, Mike, mi-a zis prinzîndu-mă de *sweater* și trăgîndu-mă așa cum obișnuiesc unii cățel să tragă și să smucească o pernă. Eu sînt bătrîn, dar tu ești încă tînăr. Mai poți descoperi ieșirea, și cînd ăi afla care e, vino de-mi spune, și izbutim noi...

— Ce-ți veni, Dave? l-am întrebat. Ce vrei să spui?

Descriind cu brațul un arc ce îmbrățișa aproape întreg universul, îmi zise:

— Există undeva oameni care cunosc ieșirea, care știu ce-i de făcut cînd le ajunge cuțitul la os. Dacă izbutești să afli, vino și-mi spune, poate să izbîndim.

— Asta, Dave, nu-i treabă s-o facem singuri, noi doi. Trebuie mai întîi să cîștigăm mulți, foarte mulți oameni de partea noastră.

— De asta să n-ai grijă. Cînd or ști oamenii ce-au de făcut și cum, putem să ne ridicăm și să ne răfuim cu nemernicii și îmbuibații care nu ne mai dau slujbele înapoi!

— Poate n-o fi venit încă vremea, Dave, i-am zis.

— Auzi vorbă, n-a venit încă vremea! Cum adică, nu s-au împlinit doi ani de cînd n-am slujbă? Cîtă vreme vrei să treacă? Acu-i vremea, pînă nu crăpăm de foame cu toții și pînă nu ne vine și nouă rîndul să ne ducă cu picioarele înainte și să ne azvîrle în cloaca asta de fluviu.

Pîn' s-apuc a-i răspunde, s-a întors pe călcîie și a pornit-o înainte, în susul străzii. Am alergat și l-am ajuns. Treceam de-a dreptul prin băltoace, stropind în dreapta și în stînga, ocolindu-le doar pe cele ce păreau adînci.

Acum doi ani Dave avusese o slujbă bună la o fabrică de îngrășăminte din South Augusta. Dar, într-o bună zi, l-au concediat, și de atunci nu l-au mai luat înapoi. Șaptezeci de muncitori au fost aruncați în stradă o dată cu el în ziua aceea. Dave n-a vrut să-mi povestească niciodată ce li s-a întîmplat celorlalți, știu însă ce i s-a întîmplat lui. După ce a rămas dator chiria pe șase sau șapte luni, proprietarul i-a pus în vedere să se mute. Dave a refuzat. I-a răspuns că el, unul, nu se mută de acolo pînă nu recapătă slujba la fabrica de îngrășăminte din South Augusta. Și nu s-a mutat.

A mai stat Dave patru luni în casa aceea, dar, cu mult înainte de trecerea acestor patru luni, ușile și ferestrele locuinței au fost smulse din țîțîni și ridicate de proprietar. Cînd a venit iarna, ploile au bătut înăuntru și umezeala a pătruns în casă ca într-o buturugă putredă. Viforele înghețate ale lui ianuarie au năvălit apoi prin toate deschizăturile, șuierînd și scrîșnind nebunește. Lemne

sau cărbuni ca să facă foc în sobe nu erau. Dave, nevasta şi trei copii n-aveau decît două plăpumi şi o pătură. Doi dintre copii i-au murit puţin înainte de sfîrşitul lunii ianuarie. În februarie i s-a prăpădit şi soţia. În martie s-a făcut la o biserică din cartier, după slujbă, o rugăciune anume pentru Dave şi copila lui, care împlinise unsprezece ani, dar, după cum mi-a povestit Dave, de pe urma ei nu s-a ales decît cu o pereche de pantaloni kaki cu două găuri în fund, mari cît o farfurie.

Dave nu ştia nici dacă fetiţa care supravieţuise atunci mai trăia, nici dacă se află în paza vreunei instituţii filantropice, ori dacă nu cumva murise într-un bordel. O văzuse ultima oară în dimineaţa aceea cînd *policeman*-ul a venit de-a luat-o, lăsîndu-l pe Dave înfăşurat cu pătura şi cu cele două plăpumi, într-un ungher al locuinţei fără ferestre.

Ajunsesem între timp la colţul cu Seventh Street. *Plaza*[1] era învăluită în ceaţă, iar clădirile hotelurilor şi edificiilor publice care-o flancau se înălţau cenuşii şi umede, ca nişte străvechi pietre de mormînt.

— Du-te de mănîncă, Dave, i-am spus încă o dată. Ne-ntîlnim aici după aia şi ne-ntoarcem împreună acolo, lîngă fluviu, să ne adăpostim de frig.

— Nu mai fac nici un pas dacă nu vii cu mine!

— Zău că nu mi-e foame, Dave! Nu te mint. Nu mi-e foame.

— Atunci nu mănînc nici eu, repetă el.

Frigul se înteţea mereu, şi noaptea devenea tot mai geroasă şi mai mohorîtă. În rigolă, la picioarele noastre, un fir de apă solzos se tîra ca un şarpe uriaş, gata să îngheţe. Se stîrnise un vînt tăios, care alunga palele de ceaţă peste fluviu şi ne izbea în spate. Dar peste o clipă vîntul s-a schimbat şi a pornit să ne biciuiască în obraz.

— Hai, grăbeşte-te, Dave, l-am rugat. N-are nici un rost să stăm aici şi să-ngheţăm. Ne-ntîlnim peste o jumătate de oră.

Dave mă apucă de *sweater* şi mă trase îndărăt. Turismele ce treceau vîjîind şi autocamioanele cu huruiala lor asurzitoare făceau o larmă de nu ne puteam auzi unul pe altul dacă nu ţipam.

Mă pregăteam să-i spun încă o dată să se ducă să mănînce, cînd, întorcîndu-mă către el, am zărit o limuzină neagră ivindu-se după colţ în urma noastră. Se apropie cu viteză — cu peste patruzeci de mile pe oră — pe lîngă bordura trotuarului, venind dinspre colţ şi luînd virajul foarte strîns.

L-am apucat pe Dave pentru a-l trage la o parte, căci, fiind cu spatele, nu putea să vadă limuzina.

Şi-a închipuit că iar încerc să-l conving să se ducă singur la restaurant — nu încape îndoială că aşa s-a întîmplat — fiindcă s-a smucit şi s-a dat îndărăt. Era prea tîrziu ca să-l trag din drum, şi singurul lucru ce-mi rămînea de făcut era să strig cît se poate de tare ca să m-audă, în ciuda zgomotelor străzii. Pesemne că şi de astă dată Dave şi-a închipuit că încerc să-l conving să se ducă singur la restaurant, pentru că a dat să facă încă un pas înapoi. Cînd a dat să facă un al doilea pas înapoi, limuzina l-a izbit cu bara de protecţie şi cu aripa dreaptă din faţă şi s-a rostogolit pe trotuar cum se rostogolesc popicele.

[1] Piaţă publică (în limba spaniolă în original).

Bărbatul care conducea limuzina cea mare luase virajul prea strîns, şi roţile maşinii trecuseră peste marginea trotuarului.

În căutătura lui Dave era acum ceva ciudat.

Bărbatul de la volan opri maşina şi se îndreptă pe jos spre locul unde ne aflam. Între timp, începuseră să se adune oameni de pretutindeni şi eram încercuiţi din toate părţile.

— Eşti rănit? l-am întrebat, îngenunchind pe trotuar lîngă dînsul.

Bărbatul de la volan îşi croise drum prin mulţime şi, cînd am ridicat ochii, se afla proţăpit lîngă picioarele lui Dave, privindu-ne încruntat de sus.

— Mike, zise Dave, întorcînd faţa spre mine, Mike, moneda de cincizeci e-n pantalon, în buzunarul din dreapta.

M-a apucat cu degetele de încheietura mîinii şi mă strîngea de parcă s-ar fi temut să nu cadă.

— Lasă cei cincizeci de cenţi, Dave, l-am rugat. Spune-mi, eşti rănit? Dacă eşti, dau fuga s-aduc un doctor.

Dave deschise ochii, privind drept în sus la mine. După aceea umerii îi zvîcniră uşor şi mă strînse mai tare de mînă.

— N-are nici pe dracu! decretă proprietarul limuzinei, împingînd cu coatele mulţimea ce se îmbulzea. N-are nici pe dracu, se preface!

Stătea lîngă noi, ţeapăn, şi se uita de sus la Dave, fără să se aplece. Gura-i cu buze groase, umflate parcă, era întredeschisă. Cînd vorbea, buzele nu i se mişcau de loc; păreau nişte tumori răsfrînte.

— Mike, îmi zise Dave, cred că n-am încotro, trebuie să pun cruce gîndului de a-mi redobîndi slujba. E prea tîrziu acum; n-o să mai am vreme...

Omul care sta în picioare lîngă noi discuta cu cîţiva inşi din mulţime. Buzele lui scorţoase nu se mişcau cînd vorbea; arătau în acea clipă ca nişte bucăţi de cocă răsucită ca pentru cornuri.

— Se preface, repetă el. Îşi închipuie c-are să stoarcă ceva bani de la mine, dar se înşală, cunosc eu trucurile haimanalelor ăstora! N-are nici pe dracu! Nu-i rănit cum nu sînt nici eu!

Auzeam oamenii vorbind în jurul nostru. În spatele meu era un flăcău care vorbea destul de tare ca să-l audă toată lumea. Nu-l vedeam la faţă, dar fiecare cuvînt al lui a ajuns desigur la urechile tuturor.

— E o haimana, nici vorbă! De-aia nu-l duc dumnealor la spital. Ce le pasă dumnealor de-o haimana? Nici prin gînd nu le trece să-l transporte la spital, pentru că, cine ştie, s-ar putea să le facă vreo pagubă. S-ar putea să se mînjească cu sînge afurisita aia de limuzină! Nu vor să păteze afurisita aia de tapiţerie luxoasă cu sînge de haimana!...

Am descheiat *sweater*-ul lui Dave şi mi-am strecurat mîna sub cămaşa lui, ca să-mi dau seama dacă nu cumva îşi fracturase umărul. Dave închisese ochii, dar degetele lui continuau să mă strîngă de încheietură, ca nişte gheare.

— Se preface, spuse proprietarul limuzinei. Haimanalele astea folosesc fel de fel de trucuri pentru a stoarce bani. N-are nici pe dracu! Nu-i rănit. Se preface.

Din mulţimea aflată în spatele nostru răsună din nou glasul flăcăului :

— De ce nu-l duci la spital cu limuzina ta, mă buzatule ?

Proprietarul maşinii îşi roti privirea asupra mulţimii, dar nu răspunse.

Cînd am scos mîna de sub cămaşa lui Dave, degetele-mi erau mînjite cu sînge. Sîngele nu curgea din regiunea umărului. Era din partea stîngă a coşului pieptului, cu care se izbise de caldarîm cînd îl trîntise şi-l călcase limuzina. Am băgat iar mîna sub cămaşă, pipăindu-i coastele, ca să mă încredinţez dacă sînt rupte. În stînga, pieptul lui Dave era moale şi umed şi-i simţeam bătăile inimii de parc-aş fi ţinut-o în palmă.

— Îl ducem la spital ? l-am întrebat pe proprietarul limuzinei, care continua să ne privească de sus. E rănit.

— Uite-aşa se prefac haimanalele astea, zise proprietarul limuzinei, cercetînd pe rînd feţele oamenilor adunaţi în jur. N-are nici pe dracu ! Nu-i rănit. Dac-ar fi rănit, ar urla. Nu l-a auzit nimeni urlînd sau gemînd, nu-i aşa ? Nu aşteaptă altceva decît să-i azvîrl o hîrtie de zece sau de douăzeci de dolari, de-aia zace pe trotuar. Dacă i-aş arunca nişte bani şi m-aş urca în maşină să plec, ar sări în picioare şi într-o clipită ar zbughi-o după colţ ! Cunosc eu haimanalele astea, nu umblă decît după bani ! Asta se preface, la fel ca toţi cei de teapa lui. E tot aşa de zdravăn ca şi mine !

Am dat să mă ridic şi să-l iau în braţe pe Dave. Puteam să-l ducem la spital şi pe braţe, dacă domnul refuza să-l transporte cu limuzina.

Căutînd să convingă mulţimea că Dave nu urmărea altceva decît să stoarcă bani de la dînsul, proprietarul automobilului perora în faţa mulţimii adunate :

— Se preface ! răcni el, deschizînd buzele acelea lipsite de viaţă. Haimanalele astea şi-au băgat în cap că pot să stoarcă bani aruncîndu-se în faţa unui automobil şi apoi văitîndu-se c-au fost răniţi. Să le fie de învăţătură ; poate c-au să se lase de trucul ăsta ! Eu, unul, îi cunosc, ştiu cînd se prefac...

Dave deschise ochii şi mă privi.

— Stai niţel, Mike... îmi zise. Lasă-mă jos. Vreau să-ţi spun un cuvînt.

L-am lăsat jos pe trotuar cu mare băgare de seamă. Zăcea întins pe spate şi mă privea, continuînd să mă ţină mai departe strîns de încheietura mîinii.

— Mike, mi-a zis, vreau doar să mă conving că ştii unde-i piesa de cincizeci. E-n pantaloni, în buzunarul din dreapta.

Tocmai voiam să-i spun să lase în pace cei cincizeci de cenţi şi să nu le mai poarte grija, cînd brusc am simţit la încheietură că strînsoarea degetelor lui slăbeşte şi am văzut că privirea i s-a împăienjenit.

Cît am stat în genunchi cu Dave în braţe, m-am frămîntat să găsesc ceva să-i spun, cît mai era vreme.

Pîn' să găsesc ce să-i spun, proprietarul limuzinei, făcîndu-şi loc cu coatele, se apropie puţin şi ne privi de sus.

— Se preface, repeta el. Se preface, haimanaua asta păcătoasă!

Apoi își croi drum prin mulțime și se îndreptă spre limuzină. Cînd ajunse în dreptul ei, se-ntoarse și strigă peste capetele oamenilor:

— N-are nici pe dracu! Pe mine, unul, nu mă păcălește! Cunosc eu haimanalele astea păcătoase! Nu umblă decît să scoată bani de la oameni, și după ce înhață banii, gata, se-nzdrăvenesc! Se preface, păcătosul!

— Nici vorbă că-i o haimana, întări flăcăul din spatele meu, cu glas limpede ca de clopot. S-ar putea, ferească Dumnezeu, să-ți mînjească afurisita aia de tapițerie de lux cu sînge de haimana!

În clipa aceea își făcu apariția un *policeman*, care, atras de învălmășeală, venea în goana mare. Risipi mulțimea adunată și, atingîndu-mă ușor cu bastonul de cauciuc, mă întrebă ce se întîmplase. Pîn' s-apuc să-i spun cum și ce fel, mă bătu din nou cu bastonul pe spate.

— Mă, băiete, mă, de ce naiba ați blocat circulația?

I-am spus că Dave era mort.

Se aplecă, și abia atunci îl văzu pe Dave.

— Asta-i altă mîncare de pește, spuse el.

Făcu stînga-mprejur și dădu fuga la o cabină telefonică, de unde chemă Spitalul Municipal, cerînd să se trimită o ambulanță. Pînă să se-ntoarcă *policeman*-ul, domnul cu limuzina se făcuse nevăzut.

— De ce nu l-ați dus la spital cu mașina care l-a călcat? întreba acum *policeman*-ul, rotindu-și

bastonul în aer și urmărind din ochi o femeie care se oprise ceva mai încolo, în dreptul unei vitrine.

— Ce dracu, n-ai văzut că-i o haimana? interveni flăcăul din spatele meu. N-am vrut să murdărim afurisita aia de tapițerie de lux cu sînge da haimana...

Policeman-ul își opri bastonul în aer și se uită lung la flăcăul acela și la mine. Apoi făcu un pas înainte.

— Hai, luați-o din loc, haimanalelor! zise el, împingîndu-ne cu bastonul. Luați-o din loc, că, de nu, vă bag la zdup pe amîndoi!

M-am întors lîngă Dave și m-am înclinat peste cadavrul lui. *Policeman*-ul se repezi la mine, amenințînd cu bastonul și înjurînd.

Deodată toate luminile de pe stradă s-au stins, și pe urmă, cînd am deschis ochii, mi-am dat seama că flăcăul care rămăsese cu mine mă tîra la vale, spre docuri. Cînd am trecut prin dreptul unui felinar, i-am aruncat o privire plină de recunoștință. Nici eu și nici el n-am rostit vreun cuvînt.

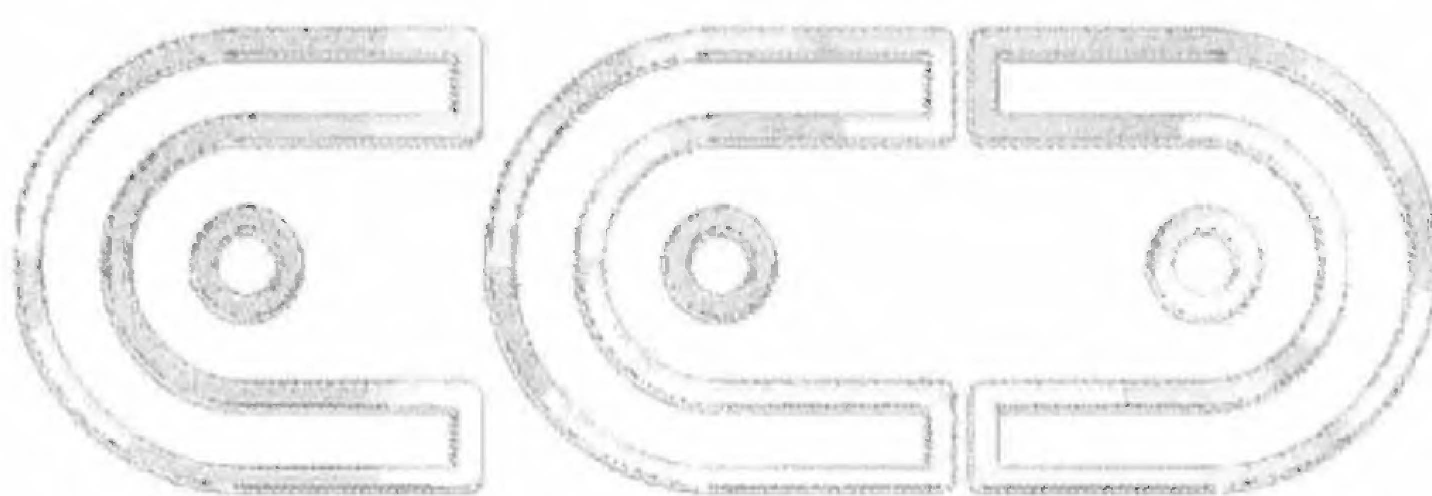
CUPRINS

Responsabil de carte : S. Hirsch
Tehnoredactor : S. Malcaş
Corector : A. Aldea

Dat la cules 03.03.61. Bun de tipar 09.05.61. Tiraj 20.145 ex. Hîrtie semivelină mată de 65 gr./m². Format 700×920/32. Coli ed. 8,74. Coli de tipar 7,5, Ediţia I. Comanda 4173/217. A. nr. 0119. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 82—32=R.

Tiparul executat sub com. nr. 10388 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", Bucureşti — R.P.R.

Scanare și prelucrare digitală

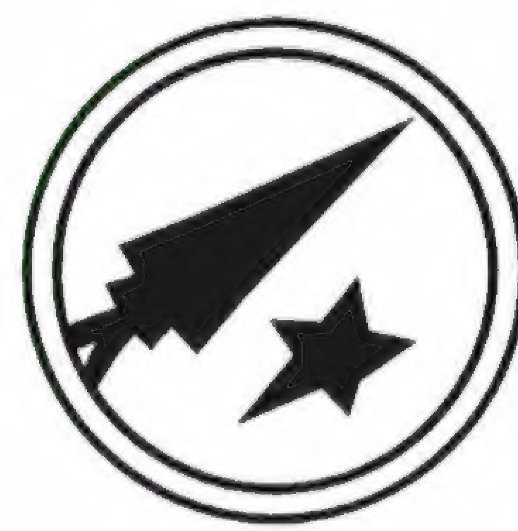
de

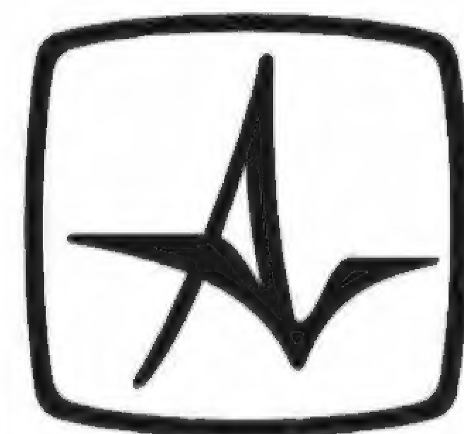
Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2023